

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

Οι προϋπολογισμοί ως στρατηγικό εργαλείο
επίτευξης της αποστολής ενός Δήμου: Μελέτη
Περίπτωσης του Δήμου Κομοτηνής

Δράκος Δημήτριος

Κομοτηνή, Σεπτέμβριος 2022

University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences
Department of Political Studies and International
Relations

Master Program in
«Local and Regional Development and Self-Government»

Budgets as a strategic tool to achieve the mission of a
Municipality: Case Study of the Municipality of
Komotini

Drakos Dimitrios

Komotini, September 2022

Οι προϋπολογισμοί ως στρατηγικό εργαλείο επίτευξης της αποστολής ενός Δήμου: Μελέτη Περίπτωσης του Δήμου Κομοτηνής

Σημαντικοί Όροι: προϋπολογισμός, απολογισμός, Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Δήμος Κομοτηνής, οικονομικοί δείκτες.

Περίληψη

Στόχος της συγκεκριμένης εργασίας είναι να αναλύσει τις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου Κομοτηνής, ενός ιδιαίτερου από κοινωνικής, γεωπολιτικής και οικονομικής άποψης δήμου με έντονο το στοιχείο της πολυπολιτισμικότητας, μέσω κατάλληλων αριθμοδεικτών, όπως αυτοί προέκυψαν από τους προϋπολογισμούς και τους απολογισμούς των οικονομικών ετών από το 2012 έως το 2021 με βασικό σκοπό να διαλευκανθούν οι οικονομικές πρακτικές 3 διαφορετικών διοικήσεων. Από την ανάλυση των δεικτών προέκυψε ότι ο Δήμος Κομοτηνής έχει σχετικά ισχυρή αυτονομία αν και αδυνατεί σε σημαντικό βαθμό να υλοποιήσει δράσεις σχετικά με το προγραμματισμό των δαπανών του για την κάλυψη των αναγκών των δημοτών του. Επίσης, παρατηρήθηκε σταδιακή μείωση των τακτικών και έκτακτων επιχορηγήσεων και μείωση των εισπράξεων από δάνεια του δήμου, φανερώνοντας συνδυαστικά την μεγάλη εξάρτηση του από τις τακτικές επιχορηγήσεις της Κεντρικής Διοίκησης και την αδυναμία του για αποτελεσματικό οικονομικό προγραμματισμό. Τέλος, αποδείχθηκε ότι υπάρχει έλλειψη επενδύσεων από το δήμο με τη μορφή μελετών, έργων, αγοράς παγίων περιουσιακών στοιχείων, κλπ., υποδεικνύοντας ότι δεν υπάρχει πολιτική θέληση για επενδυτικές επιλογές και υποδηλώνοντας στην ουσία ότι ο Δήμος Κομοτηνής βρίσκεται σε στάδιο βραδείας ανάπτυξης, αν και υποδεικνύεται ότι το μισθολογικό του κόστος είναι ιδιαίτερα χαμηλό, γεγονός που του δίνει την άνεση να χρηματοδοτήσει νέες μελλοντικές δράσεις.

Budgets as a strategic tool to achieve the mission of a Municipality: Case Study of the Municipality of Komotini

Keywords: budget, cash report, Local Government Organizations, Municipality of Komotini, financial indicators

Abstract

The aim of this specific thesis is to analyze the financial statements of the Municipality of Komotini, a special municipality from a social, geopolitical and economic point of view with a strong element of multiculturalism, through appropriate indicators, as they emerged from the budgets and calculations of the financial years since 2012 until 2021 with the main purpose of elucidating the financial practices of 3 different administrations. From the analysis of the indicators, it emerged that the Municipality of Komotini has a relatively strong autonomy, although it is unable to a significant extent to implement actions related to the planning of its expenses to meet the needs of its citizens. Also, a gradual decrease in regular and extraordinary grants and a decrease in collections from the municipality's loans was observed, showing in combination its great dependence on regular grants from the Central Administration and its inability for effective financial planning. Finally, it was shown that there is a lack of investment from the municipality in the form of researches, projects, purchase of fixed assets, etc., indicating that there is no political will for investment options and essentially indicating that the Municipality of Komotini is in a stage of slow development, although it is indicated that his salary costs are particularly low, which gives him the comfort to finance new future actions.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Με την παρούσα δήλωση:

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.
2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη του/ης συγγραφέα/ως και ο/η επιβλέπων/ουσα, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Ο/Η δηλών/ούσα

.....
(Υπογραφή)

Περιεχόμενα

Περίληψη	3
Abstract	4
Κατάλογος Πινάκων	9
Κατάλογος Γραφημάτων	10
Κατάλογος Εικόνων	12
Εισαγωγή	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : Οικονομικός προγραμματισμός ΟΤΑ	15
1.2 Ιστορική αναδρομή	16
1.2.1 Από το Βασιλικό διάταγμα στον Καλλικράτη	16
1.2.2 Προσπάθειες βελτίωσης της υφιστάμενης γραφειοκρατίας	17
1.3 Εργαλεία οικονομικού προγραμματισμού των ΟΤΑ	18
1.3.1 Προϋπολογισμός	18
1.3.2 Τεχνικό πρόγραμμα	20
1.3.3 Ανταποδοτικά τέλη	20
1.3.4 Επιχειρησιακό πρόγραμμα	21
1.3.5 Ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης	22
1.3.6 Μητρώο δεσμεύσεων	22
1.3.7 Μηνιαία απολογιστικά στοιχεία σε διαύγεια	23
1.3.8 Μηνιαία στατιστικά στοιχεία σε κόμβο διαλειτουργικότητας	23
1.3.9 Τριμηνιαία απολογιστικά οικονομικά στοιχεία	24
1.3.10 Ετήσιος απολογισμός οικονομικής διαχείρισης	24
1.3.11 Διπλογραφικό λογιστικό σύστημα	25
1.3.12 Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις	26
1.3.13 Αναλυτική λογιστική	26
1.4 Πόροι και δαπάνες των Δήμων	27

1.4.1 Πηγές εσόδων	27
1.4.2. Προγραμματισμός και προτεραιότητες δαπανών	27
1.4.3 Ταμειακές ροές	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Προϋπολογισμός ΟΤΑ	30
2.1 Έννοια του Προϋπολογισμού	30
2.2 Ο τύπος Προϋπολογισμού των Δήμων	30
2.2.1 Έσοδα.....	31
2.2.2 Έξοδα.....	35
2.3 Διαδικασία κατάρτισης και ψήφισης προϋπολογισμού.....	40
2.4 Διάρκεια προϋπολογισμού.....	42
2.5 Εκτέλεση Προϋπολογισμού.....	43
2.5.1 Διαδικασία εκτέλεσης προϋπολογισμού εσόδων.....	43
2.5.2 Βεβαίωση εσόδων.....	44
2.5.3 Είσπραξη Εσόδων.....	45
2.5.4 Διαδικασία εκτέλεσης προϋπολογισμού εξόδων	45
2.5.5 Εκτέλεση προϋπολογισμού εξόδων	46
2.5.6 Εκκαθάριση δαπάνης.....	46
2.5.7 Ενταλματοποίηση	47
2.5.8 Πληρωμή.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Απολογισμός ΟΤΑ	48
3.1 Κατάρτιση και έγκριση απολογισμού.....	48
3.2 Τα περιεχόμενα του απολογιστικού πίνακα.....	50
3.2.1 Πίνακας εσόδων.....	50
3.2.2 Πίνακας εξόδων	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Μεθοδολογία της έρευνας	52
4.1 Σκοπός της έρευνας	52
4.2 Μελέτη περίπτωσης	52

4.3 Πρωτογενής έρευνα και Αριθμοδείκτες αξιολόγησης προϋπολογισμού.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Μελέτη Περίπτωσης του Δήμου Κομοτηνής	58
5.1 Ο Δήμος Κομοτηνής.....	58
5.1.1 Η ιστορία της Κομοτηνής.....	60
5.1.2 Πληθυσμιακά στοιχεία του Δήμου Κομοτηνής.....	62
5.1.3 Οικονομική δραστηριότητα – ΑΕΠ, Κατά κεφαλήν ΑΕΠ, Απασχόληση..	64
5.1.4 Η Πληθυσμιακή σύνθεση του Δήμου Κομοτηνής.....	68
5.1.5 Ο Τουρισμός στην Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.....	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Ανάλυση οικονομικών δεικτών Δήμου Κομοτηνής	76
6.1 Δείκτης αυτονομίας	76
6.2 Δείκτης ανεξαρτησίας.....	77
6.3 Δείκτης εξάρτησης από εξωτερικές πηγές (δάνεια-επιχορηγήσεις)	78
6.4 Δείκτης εξάρτησης από τακτικές επιχορηγήσεις.....	79
6.5 Δείκτης εξάρτησης από έκτακτες επιχορηγήσεις	80
6.6 Δείκτης λειτουργικής αυτονομίας.....	81
6.7 Δείκτης συμμετοχής λειτουργικών δαπανών στα συνολικά έξοδα	82
6.8 Δείκτης συμμετοχής επενδύσεων στα συνολικά έξοδα	83
6.9 Δείκτης κόστους απασχόλησης.....	84
6.10 Δείκτης κάλυψης κόστους προσωπικού από τακτικά έσοδα.....	85
6.11 Δείκτης κάλυψης κόστους ανθρώπινου δυναμικού από τακτικά έσοδα.....	86
6.12 Δείκτης κάλυψης κόστους λειτουργικών δαπανών από τακτικά έσοδα.....	87
6.13 Δείκτης συμμετοχής των επιχορηγήσεων στις δαπάνες	88
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Συμπεράσματα και προτάσεις	90
Βιβλιογραφία	93
Παράρτημα Ι.....	101
Οικονομικά στοιχεία και οικονομικοί δείκτες Δήμου Κομοτηνής 2012- 2021.....	101

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 3.1: Κατηγορίες Εσόδων Προϋπολογισμού Δήμων.....	31
Πίνακας 3.2: Ομάδες και υποομάδες Εσόδων Προϋπολογισμού Δήμων.....	31
Πίνακας 3.3: Διαφορές στην ομαδοποίηση εσόδων πριν και μετά την εφαρμογή της 7028/2004 ΚΥΑ.....	34
Πίνακας 3.4: Δαπάνες Προϋπολογισμού Δήμων ανά Κεφάλαιο.....	35
Πίνακας 3.5: Διάκριση Υπηρεσιών των Δήμων	36
Πίνακας 3.6: Υποκατηγορίες Δαπανών	36
Πίνακας 5.1: Μόνιμος Πληθυσμός - Απογράφη 2011	62
Πίνακας 5.2: Μόνιμος πληθυσμός Δήμου Κομοτηνής κατά φύλο και ομάδες ηλικιών	64
Πίνακας 5.3: Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης ανά Περιφερειακή Ενότητα (σε €), 2013 – 2018	65
Πίνακας 5.4: Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης ανά Περιφερειακή Ενότητα (σε €), 2013 – 2018	65
Πίνακας 5.5: Αριθμοί και ποσοστά απασχολούμενων κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στο Δήμο Κομοτηνής.....	68
Πίνακας 5.6: Ξενοδοχειακό δυναμικό Περιφερειακής Ενότητας Ροδόπης το 2019 ..	73
Πίνακας 5.7: SWOT ανάλυση	75

Κατάλογος Γραφημάτων

Γράφημα 5.1: Κατανομή πληθυσμού ανά Δ.Ε.	63
Γράφημα 5.2: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός του Δήμου Κομοτηνής	66
Γράφημα 5.3: Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στο Δήμο Κομοτηνής	67
Γράφημα 5.4: Ποσοστά της πληθυσμιακής κατανομής στην Κομοτηνή το 1928	72
Γράφημα 5.5: Κύριος όγκος επισκεπτών του Δήμου Κομοτηνής.....	74
Γράφημα 6.1: Δείκτης αυτονομίας του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 ..	76
Γράφημα 6.2: Δείκτης ανεξαρτησίας του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021	77
Γράφημα 6.3: Δείκτης εξάρτησης από εξωτερικές πηγές (δάνεια- επιχορηγήσεις) του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021	78
Γράφημα 6.4: Δείκτης εξάρτησης από τακτικές επιχορηγήσεις του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021	79
Γράφημα 6.5: Δείκτης εξάρτησης από έκτακτες επιχορηγήσεις του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021	80
Γράφημα 6.6: Δείκτης λειτουργικής αυτονομίας του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021	81
Γράφημα 6.7: Δείκτης συμμετοχής λειτουργικών δαπανών στα συνολικά έξοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021	82
Γράφημα 6.8: Δείκτης συμμετοχής επενδύσεων στα συνολικά έξοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021	83
Γράφημα 6.9: Δείκτης κόστους απασχόλησης του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021	84
Γράφημα 6.10: Δείκτης κάλυψης κόστους προσωπικού από τακτικά έσοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021	85
Γράφημα 6.11: Δείκτης κάλυψης κόστους ανθρώπινου δυναμικού από τακτικά έσοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021.....	86
Γράφημα 6.12: Δείκτης κάλυψης κόστους λειτουργικών δαπανών από τακτικά έσοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021.....	87

Γράφημα 6.13: Δείκτης συμμετοχής των επιχορηγήσεων στις δαπάνες του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 202188

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 5.1: Χάρτης διοικητικής οργάνωσης ΠΑΜΘ.....	58
Εικόνα 5.2: Σύνδεση Κομοτηνής με Τουρκία και Βουλγαρία.....	59
Εικόνα 5.3: Οι συνοικισμοί προσφύγων του Δήμου Κομοτηνής	71

Εισαγωγή

Ο κλάδος της δημόσιας ελληνικής διοίκησης, όπως και των υπολοίπων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρέχει στην ουσία υπηρεσίες προς τους πολίτες του. Βασικοί στόχοι των διοικητικών συστημάτων είναι η αντιμετώπιση, συνήθως με ανεπαρκείς πόρους, των απαιτήσεων των πολιτών, οι οποίες παρουσιάζονται αυξημένες. Είναι υποχρέωση πλέον της δημόσιας διοίκησης να ανταπεξέρχεται σε αυτές τις προκλήσεις, όντας αποτελεσματική και συγχρόνως αποδοτική, κάνοντας χρήση και σωστή αξιοποίηση των διαρκώς μειούμενων οικονομικών πόρων.

Βασικό όραμα είναι να οικοδομηθεί μία εξωστρεφής, ευέλικτη και ανεξάρτητη δημόσια διοίκηση, η οποία θα είναι καθόλα ικανή να κατανοήσει και να ανταποκριθεί σε όλες τις ανάγκες της κοινωνίας, κάνοντας χρήση των πόρων της με αποδοτικό τρόπο, αξιοποιώντας στο έπακρο τις δυνατότητες του ανθρώπινου δυναμικού της, ενισχύοντας τον επαγγελματισμό και τη λογοδοσία της διοίκησης, με απώτερο στόχο την δημιουργία εκ νέου μίας σχέσης εμπιστοσύνης ανάμεσα στο κράτος, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες.

Εδώ και πάρα πολλά χρόνια, βασικός στόχος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην ελληνική επικράτεια είναι να μπορέσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της κοινωνίας, υιοθετώντας καλές πρακτικές και πρότυπα από τον ευρωπαϊκό χώρο. Οι ενέργειες αυτές ορίζονται από ένα μεγάλο σύνολο νομοθετημάτων και διατάξεων με πρώτο το Ν. 2539/1997 *«Συγκρότηση της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης»* και στη συνέχεια το Ν. 3852/2010 *«Νέα αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης - πρόγραμμα Καλλικράτης»*, κατά τους οποίους καταργήθηκαν οι νομαρχίες και διαμορφώθηκαν σε περιφέρειες και συνενώθηκαν μικρή δήμοι σε μεγαλύτερους. Στη σύγχρονη Ελλάδα υπάρχουν πλέον 325 δήμοι και δεκατρείς περιφέρειες. Βασικός στόχος της συγκεκριμένης νομοθεσίας ήταν να δημιουργήσει αποτελεσματικότερους δήμους, οι οποίοι θα έχουν οικονομική αυτάρκεια και θα μπορούν να αντλούν από τους ίδιους πόρους, πιο οργανωμένες υπηρεσίες και καλύτερη διοικητική δυναμική, αξιοποιώντας στο έπακρο τις νέες δυνατότητες και τις νέες τεχνολογίες.

Στόχος της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας είναι μέσω της παράθεσης του Θεσμικού Πλαισίου Σύνταξης, παρακολούθησης της εκτέλεσης των προϋπολογισμών των δήμων, αλλά και τον έλεγχο των απολογισμών τους, να

διερευνήσει μέσω κατάλληλων αριθμοδεικτών το οικονομικό καθεστώς του Δήμου Κομοτηνής.

Η παρούσα διπλωματική εργασία χωρίζεται στο θεωρητικό μέρος, το οποίο αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια, και στο ερευνητικό μέρος, το οποίο αποτελείται από τρία κεφάλαια.

Στο 1^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έννοια του οικονομικού προγραμματισμού, οι αρχές που το ορίζουν, η ιστορική εξέλιξή του στην ελληνική επικράτεια και η νομοθεσία που τον διέπει.

Στο 2^ο κεφάλαιο γίνεται διεξοδική παρουσίαση των προϋπολογισμών των δήμων και συγκεκριμένα της νομοθεσίας θέσπισης και κατάρτισής τους, τα μέρη από τα οποία αποτελούνται και τα βήματα εκτέλεσής τους.

Στο 3^ο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζεται ο απολογισμός των δήμων και πιο συγκεκριμένα η νομοθεσία που τον διέπει καθώς και τα μέρη από τα οποία αποτελείται.

Στο 4^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία της έρευνας, ο βασικός σκοπός της και αναλύονται η μελέτη περίπτωσης του Δήμου Κομοτηνής και οι χρηματοοικονομικοί αριθμοδείκτες που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των οικονομικών στοιχείων του.

Στο 5^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μελέτη περίπτωσης του Δήμου Κομοτηνής, όσον αφορά στην ιστορία του, τα πληθυσμιακά στοιχεία του, την οικονομική δραστηριότητα, το ΑΕΠ και το τουριστικό του προϊόν.

Στο 6^ο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται ανάλυση των οικονομικών στοιχείων των προϋπολογισμών και των απολογισμών του Δήμου Κομοτηνής στο διάστημα 2012 - 2021 με την χρήση 13 χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα.

Τέλος, στο 7^ο κεφάλαιο διατυπώνονται τα συμπεράσματα και οι προτάσεις βελτίωσης, όπως αυτά προέκυψαν από την ανάλυση των δεικτών των οικονομικών στοιχείων του Δήμου Κομοτηνής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Οικονομικός προγραμματισμός ΟΤΑ

Ο προγραμματισμός αποτελεί μία από τις πιο βασικές λειτουργίες το μάνατζμεντ. Σε κάθε επιχείρηση και δημόσια υπηρεσία ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός αποτελεί πρωταρχικό τους στοιχείο. Η πρώτη εμφάνιση του δημοσίου προγραμματισμού εντοπίζεται στη δεκαετία του 70' και από τότε αποτελεί το βασικό εργαλείο των οργανισμών και των δημόσιων υπηρεσιών (Μιχαλόπουλος, 2004, σελ.57). Εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που χτύπησε την Ελλάδα το 2008, η εδραίωση και η ανάπτυξη ενός οικονομικού προγραμματισμού είναι επιτακτική ανάγκη για την καλύτερη διαχείριση των οικονομικών πόρων των δημοσίων οργανισμών. Σε όλο το δημόσιο τομέα και ειδικά στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), εξαιτίας της αύξησης των αρμοδιοτήτων από το πρόγραμμα «Καλλικράτης», ο οικονομικός προγραμματισμός είναι πλέον μία επιτακτική ανάγκη στο πλαίσιο ενός ευρύτερου στρατηγικού προγράμματός τους. Η υλοποίηση των στρατηγικών των εκάστοτε διοικήσεων στο ευρύτερο πλαίσιο των αποστολών των ΟΤΑ παίρνει μορφή στην υλοποίηση και στον σχεδιασμό των στρατηγικών τους. Οι στρατηγικές αυτές πρέπει σε μόνιμη βάση να παρακολουθούνται, να αξιολογούνται και αν προκύψει επιτακτική ανάγκη να ανασχεδιάζονται με τις απαραίτητες και καταλληλότερες διαρθρωτικές προσαρμογές (Ν.3852/2010).

Ένας από τους βασικότερους παράγοντες υλοποίησης των στρατηγικών των οικονομικών προγραμματισμών των ΟΤΑ είναι η οικονομική διαχείρισή τους. Πιο συγκεκριμένα, η διάθεση των πόρων τους με απώτερο στόχο την παραγωγή υπηρεσιών για τους δημότες τους και η χρησιμοποίηση των περιοχών του Δήμου για την δημιουργία πολιτισμικών, κοινωνικών υποδομών, αναψυχής κλπ. Η βασική απεικόνισή του αφορά στην κατάρτιση και εκτέλεση του προϋπολογισμού τους σε ετήσια βάση. Βασικός στόχος μιας σωστής οικονομικής διαχείρισης ΟΤΑ είναι η εξεύρεση περισσότερων πόρων και η σωστότερη αξιοποίησή τους σε συνδυασμό με την ελαχιστοποίηση των δαπανών, προκειμένου να προσφέρονται τα μέγιστα δυνατά οφέλη στους δημότες των ΟΤΑ (Μαργερίδου, 2016, σελ. 19).

Ο Ν.3871/2010 (ΦΕΚ 141, τ. Α, 17-8-2010) και συγκεκριμένα τα άρθρα 1,2 και ο Ν.4270/2014 (ΦΕΚ 143, τ. Α, 28-6-2014) και συγκεκριμένα το άρθρο 33 ορίζουν τις γενικές αρχές της οικονομικής διαχείρισης των ΟΤΑ:

- Αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης: Αφορά στη διαχείριση των πόρων και των δαπανών με το καλύτερο και αποτελεσματικότερο τρόπο, προκειμένου να εξασφαλίζεται στο έπακρο η βιωσιμότητά τους.
- Αρχή της οικονομικότητας: Αφορά στην έγκαιρη χρησιμοποίηση των αναγκαίων πόρων, προκειμένου να επιτευχθεί η υλοποίηση του οράματος του φορέα στο μέγιστο.
- Αρχή της αποδοτικότητας: Καταδεικνύει το βαθμό επίτευξης της ικανοποίησης των δημοτών από την ευρύτερη χρήση των πόρων.
- Αρχή της αποτελεσματικότητας: Καταδεικνύει το βαθμό επίτευξης των στόχων, τους οποίους έχει θέσει η δημοτική αρχή.
- Αρχή της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας: Αφορά στην άσκηση των αρμοδιοτήτων των δημοτικών αρχών, στοχεύοντας στη διασφάλιση της βιωσιμότητας και σταθερότητας των οικονομικών τους.
- Αρχή της διαφάνειας: Αφοράς στην υποχρέωση της έγκαιρης πληροφόρησης, γύρω από οικονομικά και άλλα θέματα, προκειμένου να επιτευχθεί ο πιο αποτελεσματικός δημόσιος έλεγχος.
- Αρχή της ειλικρίνειας: Αφορά στο ότι κάθε οικονομική πρόβλεψη, θα πρέπει να στηρίζεται σε πραγματικά στοιχεία (αποφάσεις, έγγραφα, κ.ά.).

1.2 Ιστορική αναδρομή

1.2.1 Από το Βασιλικό διάταγμα στον Καλλικράτη

Εδώ και 50 χρόνια περίπου η οικονομική διαχείριση στο χώρο της τοπικής αυτοδιοίκησης ταλανίζεται από τις εναλλαγές της νομοθεσίας. Υφίσταται μία ευρύτερη προσπάθεια εναρμόνισης των οικονομικών των Δήμων με τα δεδομένα της εκάστοτε εποχής, προκειμένου να καλυφθούν οι προκύπτουσες ανάγκες. Για πάρα πολλά χρόνια βασικός πυλώνας της οικονομικής διαχείρισης ήταν η σύνταξη και η εκτέλεση των προϋπολογισμών των Δήμων. Το Βασιλικό Διάταγμα του 1959, το Προεδρικό Διάταγμα 496/1974 και ο Νόμος 2362/1995 αποτελούν λίγες από τις βασικές νομοθεσίες που προσπάθησαν να ορίσουν την οικονομική διαχείριση των τοπικών αυτοδιοικήσεων.

Ένα από τα βασικότερα σημεία προόδου για την υποστήριξη της οικονομικής διαχείρισης των ΟΤΑ αποτέλεσε το Διπλογραφικό Λογιστικό Σύστημα, το οποίο έδινε τη δυνατότητα για πιο ολοκληρωμένη πληροφόρηση και εικόνα της πορείας των οικονομικών των Δήμων. Το σύστημα αυτό απεικονίζει τις οικονομικές ενέργειες των τοπικών αυτοδιοικήσεων σε δύο συγκεκριμένους λογαριασμούς. Η πρόβλεψή του έγινε με το Προεδρικό Διάταγμα 315/1999 και υλοποίησή του ξεκίνησε από πάρα πολλούς δήμους το 2004, βάσει του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου ως την υπ' αριθμ.πρωτ.4604/1-2-2005 απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης - Αποκέντρωσης και Οικονομίας – Οικονομικών. Η ΚΥΑ 7028 του 2004 άλλαξε σε μεγάλο βαθμό την κωδικοποίηση των προϋπολογισμών των ΟΤΑ. Κάθε έτος εκδιδόταν νέα ΚΥΑ, η οποία προσέφερε τις οδηγίες για την κάλυψη των νέων αναγκών πληροφόρησης και την βελτίωση των ήδη υπαρχόντων. Η συνένωση των Δήμων και των Κοινοτήτων στο πλαίσιο του προγράμματος «Καλλικράτης» το 2010 έφερε πάρα πολύ σημαντικές αλλαγές στους Δήμους, προσθέτοντας πολλές ακόμα αρμοδιότητες, οι οποίες έπρεπε στην ουσία να υποστηριχθούν από ποιο κατάλληλα και σύγχρονα εργαλεία προγραμματισμού.

Για τους πόρους των ΟΤΑ ισχύει μέχρι και σήμερα το Βασιλικό Διάταγμα του 1958, όπως αυτό εμπλουτίστηκε από το Νομοθετικό Διάταγμα 318/1969 και από διάφορους άλλους νομούς, όπως οι Ν. 1080/1980 και Ν.1828/1989. Ο Ν.2307/1995 και συγκεκριμένα το άρθρο 14, παράγραφος 9, προέβλεπε την κωδικοποίηση των εσόδων των ΟΤΑ μέσω Προεδρικού Διατάγματος, το οποίο δεν έχει εκδοθεί ακόμη.

1.2.2 Προσπάθειες βελτίωσης της υφιστάμενης γραφειοκρατίας

Σε μία σύγχρονη εποχή, όπου οι οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντολογικές και τεχνολογικές εξελίξεις είναι ραγδαίες, οι ΟΤΑ υιοθέτησαν ένα μεγάλο σύνολο μεταρρυθμίσεων, σε μία προσπάθειά τους να διοικήσουν την επικράτειά τους, αποφεύγοντας την στατικότητα (Μαϊστρος, 2009, σελ. 152).

Εδώ και πάρα πολλά χρόνια οι ΟΤΑ βρίσκονται σε μία συνεχή προσπάθεια, προκειμένου να εξαλείψουν τη γραφειοκρατία και να την αντικαταστήσουν από το αποτελεσματικό μάνατζμεντ, μέσω μεταρρυθμίσεων, τις οποίες θέσπισε η ελληνική νομοθεσία. Πιο συγκεκριμένα:

- Οι συνενώσεις των ΟΤΑ με τους νόμους:

- **1622/1986**, στον οποίο περιλαμβάνονται τα πρώτα κίνητρα συνένωσης των ΟΤΑ, ο τρόπος διοίκησης, οι αρμοδιότητες και ο δημοκρατικός προγραμματισμός τους.
- **2539/1997**, ο οποίος έβαλε σε εφαρμογή το Πρόγραμμα «*Καποδίστριας*», το οποίο περιλαμβάνει το Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης με το άρθρο 13, ορίζοντας την εκτέλεση των υποδομών και την υποστήριξη της οργάνωσης και λειτουργίας των Δήμων.
- **3852/2010**, ο οποίος έβαλε σε εφαρμογή το Πρόγραμμα «*Καλλικράτης*», θέτοντας ως βασικό στόχο τη δημιουργία μεγαλύτερων Δήμων με περισσότερες αρμοδιότητες και μεγαλύτερη αυτονομία, προωθώντας την αποκέντρωση, την διαφάνεια, την καλύτερη οργάνωση, την αποτελεσματικότερη εξεύρεση πόρων και τη συμμετοχικότητα από διάφορους τοπικούς φορείς στη λήψη αποφάσεων.
- **1943/1991**, ο οποίος προώθησε τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού (Πρόγραμμα «*Πολιτεία*», Πρόγραμμα «*Κλεισθένης*», Πρόγραμμα «*Κοινωνία της πληροφορίας*», Δίκτυο «*Σύζευξις*», η ψηφιακή υπογραφή, κ.ά.).
- **1943/1991**, ο οποίος καθιέρωσε τις υποχρεωτικές προθεσμίες για την αποτελεσματικότερη διεκπεραίωση των υποθέσεων των πολιτών και την αποζημίωση σε περίπτωση μη τήρησης.
- **2672/1998**, ο οποίος παρείχε ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ υπηρεσιών και πολιτών.
- **3013/2002**, ο οποίος συγκρότησε τα ΚΕΠ στους ΟΤΑ.
- **3230/2004**, ο οποίος καθιέρωσε βραχύτερες προθεσμίες και αυτεπάγγελτη αναζήτηση πιστοποιητικών για τις υποθέσεις των πολιτών.

1.3 Εργαλεία οικονομικού προγραμματισμού των ΟΤΑ

1.3.1 Προϋπολογισμός

Η ισχύουσα νομοθεσία, το Β.Δ. 15-7/15-6-1959, ο Ν.3462/2006 και ο Ν.2362/1995, ορίζει ότι ο προϋπολογισμός είναι διοικητικές πράξεις, οι οποίες προσδιορίζουν τα έσοδα και καθορίζουν τα έξοδα σε μια ετήσια βάση, κλιμακοποιημένα σε κωδικούς αριθμούς εσόδων και εξόδων (Κ.Α.Ε.). Οι βασικές

αρχές κατάρτισης του προϋπολογισμού, όπως ορίζονται από το άρθρο 5 του Ν.2362/1995 και την αντικατάσταση αυτού από το άρθρο 7 του Ν.3871/2010 και σε συνάφεια με το άρθρο 49 του Ν.4270/2014 και τα άρθρα 159 του Ν.3463/06, το άρθρο 266 του Ν.3852/2010, τα άρθρα 2-4 του Ν.3861/2010 και το άρθρο 35 του Ν.4270/2014, είναι:

- Αρχή του ενιαυσίου: Κάθε δημοσιονομική πράξη των προϋπολογισμών αρχίζει την 1^η Ιανουαρίου και τελειώνει την 31^η Δεκεμβρίου του ίδιου έτους.
- Αρχή της ενότητας: Υπάρχει ένας ενιαίος προϋπολογισμός για όλα τα δημόσια έσοδα και τα έξοδα.
- Αρχή της καθολικότητας: Στον προϋπολογισμό παρουσιάζονται όλα τα δημόσια έσοδα και έξοδα, μαζί με τα αποθεματικά, τις εγγυήσεις του δημοσίου και τις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες.
- Αρχή της ειδικεύσεως: Σύμφωνα με την ετήσια Κ.Υ.Α., κάθε δημόσιο έσοδο και έξοδο εγγράφεται σε συγκεκριμένους Κ.Α.Ε.
- Αρχή της ειδικότητας των πιστώσεων: Η χρήση πίστωσης με απώτερο στόχο την ικανοποίηση διαφορετικών αναγκών από αυτών που αναγράφονται στον προϋπολογισμό απαγορεύεται ρητά.
- Αρχή της ειλικρίνειας και της ακριβείας: Όλες οι προβλέψεις εσόδων και εξόδων σε έναν προϋπολογισμό πρέπει να είναι ακριβείς και ειλικρινείς, χωρίς να παρουσιάζουν υπερεκτιμήσεις ή υποτιμήσεις των πραγματικών στοιχείων στα οποία βασίζονται.
- Αρχή της δημοσιότητας: Όλες οι συνοπτικές οικονομικές καταστάσεις του ψηφισθέντος προϋπολογισμού πρέπει να δημοσιεύονται σε μία τοπική εφημερίδα και να αναρτώνται στην επίσημη ιστοσελίδα «ΔΙΑΥΓΕΙΑ».
- Αρχή της ισοσκελίσεως: Πρέπει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ των εσόδων και δαπανών ενός προϋπολογισμού.

Από τα παραπάνω, γίνεται κατανοητό ότι ο προϋπολογισμός των ΟΤΑ αποτελεί ένα πολύ σημαντικό εργαλείο σχεδιασμού και ελέγχου σε ετήσια βάση, καθώς παρέχει τη δυνατότητα πρόβλεψης της οικονομικής τους πορείας και διόρθωσης τυχών προβλημάτων που μπορεί να προκύψουν. Επίσης, αποτελεί βασικό παράγοντα οικονομικού προγραμματισμού και συντονισμού των δραστηριοτήτων των ΟΤΑ, συμβάλλοντας δυναμικά στην αποτελεσματικότερη διαμόρφωση της επενδυτικής πολιτικής και στην ορθολογικότερη διαχείριση των πόρων τους.

1.3.2 Τεχνικό πρόγραμμα

Ένα από τα βασικότερα εργαλεία επενδυτικού προγραμματισμού των ΟΤΑ αποτελεί το Τεχνικό πρόγραμμα, ως μέρος του προϋπολογισμού τους. Το Π.Δ. 410/1995 και συγκεκριμένα το άρθρο 265 ορίζει ότι *«τα δημοτικά συμβούλια οφείλουν, δύο τουλάχιστον μήνες πριν από την έναρξη του οικονομικού έτους, να καταρτίζουν γενικό πρόγραμμα, που να περιλαμβάνει με σειρά προτεραιότητας τα έργα που πρέπει να εκτελεστούν και που η δαπάνη τους πρέπει ν' αντιμετωπιστεί με τα κάθε είδους έσοδα του προϋπολογισμού. Η δαπάνη για κάθε έργο υπολογίζεται κατά προσέγγιση, σύμφωνα με προκαταρκτικές εκθέσεις, προμελέτες, μελέτες ή άλλα στοιχεία».*

Βασικά στοιχεία ενός τεχνικού προγράμματος αποτελούν:

- Αύξων Αριθμός
- Δημοτική Ενότητα
- Έργο ή Μελέτη
- Τίτλος έργου
- Πηγές χρηματοδότησης
- Αρχικός Προϋπολογισμός Έργου/Μελέτης ή ποσό σύμβασης
- Έργο/Μελέτη αν είναι Συνεχιζόμενο,-η /Νέο,-α
- Ποσό πίστωσης της χρήσης που αφορά το Έργο/Μελέτη
- Κωδικός Αριθμός εσόδου επιχορήγησης Προϋπολογισμού
- Κωδικός Αριθμός εξόδου Προϋπολογισμού
- Τομέας (Αποχέτευση ομβρίων, Ύδρευση, Οδοποιία, Κτηριακά, κλπ.)
- Υπηρεσία που αφορά βάσει των Κ.Α.Ε. προϋπολογισμού
- Παρατηρήσεις/Σχόλια (Π.Δ.410/1995).

1.3.3 Ανταποδοτικά τέλη

Ο Ν.1828/1989 και συγκεκριμένα το άρθρο 25 παρέχει τη δυνατότητα στους ΟΤΑ για επιβολή ανταποδοτικών τελών ή εισφορών, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις δαπάνες για υπηρεσίες ή έργα στην περιοχή τους, τα οποία αποτελούν βασικό παράγοντα βελτίωσης της ποιότητας ζωής, καλύτερης εξυπηρέτησης πελατών και μεγαλύτερης ανάπτυξης της περιοχής. Το εκάστοτε Δημοτικό Συμβούλιο ορίζει με

απόφαση του το ύψος των ανταποδοτικών τελών ετησίως. Κάθε τέλος, για να αποκτήσει ανταποδοτικό χαρακτήρα, θα πρέπει :

- Να αποτελεί καίριο αντάλλαγμα ειδικής παροχής στους πολίτες που επιβαρύνονται με αυτά.
- Το ύψος του θα πρέπει να είναι ανάλογο προς το ύψος της αντιπαροχής.
Τα πιο συνήθη ανταποδοτικά τέλη είναι τα εξής:
- Τέλη καθαριότητας και φωτισμού
- Τα τέλη επί εσόδων επιτηδευματιών (τέλος επί ακαθαρίστων εσόδων κέντρων διασκέδασης και συναφών καταστημάτων, τέλος διαμονής παρεπιδημούντων)
- Τέλος διαφήμισης
- Τέλη ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης
- Τέλη χρήσης δημοτικών κοιμητηρίων
- Τέλος ακίνητης περιουσίας

1.3.4 Επιχειρησιακό πρόγραμμα

Σύμφωνα με το Ν.3463/2006 και συγκεκριμένα τα άρθρα 203-207 σε συνδυασμό με το Ν.3852/2010 και συγκεκριμένα τα άρθρα 266 και 86 βασικός παράγοντας επίτευξης των αποστολών των Δήμων αποτελούν τα επιχειρησιακά προγράμματα, τα οποία θέτουν τις προτεραιότητες και τις δράσεις για την τοπική ανάπτυξη, υλοποιώντας τον αναπτυξιακό σχεδιασμό τους. Πιο συγκεκριμένα, μέσω των επιχειρησιακών προγραμμάτων ορίζονται οι εκάστοτε στρατηγικοί στόχοι των Δήμων, διευκρινίζονται οι προτεραιότητες τους για τοπική ανάπτυξη και καθορίζονται οι βασικές αρχές οργάνωσης των υπηρεσιών και των επιχειρήσεών τους. Όλοι οι στόχοι των επιχειρησιακών προγραμμάτων πραγματοποιούνται μέσω δράσεων σε βάθος πενταετιών και την εκπόνηση ετήσιων προγραμμάτων δράσης, στα οποία περικλείονται οι πηγές χρηματοδότησής τους. Το Τεχνικό πρόγραμμα αποτελεί βασικό μέρος του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης, το οποίο περικλείει μόνο τις δράσεις που επρόκειτο να γίνουν και καλύπτονται από τον προϋπολογισμό.

Η εκάστοτε Εκτελεστική Επιτροπή των Δήμων είναι υπεύθυνη για την συγκέντρωση και αξιολόγηση των προτάσεων των υπηρεσιών των Δήμων και εισηγείται το προσχέδιο του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης και του προϋπολογισμού στην εκάστοτε Οικονομική επιτροπή, με απώτερο στόχο η τελευταία να καταρτίσει

αυτά και να τα υποβάλει μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου ετησίως στο Δημοτικό Συμβούλιο. Τριάντα ημέρες πριν την κατάρτιση του Επιχειρησιακού και Τεχνικού Προγράμματος των Δήμων το εκάστοτε συμβούλιο κάνει εισήγηση προς την εκτελεστική επιτροπή ορίζοντας μια σειρά προτεραιότητας, η οποία εξυπηρετεί στο έπακρο τις ανάγκες των πολιτών, τις δράσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος και τα έργα προς εκτέλεση (Ν.3852/2010).

1.3.5 Ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης

Ένα Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης (Ο.Π.Δ.) είναι στην ουσία η σύνοψη ενός ετήσιου προϋπολογισμού σε συνδυασμό με τη στοχοθεσία ενός Δήμου και των νομικών προσώπων αυτού, όσον αφορά στο πώς εκτελείται κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους. Οι βασικοί στόχοι συνοψίζονται σε ένα πίνακα στοχοθεσίας οικονομικών αποτελεσμάτων και διατυπώνονται με σαφήνεια τα μηνιαία προγράμματα εκτέλεσης των προϋπολογισμών τους, υπολογίζοντας την πορεία εκπλήρωσης των εκτιμήσεων γύρω από τα έσοδα και τις δαπάνες σε ετήσια βάση, αλλά και ανά μήνα και τρίμηνο.

Η χρονική πορεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού ενός προηγούμενου έτους αποτελεί βασικό παράγοντα της κατάρτισης αυτού του προγράμματος, συνδυαστικά με όλα τα υπόλοιπα στοιχεία που χρειάζεται να αξιοποιηθούν, προκειμένου να καταρτιστεί ένα αξιόπιστο και ρεαλιστικό πρόγραμμα. Κάθε στόχος εσόδων και εξόδων αναλύεται σε μικρές ομάδες, οι οποίες στο σύνολό τους καταρτούν επιμέρους κώδικες αριθμών. Η απόδοση αυτών των κωδικών περνάει από συνεχή έλεγχο κατά την εκτέλεση του προϋπολογισμού, προκειμένου να εντοπιστούν και να αξιολογηθούν αποτελεσματικότερα οι πηγές για τυχόν αποκλίσεις από τους αρχικούς στόχους (Ν.4111/2013, Ν. 4172/13, Ν.4046/2012).

1.3.6 Μητρώο δεσμεύσεων

Υποχρέωση όλων των δήμων είναι να αποστέλλουν κάθε διοικητική πράξη, κατά την οποία δημιουργείται ή επιβεβαιώνετε μία υποχρέωση τους προς τρίτους. Οι διοικητικές αυτές υποχρεώσεις στο σύνολό τους αποτελούν το Μητρώο δεσμεύσεων ενός Δήμου και αποτελούν βασική ευθύνη της οικονομικής υπηρεσίας του εκάστοτε

Δήμου. Μέσα στο Μητρώο εμπεριέχονται περιλήψεις των οικονομικών στοιχείων, οι οποίες μέσω μιας συγκεκριμένης ηλεκτρονικής πλατφόρμας αποστέλλονται στους εκάστοτε γενικούς διευθυντές των Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών μέσα σε διάστημα 15 ημερών μετά τη λήξη της αρχικής αναφοράς τους. Οι διευθυντές περνάνε από έλεγχο τις περιλήψεις αυτές, πιστοποιώντας την ορθότητα και την πληρότητα τους και εισάγοντας εν περιλήψει ενοποιημένα στοιχεία από το υπουργείο σχετικά με εκκρεμείς δεσμεύσεις, ληξιπρόθεσμες οφειλές και απλήρωτες υποχρεώσεις στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, μέσω μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας σε διάστημα 20 ημερών μετά τη λήξη της αρχικής αναφοράς τους (Π.Δ.113/2010, Εγκύκλιος Υπουργείου Οικονομικών 2/23535/ΔΠΔΣΜ/2013).

1.3.7 Μηνιαία απολογιστικά στοιχεία σε διαύγεια

Βασική υποχρέωση των Ο.Τ.Α. είναι η δημοσιοποίηση των στοιχείων σχετικά με την εκτέλεση του προϋπολογισμού τους στην επίσημη ιστοσελίδα τους και στο «Πρόγραμμα Διαύγεια». Στη δημοσιοποίηση αυτή θα πρέπει να περιγράφουν με λεπτομέρεια τα προϋπολογισθέντα έσοδα, τα βεβαιωθέντα και εισπραχθέντα ποσά για κάθε Κωδικό Αριθμό Εσόδου και τα προϋπολογισθέντα έξοδα, τα ενταλματοποιηθέντα και πληρωθέντα ποσά για κάθε Κωδικό Αριθμό Εξόδου μέσα σε 10 ημέρες από τη λήξη του μήνα αναφοράς (Ν.4305/2014).

1.3.8 Μηνιαία στατιστικά στοιχεία σε κόμβο διαλειτουργικότητας

Κάθε Δήμος υποχρεούται να στέλνει τα οικονομικά στοιχεία του μέσω του κόμβου διαλειτουργικότητας στη βάση δεδομένων του Υπουργείου Εσωτερικών. Τα στοιχεία αυτά αφορούν:

- Απολογιστικά στοιχεία εσόδων (Μηνιαία)
- Απολογιστικά στοιχεία εξόδων (Μηνιαία)
- Στοιχεία Ισοζυγίου Γενικού Καθολικού (Μηνιαία)
- Στοιχεία Προσωπικού (Μηνιαία)
- Στοιχεία Μητρώου δεσμεύσεων (Μηνιαία)
- Στοιχεία Μισθοδοσίας (Μηνιαία)
- Στοιχεία Πορείας Είσπραξης Εσόδων (Μηνιαία)

- Στοιχεία Ενδοκυβερνητικών Συναλλαγών (Μηνιαία)
- Μηνιαία Στοιχεία Εγκυκλίου 2/61968/0094/17-9-2010 (Μηνιαία)

Ο προϊστάμενος της Οικονομικής Υπηρεσίας του εκάστοτε Δήμου είναι υπεύθυνος για την πληρότητα, την αξιοπιστία και την ορθότητα των οικονομικών στοιχείων των Υπηρεσιών του και σε συνεργασία με τον Στατιστικό Ανταποκριτή είναι υπεύθυνοι για την έγκαιρη και τακτική διάθεση τους στον Κόμβο Διαλειτουργικότητας (Ν.3852/2010).

1.3.9 Τριμηνιαία απολογιστικά οικονομικά στοιχεία

Στο τέλος κάθε τριμήνου και μέσα σε 30 ημέρες οι Οικονομικές Επιτροπές των Δήμων υποβάλλουν στο Δημοτικό Συμβούλιο εμπειριστατωμένη έκθεση με τα αποτελέσματα της εκτέλεσης του προϋπολογισμού για κάθε τρίμηνο. Κάθε τριμηνιαία έκθεση ακολουθεί το πρότυπο του Υποδείγματος 1 έως και 3 του υπ' αριθμ. πρωτ.: οικ.40038/9-9-2011 εγγράφου του ΥΠ.ΕΣ. (ΑΑ: 4Α89Ν-7ΤΞ) με συγκεκριμένο θέμα *«Καθορισμός των στοιχείων τα οποία περιλαμβάνονται στην έκθεση αποτελεσμάτων εκτέλεσης του προϋπολογισμού των δήμων και περιφερειών»*. Σε περίπτωση που κατά το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο διαπιστωθούν υπερεκτιμημένα έσοδα ή έξοδα στον προϋπολογισμό, τα οποία υπάρχει εκτίμηση ότι δεν θα εισπραχθούν μέχρι το τέλος χρήσης, τότε το Δημοτικό Συμβούλιο υποχρεούται να προβεί στην αναμόρφωση του μέσα σε 15 ημέρες από την υποβολή της έκθεσης, λαμβάνοντας δράσεις σχετικά με τη μείωση εσόδων και δαπανών, προκειμένου να αποφύγει την ανάδειξη του προϋπολογισμού ως ελλειμματικός (Ν.3852/2010).

1.3.10 Ετήσιος απολογισμός οικονομικής διαχείρισης

Ο ετήσιος απολογισμός οικονομικής διαχείρισης είναι ένας ενιαίος λογαριασμός για την πραγματοποίηση των πραγματοποιηθέντων εσόδων και δαπανών των Δήμων. Κάθε προϊστάμενος της ταμειακής υπηρεσίας των Δήμων υποβάλλει την ετήσια έκθεση οικονομικής διαχείρισης στην Οικονομική Επιτροπή μέσω του δημάρχου για προεξέταση πριν από το τέλος Μαΐου. Η Οικονομική Επιτροπή μέχρι τα τέλη Ιουλίου κάνει έναν προέλεγχο και υποβάλλει τον απολογισμό στο Δημοτικό

Συμβούλιο για έγκριση εντός πέντε ημερών από την απόφασή της. Η περίληψή του δημοσιεύεται τουλάχιστον σε μια τοπική (Ν.3852/2010).

1.3.11 Διπλογραφικό λογιστικό σύστημα

Το Διπλογραφικό Λογιστικό σύστημα αποτελεί στην ουσία ένα εργαλείο καταγραφής όλων των μεταβολών, τα οποία προκλήθηκαν από τα λογιστικά γεγονότα στα περιουσιακά στοιχεία ενός Δήμου με τις κινήσεις τουλάχιστον δύο λογαριασμών. Ο ένας λογαριασμός είναι αυτός της χρέωσης και ο άλλος είναι αυτός της πίστωσης. Με το σύστημα αυτό της διπλής εγγραφής ελέγχονται αποτελεσματικότερα τα οικονομικά γεγονότα των δήμων και παρέχονται πάρα πολλές δυνατότητες σχετικά με οικονομικές πληροφορίες στις διοικήσεις τους, κάτι το οποίο δεν ήταν δυνατό με το Απλογραφικό Λογιστικό Σύστημα. Όλες οι νέες απαιτήσεις που υπάρχουν πλέον στους ΟΤΑ και οι νέες ανάγκες που έχουν δημιουργηθεί επέβαλαν τη δημιουργία μιας πιο ολοκληρωμένης μεθόδου λογιστικής πληροφόρησης και απεικόνισης. Το Π.Δ. 315/1999 εφάρμοσε τη διπλογραφική λογιστική μέθοδο, με απώτερο στόχο την ορθότερη παρακολούθηση της οικονομικής διαχείρισης των Δήμων, καταστρώντας την πιο αποτελεσματική και αποδοτική. Αν και το διπλογραφικό Λογιστικό σύστημα θεσπίστηκε από το 1999, το μεγαλύτερο μέρος των δήμων το εφαρμόζει από το 2004.

Το Διπλογραφικό Σύστημα, σε συνδυασμό με την ευρύτερη άντληση πληροφοριών από τις οικονομικές καταστάσεις, τους αριθμοδείκτες και τα καταχωρημένα πρωτογενή στοιχεία, μειώνει σε μεγάλο βαθμό την κακοδιαχείριση και τη διαφθορά στους Δήμους. Είναι εξακριβωμένο ότι το διπλογραφικό σύστημα έχει πάρα πολλά πλεονεκτήματα:

- απεικόνιση της περιουσιακής κατάστασης των Δήμων
- αποτύπωση της πραγματικής οικονομικής κατάστασης των Δήμων
- διασφάλιση μιας τακτοποιημένης και υπεύθυνης δημοσιονομικής διαχείρισης
- προσφορά περισσότερων δυνατοτήτων, διασταυρώσεις και αντιλήψεις οικονομικών πληροφοριών
- αύξηση της παραγωγικότητας
- οικονομική ανάπτυξη (Π.Δ. 315/1999).

1.3.12 Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις

Τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα ορίζουν το τι περιλαμβάνει κάθε οικονομική κατάσταση ανάλογα με το μέγεθος του εκάστοτε Δήμου ως εξής:

- Ισολογισμός: αφορά στην απεικόνιση της χρηματοοικονομικής κατάσταση των Δήμων, τα εργαλεία προσφοράς των υπηρεσιών του προς τους δημότες, τις πηγές χρηματοδότησης για την παροχή τους.
- Κατάσταση Αποτελεσμάτων χρήσης: αφορά στο αποτέλεσμα (πλέονασμα ή έλλειμμα) των Δήμων, ορίζοντας τις διαφορές ανάμεσα σε έσοδα και έξοδα.
- Κατάσταση Ιδίων Κεφαλαίων (μεσαίοι και μεγάλοι Δήμοι): αφορά στις μεταβολές στα ίδια κεφάλαια μιας επιχείρησης ανάμεσα σε δύο Ισολογισμούς.
- Κατάσταση Ταμειακών Ροών (μεγάλοι Δήμοι): αφορά στις εισπράξεις και πληρωμές της εκάστοτε Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης.
- Προσάρτημα: εμπεριέχει πληροφορίες σχετικά με τις παραδοχές και τις μεθόδους γύρω από την κατάρτιση των υπόλοιπων χρηματοοικονομικών καταστάσεων (Ν.4308/2014).

1.3.13 Αναλυτική λογιστική

Με τον όρο Αναλυτική Λογιστική νοείται ένα βασικό εργαλείο οικονομικής πληροφόρησης των διοικήσεων των Δήμων, το οποίο συμπληρώνει τη Γενική Λογιστική, μέσω της διπλογραφίας των λογιστικών πεπραγμένων, και είναι παρακλάδι της Διοικητικής Λογιστικής. Το Π.Δ. 315/1999 και συγκεκριμένα το άρθρο 3 όρισε την υποχρεωτική εφαρμογή της Αναλυτικής Λογιστικής από όλους τους Δήμους με πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους ή έσοδα πάνω από 3 εκατομμύρια σε ετήσια βάση, ενώ για τους υπόλοιπους Δήμους ήταν προαιρετικό. Η ορθή τήρηση της Αναλυτικής Λογιστικής προσφέρει σε κάθε Δήμο:

- ορθότερο προσδιορισμό του κόστους των έργων και των υπηρεσιών που παρέχονται προς τους πολίτες
- μεγαλύτερη συνάφεια μεταξύ των εσόδων και του κόστους με τη χρήση του νεκρού σημείου

- κοστολογική ανάλυση με το διαχωρισμό του σταθερού και του μεταβλητού σε κάθε κέντρο κόστους σχετικά με υπηρεσίες και τμήματα της οργανωτικής δομής των δήμων
- καλύτερη αξιολόγηση των κοστολογικών πληροφοριών ανά μήνα, ανά εξάμηνο και ανά ενιάμηνο
- δυνατότητα εξαγωγής καταλληλότερων αριθμοδεικτών, με απώτερο στόχο την καλύτερη λήψη στρατηγικών αποφάσεων επενδυτικού, λειτουργικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα (Π.Δ. 315/1999).

1.4 Πόροι και δαπάνες των Δήμων

1.4.1 Πηγές εσόδων

Οι βασικοί πόροι των Δήμων μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες, ανάλογα με την πηγή προέλευσής τους:

- Ίδια έσοδα, τα οποία προέρχονται από θεσμοθετημένους πόρους (φόροι, εισφορές, τέλη, δικαιώματα) τη δυνητική φορολογία και την ακίνητη περιουσία.
- Επιχορηγήσεις
- Δανεισμός

Επιπρόσθετα, οι πηγές εσόδων ενός Δήμου χωρίζονται σε τακτικές και έκτακτες, ανάλογα με την περιοδικότητά τους. το Βασιλικό Διάταγμα 24.9/20.10.1958 είναι αυτό που ορίζει τη νομοθεσία γύρω από τα έσοδα των Δήμων, συμπληρωμένο από το Νομοθετικό Διάταγμα 318/1969 και από τους Νόμους 1080/1980 και 1828/1989. Δυστυχώς, δεν έχει γίνει κάποια κωδικοποίησή τους, με απώτερο στόχο να υπάρξει διευκόλυνση στο έργο των ταμειακών υπηρεσιών, το οποίο πλήττεται από την υφιστάμενη πολύ νομοθεσία, αν και το 1995 προβλέφθηκε από το Προεδρικό Διάταγμα (Ν. 2307/1995).

1.4.2. Προγραμματισμός και προτεραιότητες δαπανών

Οι βασικές προτεραιότητες που πρέπει να θέτει ο κάθε Δήμος σχετικά με τον προγραμματισμό των ετήσιων δαπανών του είναι οι εξής:

- Υποχρεωτικές Δαπάνες: καθορίζονται από το Ν.3463/2006 και συγκεκριμένα από το άρθρο 158, όπως αυτό ενισχύθηκε από το Ν.3536/07 και συγκεκριμένα το άρθρο 23, από το Ν.3943/2011 και συγκεκριμένα το άρθρο 29 και από το Ν.4038/2012 και συγκεκριμένα το άρθρο 2.
- Συνεχιζόμενες Δαπάνες: αφορά όλες εκείνες τις δαπάνες για τις οποίες έγινε ανάληψη, αλλά δεν πραγματοποιήθηκε καμία εκτέλεση το προηγούμενο οικονομικό έτος, με τη δέσμευση του ανεξόφλητου μέρους των πιστώσεών τους. Εις βάρος του εναπομένοντος υπολοίπου αναλαμβάνονται νέες υποχρεώσεις σύμφωνα με το ΠΔ 113/2010 και συγκεκριμένα το άρθρο 5 και το Ν.4270/2014 συγκεκριμένα το άρθρο 66.
- Πολυετείς Δαπάνες: αφορά στις δαπάνες για τις οποίες έχει γίνει ανάληψη στα προηγούμενα οικονομικά έτη, οι οποίες όμως βαρύνουν τμηματικά ή εξολοκλήρου τα επόμενα έτη και οι οποίες εγγράφονται ως προτεραιότητα για το συγκεκριμένο έτος σύμφωνα με το Π.Δ. 113/2010 και συγκεκριμένα το άρθρο 5.
- Νέες Δαπάνες.

1.4.3 Ταμειακές ροές

Τις βασικές πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση, την πορεία ανάπτυξης και τη ρευστότητα των Δήμων παρέχουν οι ταμειακές ροές. Τρεις είναι οι βασικές κατηγορίες ταξινόμησης ταμειακών ροών ανά δραστηριότητα:

1. Ταμειακές ροές από επιχειρηματικές δραστηριότητες: οι εισπράξεις των έκτακτων, τακτικών, και λοιπών εσόδων, εκτός των πληρωμών σε εργολάβους, προμηθευτές, εργαζομένους κ.ά., ορίζουν την ρευστότητα των Δήμων. Οι συγκεκριμένες εισπράξεις προκύπτουν μετά από την ανάλυση των στοιχείων της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης, των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων και του κυκλοφοριακού ενεργητικού των Δήμων. Τα χρηματικά διαθέσιμα που προκύπτουν αποτελούν κίνητρο για νέες επενδύσεις, οι οποίες θα προσφέρουν στους Δήμους νέες πηγές εσόδων, αποπληρωμές των δανείων, χωρίς να προκύπτει απαίτηση για χρηματοδότηση από εξωτερικές πηγές.
2. Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες: αφορούν στην πρόβλεψη μελλοντικών εσόδων και ρευστότητας μέσω δαπανών που μπορεί να γίνουν για

επενδύσεις, με προαπαιτούμενο τη μελέτη των στοιχείων από το πάγιο ενεργητικό των Δήμων.

3. Ταμειακές ροές από χρηματοοικονομικές δραστηριότητες: οι συγκεκριμένες ταμειακές ροές είναι αποτέλεσμα της ανάλυσης των στοιχείων των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων των Δήμων, όπως για παράδειγμα από εισροές από δάνεια και από εκροές από αποπληρωμές δανείων (Παπαδέας & Συκιανάκης, 2014, σελ. 120-121).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Προϋπολογισμός ΟΤΑ

2.1 Έννοια του Προϋπολογισμού

Με τον όρο «*Προϋπολογισμός*» νοείται η διοικητική πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου, κοινώς απόφαση, κατά την οποία προσδιορίζονται τα έσοδα και καθορίζονται τα έξοδα (Π.Δ. 315/1999). Πρόκειται για μια καταγραφή των εσόδων και εξόδων, τα οποία πρόκειται να γίνουν μελλοντικά. Είναι στην ουσία μια κατάσταση λογαριασμών, στους οποίους παρουσιάζονται σε κάθετη διάταξη τα ποσά των εσόδων που υπολογίζονται ότι θα εισπραχθούν από το Δήμο στο επόμενο οικονομικό έτος, καθώς και τα ποσά των δαπανών, τα οποία σχεδιάζει ο Δήμος να πραγματοποιήσει (Λιάπης, 2007, σελ. 12-13).

Ο Ν. 3463/2006 και συγκεκριμένα το άρθρο 159 ορίζουν ότι στον προϋπολογισμό περιλαμβάνονται όλα τα έσοδα και οι δαπάνες ενός Δήμου και στο Β.Δ. 17-5/15- 6-1959 και συγκεκριμένα στο άρθρο 1 ορίζεται ότι τα *«έσοδα και τα έξοδα των δήμων έκαστου οικονομικού έτους, προσδιορίζονται δια του ετησίου Προϋπολογισμού, καταμεριζόμενου και εγκρινόμενου κατά τις διατάξεις του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα και του παρόντος διατάγματος»*. Οι συγκεκριμένες διατάξεις ορίζουν ότι ο προϋπολογισμός είναι ετήσιος και επαναλαμβανόμενος, η λειτουργία του για τα έσοδα είναι απλώς προσδιοριστική, ενώ για τα έξοδα είναι επιπλέον και νομιμοποιητική, καθώς καμία δαπάνη δεν μπορεί να εκτελεστεί, χωρίς να προβλέπεται σε αυτόν (Νικολόπουλος, 2004, σελ. 9-10).

2.2 Ο τύπος Προϋπολογισμού των Δήμων

Η ΚΥΑ 7082/2004 ορίζει ότι ο προϋπολογισμός ενός Δήμου διαιρείται σε δύο ειδικά μέρη που αποτελούν ένα ενιαίο κείμενο, όπως προϋποθέτετε από την αρχή της ενότητας. Το πρώτο μέρος είναι προϋπολογισμός εσόδων και το δεύτερο ο προϋπολογισμός εξόδων. Σύμφωνα με την αρχή της ισοσκελίσης και τις διατάξεις του Ν. 3463/2006 και συγκεκριμένα το άρθρο 159 τα δύο μέρη πρέπει να είναι πλήρως ισοσκελισμένα.

2.2.1 Έσοδα

Το πρώτο μέρος που αφορά τον προϋπολογισμό εσόδων περιέχει όλα τα έσοδα ενός Δήμου σε ομάδες, όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα 3.1.

Πίνακας 3.1: Κατηγορίες Εσόδων Προϋπολογισμού Δήμων

Μέρος I	Έσοδα
0	Τακτικά Έσοδα
1	Έκτακτα Έσοδα
2	Έσοδα Παρελθόντων Οικονομικών Ετών (Π.Ο.Ε.) που βεβαιώνονται για πρώτη φορά
3	Εισπράξεις δανείων και απαιτήσεων Π.Ο.Ε.
4	Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων και Επιστροφές χρημάτων
5	Χρηματικό Υπόλοιπο Προηγούμενης Χρήσης

Πηγή: ΚΥΑ 7082/2004

Όλες οι παραπάνω κατηγορίες εσόδων κατηγοριοποιούνται σε ομάδες και υποομάδες, όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα 3.2.

Πίνακας 3.2: Ομάδες και υποομάδες Εσόδων Προϋπολογισμού Δήμων

0	ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ
01	ΠΡΟΣΟΔΟΙ ΑΠΟ ΑΚΙΝΗΤΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ
011	Μισθώματα
012	Έσοδα από την εκμετάλλευση εδάφους, ακίνητης περιουσίας και κοινόχρηστων χώρων
02	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΚΙΝΗΤΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ
021	Τόκοι κεφαλαίων
022	Έσοδα από επιχειρήσεις
023	Έσοδα από λοιπή κινητή περιουσία
03	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΑ ΤΕΛΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
031	Υπηρεσίες καθαριότητας και ηλεκτροφωτισμού
032	Υπηρεσία Ύδρευσης (άρθρο 19 Β.Δ. της 24/9-20/10/1958)

033	Υπηρεσία Άρδευσης (άρθρο 19 Β.Δ. της 24/9-20/10/1958)
034	Υπηρεσίες Αποχέτευσης (άρθρο 19 Β.Δ. της 24/9-20/10/1958)
04	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΛΟΙΠΑ ΤΕΛΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
041	Έσοδα νεκροταφείων (άρθρο 4 ΑΝ 582/1968, άρθρο 3 Ν. 547/1977)
042	Έσοδα από σφαγεία
043	Έσοδα από εκμετάλλευση έργων και την παροχή υπηρεσιών
044	Έσοδα από τέλος ακίνητης περιουσίας
045	Τέλος επί των ακαθαρίστων εσόδων επιτηδευματιών
046	Λοιπά Τέλη και Δικαιώματα
047	Δυνητικά ανταποδοτικά τέλη
05	ΦΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
051	Φόροι
052	Εισφορές
053	Δυνητικές Εισφορές άρθρου 25 Ν. 1828/1989
06	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ
061	Από θεσμοθετημένους πόρους για την κάλυψη λειτουργικών δαπανών
07	ΛΟΙΠΑ ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ
071	Λοιπά τακτικά έσοδα
1	ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΣΟΔΑ
11	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΚΠΟΙΗΣΗ ΚΙΝΗΤΗΣ ΚΑΙ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ
111	Έσοδα από εκποίηση ακινήτων
112	Έσοδα από εκποίηση κινητών
12	ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΚΑΛΥΨΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ
121	Επιχορηγήσεις για κάλυψη λειτουργικών δαπανών
13	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ
131	Επιχορηγήσεις από θεσμοθετημένους πόρους για επενδυτικές δαπάνες
132	Λοιπές Επιχορηγήσεις για επενδύσεις και έργα
14	ΔΩΡΕΕΣ-ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΕΣ – ΚΛΗΡΟΔΟΣΙΕΣ
141	Δωρεές

142	Κληρονομίες και Κληροδοσίες
15	ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣΤΙΜΑ ΠΑΡΑΒΟΛΑ
151	Προσαυξήσεις και πρόστιμα
152	Παράβολα
16	ΛΟΙΠΑ ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΣΟΔΑ
161	Έσοδα από δαπάνες πραγματοποιηθείσες για λογαριασμό τρίτων
162	Λοιπά έκτακτα έσοδα
2	ΕΣΟΔΑ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΤΩΝ (Π.Ο.Ε.) ΠΟΥ ΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ
21	ΕΣΟΔΑ Π.Ο.Ε. ΤΑΚΤΙΚΑ
211	Τακτικά έσοδα παρελθόντων οικονομικών ετών που βεβαιώνονται και εισπράττονται για πρώτη φορά
22	ΕΣΟΔΑ Π.Ο.Ε. ΕΚΤΑΚΤΑ
221	Έκτακτα έσοδα παρελθόντων οικονομικών ετών που βεβαιώνονται και εισπράττονται για πρώτη φορά
3	ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟ ΔΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ Π.Ο.Ε.
31	ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟ ΔΑΝΕΙΑ
311	Δάνεια για κάλυψη λειτουργικών δαπανών
312	Δάνεια για κάλυψη επενδυτικών δαπανών
32	ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΑΠΟ ΒΕΒΑΙΩΘΕΝΤΑ ΕΣΟΔΑ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΑ ΕΤΗ
321	Εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη – τακτικά έσοδα
322	Εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη – έκτακτα έσοδα
4	ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΡΙΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ
41	ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΥΠΕΡ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΡΙΤΩΝ
411	Συνταξιοδοτικές εισφορές
412	Φόροι και λοιπές επιβαρύνσεις
413	Ασφαλιστικές εισφορές
414	Λοιπές εισπράξεις υπέρ τρίτων
42	ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ
421	Επιστροφές χρημάτων
5	ΧΡΗΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ
51	ΧΡΗΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗΣ ΧΡΗΣΗΣ
511	Χρηματικό Υπόλοιπο προερχόμενο από τακτικά έσοδα

512	Χρηματικό Υπόλοιπο προερχόμενο από έκτακτα έσοδα
-----	--

Πηγή: ΚΥΑ 7082/2004

Όλες οι παραπάνω υποομάδες έχουν μία επιπλέον διάκριση ορισμένη σε τετραψήφιους αριθμούς, κατά την οποία δηλώνεται το είδος κάθε εσόδου, όπως για παράδειγμα ο τετραψήφιος κωδικός 0111 ο οποίος αφορά στα «Μισθώματα από αστικά ακίνητα». Επιπλέον, ο τετραψήφιος αριθμός που έχει και την ονομασία Κωδικός Αριθμός δηλώνει συγκεκριμένα τα παρακάτω: για παράδειγμα κατά τον παραπάνω Κωδικό Αριθμό Εσόδων 0111 δηλώνονται με το «0» τα τακτικά έσοδα, με το «01» η κατηγορία στην οποία ανήκει το έσοδο, με το «011» η υποκατηγορία στην οποία ανήκει το έσοδο και με το «0111» το ακριβές είδος του εσόδου.

Επίσης, στο μέρος των εσόδων παρουσιάζονται και δύο ανακεφαλαιωτικοί πίνακες εσόδων. Ο πρώτος, ο οποίος φέρει τον τίτλο «Ανακεφαλαίωση Εσόδων (I)», παρουσιάζει τα έσοδα σε μία ταξινόμηση με βάση την προέλευσή τους και ο δεύτερος με τίτλο «Ανακεφαλαίωση Εσόδων (II)» περιλαμβάνει όλα εκείνα τα έσοδα που προβλέπεται να διατεθούν σύμφωνα με τη νομοθεσία για επενδύσεις. Κατά αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται ο νόμιμος προσδιορισμός των εξόδων και απεικονίζονται με ακρίβεια οι επενδυτικές δυνατότητες του προϋπολογισμού (Νικολόπουλος, 2006, σελ. 19-24).

Η ΚΥΑ 7028/2004 ορίζει μία κωδικοποίηση εσόδων και εξόδων, η οποία όμως δεν καλύπτει τις ανάγκες ενός Δήμου στο ευρύτερο σύνολο τους, γεγονός που προσφέρει το δικαίωμα στους Δήμους για περαιτέρω ανάλυση της τεταρτοβάθμιας κλίμακας. Στον παρακάτω πίνακα 3.3 παρουσιάζονται όλες οι διαφοροποιήσεις που υπάρχουν ανάμεσα στην ομαδοποίηση των εσόδων του ισχύοντος προϋπολογισμού ενός Δήμου με την αντίστοιχη πριν τεθεί σε ισχύ η ΚΥΑ 7028/2004.

Πίνακας 3.3: Διαφορές στην ομαδοποίηση εσόδων πριν και μετά την εφαρμογή της 7028/2004 ΚΥΑ

<i>Προηγούμενη ομαδοποίηση εσόδων</i>	<i>Ισχύουσα ομαδοποίηση εσόδων</i>
Τακτικά Έσοδα	Τακτικά Έσοδα
Έκτακτα Έσοδα	Έκτακτα Έσοδα
Έσοδα από Π.Ο.Ε.	Έσοδα από Π.Ο.Ε. που βεβαιώνονται για πρώτη φορά

-	Εισπράξεις δανείων και απαιτήσεων από ΠΟΕ
-	Εισπράξεις υπέρ του Δημοσίου και Τρίτων και Επιστροφές χρημάτων
Χρηματικό Υπόλοιπο	Χρηματικό Υπόλοιπο

Πηγή: ΚΥΑ 7082/2004

2.2.2 Έξοδα

Όσον αφορά στο δεύτερο μέρος, αυτό περιλαμβάνει όλες οι δαπάνες ενός Δήμου (υποχρεωτικές, επενδυτικές, προαιρετικές, κ.ά.). Αν μια δαπάνη δεν εγγράφεται στο μέρος των εξόδων, τότε αυτή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί. Στον παρακάτω πίνακα 3.4 παρουσιάζονται αναλυτικά οι δαπάνες του προϋπολογισμού, όπως αυτές διακρίνονται σε κεφάλαια.

Πίνακας 3.4: Δαπάνες Προϋπολογισμού Δήμων ανά Κεφάλαιο

<i>Κεφάλαια</i>	<i>Είδος δαπάνης</i>
A	Λειτουργικές δαπάνες χρήσης
B	Επενδύσεις
Γ	Πληρωμές Π.Ο.Ε., λοιπές αποδόσεις και προβλέψεις
Δ	Αποθεματικό

Προκειμένου ένα Δήμος να λειτουργήσει σωστά και να μπορεί να ελέγχει αποτελεσματικά τις δαπάνες του προϋπολογισμού του, αυτές παρακολουθούνται και κατά είδος και κατά υπηρεσία. Επομένως, είναι σαφές ότι οι Κωδικοί Αριθμοί Εξόδων των κεφαλαίων Α' (λειτουργικές δαπάνες) και Β' (Επενδύσεις) επαναλαμβάνονται σε κάθε υπηρεσία του προϋπολογισμού. Από τη διαδικασία αυτή εξαιρούνται οι Δήμοι με πληθυσμό κάτω των 5.000 κατοίκων. Σε αυτήν την περίπτωση η κατανομή επενδύσεων ανά υπηρεσία δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα, αλλά είναι προαιρετική, καθώς η νομοθεσία ορίζει ότι αν ένας Δήμος δεν επιθυμεί να εγγράψει τις επενδύσεις του ανά υπηρεσία, μπορεί να προβεί στην εγγραφή τους μόνο κάτω από την Υπηρεσία Τεχνικών Έργων, ακόμα και σε περίπτωση που ο Δήμος δεν διαθέτει τεχνική υπηρεσία. Στον παρακάτω πίνακα 3.5 παρουσιάζονται οι υπηρεσίες στις οποίες κατανέμονται οι

δαπάνες του προϋπολογισμού, όπως αυτές χαρακτηρίζονται από ένα διψήφιο κωδικό (ΚΥΑ 7082/2004).

Πίνακας 3.5: Διάκριση Υπηρεσιών των Δήμων

<i>Υπηρεσίες</i>	<i>Τίτλος υπηρεσίας</i>
00	Γενικές Υπηρεσίες
10	Οικονομικές Υπηρεσίες
15	Υπηρεσίες Πολιτισμού, Αθλητισμού και Κοινωνικής Πολιτικής
20	Υπηρεσίες Καθαριότητας και Ηλεκτροφωτισμού
25	Υπηρεσίες Ύδρευσης Άρδευσης και Αποχέτευσης
30	Υπηρεσία Τεχνικών Έργων
35	Υπηρεσίες Πρασίνου
40	Υπηρεσίες Πολεοδομίας
45	Υπηρεσία Νεκροταφείων
50	Δημοτική Αστυνομία (καταργήθηκε με τον Νόμο 4172/2003)
70	Λοιπές Υπηρεσίες

Πηγή: ΚΥΑ 7028/2004

Στον παρακάτω πίνακα 3.6 παρουσιάζονται αναλυτικά οι υποκατηγορίες των δαπανών του προϋπολογισμού ενός Δήμου.

Πίνακας 3.6: Υποκατηγορίες Δαπανών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	
<i>Κωδικός Εξόδου</i>	<i>Τίτλος Εξόδου</i>
60	ΑΜΟΙΒΕΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
601	Αποδοχές μονίμων υπαλλήλων
602	Αποδοχές τακτικών υπαλλήλων με σύμβαση αορίστου χρόνου
603	Αποδοχές υπαλλήλων ειδικών θέσεων
604	Αποδοχές εκτάκτων υπαλλήλων (επί σύμβαση εκτάκτων υπαλλήλων, ημερομισθίων, ωρομισθίων κ.λπ.)
605	Εργοδοτικές εισφορές δήμων και κοινοτήτων κοινωνικής ασφάλισης
606	Παρεπόμενες παροχές και έξοδα προσωπικού

607	Δαπάνες πρόσληψης, εκπαίδευσης και επιμόρφωσης προσωπικού
61	ΑΜΟΙΒΕΣ ΑΙΡΕΤΩΝ ΚΑΙ ΤΡΙΤΩΝ
611	Αμοιβές και έξοδα ελεύθερων επαγγελματιών
612	Δαπάνες αιρετών
613	Αμοιβές τρίτων μη ελεύθερων επαγγελματιών
614	Αμοιβές τρίτων με την ιδιότητα νομικών προσώπων
615	Έξοδα βεβαίωσης και είσπραξης
616	Λοιπές αμοιβές και έξοδα τρίτων
62	ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΡΙΤΩΝ
621	Παροχές παραγωγικής διαδικασίας
622	Επικοινωνίες
623	Ενοίκια – μισθώματα
624	Ενοίκια χρηματοδοτικής μίσθωσης Leasing
625	Ασφάλιστρα
626	Συντήρηση και επισκευή αγαθών διαρκούς χρήσης από τρίτους
627	Ύδρευση, Φωτισμός, Καθαριότητα (λοιπές παροχές τρίτων)
63	ΦΟΡΟΙ ΤΕΛΗ
631	Φόροι
632	Τέλη κυκλοφορίας μεταφορικών μέσων
633	Διάφοροι φόροι και τέλη
64	ΛΟΙΠΑ ΓΕΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ
641	Έξοδα μεταφορών
642	Οδοιπορικά έξοδα και έξοδα ταξιδιών
643	Δημόσιες σχέσεις (έξοδα εκθέσεων, προβολής και διαφήμισης)
644	Συνέδρια και εορτές
645	Συνδρομές
646	Έξοδα δημοσιεύσεων
647	Έξοδα καλλιτεχνικών, αθλητικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων
648	Έξοδα κατασκηνώσεων εξοχών και συσσιτίων
649	Διάφορα έξοδα γενικής φύσεως
65	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΙΣΤΗΣ

651	Πληρωμές για την εξυπηρέτηση δημοσίας πίστωσης (δάνεια για κάλυψη λειτουργικών αναγκών)
652	Πληρωμές για την εξυπηρέτηση δημοσίας πίστωσης (δάνεια για κάλυψη επενδυτικών αναγκών)
66	ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΑΝΑΛΩΣΙΜΩΝ
661	Έντυπα, βιβλία, γραφική ύλη, εκδόσεις
662	Κλινοστρώμενες είδη κατασκηνώσεως και τρόφιμα
663	Είδη υγιεινής και καθαριότητας
664	Καύσιμα και λιπαντικά
665	Υλικό εκτυπωτικών, τυπογραφικών, βιβλιοδετικών και λοιπών εργασιών
666	Υλικά συντήρησης κτιρίων και έργων
667	Ανταλλακτικά μηχανικού και λοιπού εξοπλισμού
668	Υλικά φαρμακείου
669	Λοιπές προμήθειες
67	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΓΙΑ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΤΡΙΤΟΥΣ- ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ-ΠΑΡΟΧΕΣ-ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ-ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ-ΔΩΡΕΕΣ
671	Υποχρεωτικές μεταβιβάσεις σε νομικά πρόσωπα
672	Υποχρεωτικές εισφορές
673	Προαιρετικές εισφορές, παροχές και επιχορηγήσεις
674	Προνοιακά Επιδόματα
68	ΛΟΙΠΑ ΕΞΟΔΑ
681	Εγγυήσεις και λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις
682	Έκτακτα έξοδα
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	
71	ΑΓΟΡΕΣ ΚΤΙΡΙΩΝ, ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΠΑΓΙΩΝ
711	Απαλλοτριώσεις και αγορές εδαφικών εκτάσεων
712	Απαλλοτριώσεις και αγορές κτιρίων τεχνικών έργων
713	Προμήθειες Παγίων
73	ΕΡΓΑ
731	Δαπάνες κατασκευής επέκτασης και συμπλήρωσης κτιρίων ΟΤΑ
732	Δαπάνες κατασκευής παγίων (μονίμων) εγκαταστάσεων κοινής χρήσης

733	Επισκευές και συντηρήσεις παγίων εγκαταστάσεων κοινής χρήσης
74	ΜΕΛΕΤΕΣ, ΕΡΕΥΝΕΣ, ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ
741	Μελέτες - Έρευνες και πειραματικές εργασίες
742	Ειδικές Δαπάνες
75	ΤΙΤΛΟΙ ΠΑΓΙΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ (ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ)
751	Συμμετοχές σε δημοτικές επιχειρήσεις
752	Συμμετοχές σε λοιπές επιχειρήσεις και νομικά πρόσωπα
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΠΟΕ ΛΟΙΠΕΣ ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	
81	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΤΗ
811	Πληρωμές υποχρεώσεων λειτουργικών δαπανών (ΠΟΕ)
812	Πληρωμές επενδυτικών δαπανών (ΠΟΕ)
813	Έκτακτα έξοδα (ΠΟΕ)
82	ΛΟΙΠΕΣ ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ
821	Απόδοση συνταξιοδοτικών εισφορών
822	Απόδοση φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων
823	Απόδοση Ασφαλιστικών εισφορών
824	Απόδοση λοιπών εισπράξεων υπέρ τρίτων
825	Πάγιες προκαταβολές
826	Λοιπές επιστροφές
85	ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΜΗ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΩΝ ΥΠΟΛΟΙΠΩΝ ΒΕΒΑΙΩΘΕΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΤΗ
851	Προβλέψεις μη εισπραξης εισπρακτέων υπολοίπων Π.Ο.Ε. εντός του οικονομικού έτους
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ: ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ	
91	ΠΟΣΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΓΙΑ ΑΝΑΠΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΕΠΑΡΚΩΝ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΝΕΩΝ ΜΗ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝΣΤΟΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ
911	Αποθεματικό

Πηγή: ΚΥΑ 7028/2004

2.3 Διαδικασία κατάρτισης και ψήφισης προϋπολογισμού

Ο Ν. 3463/2006 και συγκεκριμένα το άρθρο 159 σε συνδυασμό με το Ν. 3852/2010 και συγκεκριμένα τα άρθρα 73 και 74 και το Ν.4173/2013 και συγκεκριμένα το άρθρο 77 ορίζουν ότι η κατάρτιση και η ψήφιση του προϋπολογισμού ενός Δήμου αποτελείται από διάφορα στάδια. Οι παραπάνω διατάξεις ορίζουν ότι οι εργασίες στο πλαίσιο των συγκεκριμένων σταδίων πρέπει να ολοκληρώνονται σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Οπότε, η ψήφιση του προϋπολογισμού, η επικύρωσή του από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας και η δημοσίευσή του θα πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί ως τις 31 Δεκεμβρίου του κάθε οικονομικού έτους, προκειμένου να είναι ο Δήμος σε θέση υλοποίησης των εργασιών αυτών και να λειτουργεί κανονικά από 1^η Ιανουαρίου του επόμενου έτους.

Οι παραπάνω διατάξεις ορίζουν τα εξής στάδια ολοκλήρωσης ενός προϋπολογισμού:

1. Προϋπολογισμός εξόδων δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων: Ο Ν. 3852/2010 και συγκεκριμένα το άρθρο 86 ορίζει ότι το εκάστοτε δημοτικό συμβούλιο ενός Δήμου καθορίζει το ανώτατο ύψος των εξόδων ενός προϋπολογισμού μέχρι το τέλος του Ιουνίου. Η απόφαση του δημοτικού συμβουλίου κοινοποιείται στα συμβούλια των κοινοτήτων μέχρι τις 31 Ιουλίου, τα οποία με τη σειρά τους διαμορφώνουν ένα σχέδιο εξόδων προϋπολογισμού της κοινότητάς τους έχοντας ως ανώτατο όριο αυτό που όρισε το δημοτικό συμβούλιο, το οποίο στέλνεται μέχρι τις 31 Αυγούστου στην οικονομική επιτροπή του Δήμου μαζί με αιτιολογική έκθεση.
2. Ψήφιση τεχνικού προγράμματος: Όλα τα έργα που θέλει να πραγματοποιήσει ένας Δήμος σε όλη τη διάρκεια ενός έτους περιέχονται στο τεχνικό πρόγραμμα, μαζί με αυτά των τοπικών κοινοτήτων. Το τεχνικό πρόγραμμα ολοκληρώνεται μετά τις 31 Αυγούστου και μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου, σύμφωνα με τη νομοθεσία και αποστέλλεται στην οικονομική επιτροπή, προκειμένου να ενταχθεί στον προϋπολογισμό του έτους.
3. Προσδιορισμός - αναπροσαρμογή δημοτικών τελών: Πριν από την κατάρτιση κάθε προϋπολογισμού το εκάστοτε δημοτικό συμβούλιο παίρνει αποφάσεις για αναπροσαρμογές των δημοτικών τελών, των δικαιωμάτων και των φόρων, προκειμένου τα πραγματικά αναφερόμενα έσοδα της χρήσης να

συμπεριληφθούν στον προϋπολογισμό. Τα ανταποδοτικά τέλη, τα έσοδα και τα δικαιώματα, σύμφωνα με τη νομοθεσία, είναι απαραίτητο να καλύπτουν τις δαπάνες των υπηρεσιών, να μην υπερβαίνουν το ύψος των τελευταίων, καθώς τότε προκύπτει αποφυγή φορολογίας, γεγονός που αντιτίθεται με το χαρακτήρα των υπηρεσιών αυτών ως ανταποδοτικών (Νικολόπουλος, 2006, σελ. 17-19).

4. Συνεδρίαση επιτροπής διαβούλευσης: Ο Ν. 3852/2010 και συγκεκριμένα το άρθρο 76 ορίζει ότι οι Δήμοι με πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους πρέπει να συγκροτούν δημοτικές επιτροπές διαβούλευσης, οι οποίες συνεδριάζουν υποχρεωτικά πριν από τη σύνταξη ενός προσχεδίου ενός προϋπολογισμού και διατυπώνουν τις εξειδικευμένες γνώσεις τους.
5. Σύνταξη προσχεδίου προϋπολογισμού: Ο Ν. 3852/2010 και συγκεκριμένα το άρθρο 266 ορίζει ότι οι εκτελεστικές επιτροπές των Δήμων είναι υπεύθυνες για τη συγκέντρωση των προτάσεων των υπηρεσιών, όσον αφορά στις εκτιμήσεις / προβλέψεις σχετικά με τα έσοδα και τα έξοδα του επόμενου έτους, όπως και τις προτάσεις της επιτροπής διαβούλευσης και εισηγούνται το αρχικό σχέδιο ενός προϋπολογισμού στην εκάστοτε οικονομική επιτροπή μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου.
6. Σύνταξη σχεδίου προϋπολογισμού: Ο Ν. 3463/2006 και συγκεκριμένα το άρθρο 159 ορίζει ότι η οικονομική επιτροπή είναι αρμόδια για να συντάξει το σχέδιο του προϋπολογισμού εσόδων και εξόδων προϋπολογισμού ενός Δήμου. Λαμβάνοντας υπόψη το προσχέδιο του προϋπολογισμού η οικονομική επιτροπή καταρτίζει το σχέδιο αυτό και το υποβάλλει προς ψήφιση στο δημοτικό συμβούλιο έως το τέλος Οκτωβρίου.
7. Ψήφιση προϋπολογισμού: Μέχρι το τέλος Νοεμβρίου το δημοτικό συμβούλιο ψηφίζει τον προϋπολογισμό και μέσα σε 10 μέρες τον υποβάλλει στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας προς επικύρωση.
8. Επικύρωση προϋπολογισμού: Μετά την ψήφιση του προϋπολογισμού από το δημοτικό συμβούλιο αποστέλλεται προς επικύρωση στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας. Ο προϋπολογισμός πρέπει να συνοδεύεται από συγκεκριμένα δικαιολογητικά, προκειμένου να μπορεί να ελεγχθεί σωστά από το Γενικό Γραμματέα:
 - Η απόφαση της επιτροπής διαβούλευσης
 - Η απόφαση της οικονομικής επιτροπής

- Οι αποφάσεις καθορισμού δημοτικών τελών
- Η απόφαση της εκτελεστικής επιτροπής
- Καταστάσεις μισθοδοσίας προσωπικού
- Η απόφαση του δημοτικού συμβουλίου
- Οι αποφάσεις ένταξης των έργων σε χρηματοδοτούμενα προγράμματα
- Το γραμμάτιο είσπραξης του Χρηματικού Υπολοίπου της 31/12 του προηγούμενου έτους
- Πίνακες υπολογισμού των εγγεγραμμένων ποσών στο προϋπολογισμό όπου απαιτείται σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα ΚΥΑ
- Η εισηγητική έκθεση επί του προϋπολογισμού

Σε διάστημα 20 ημερών και όχι μετά τις 31 Δεκεμβρίου ο Γενικός Γραμματέας προχωράει στην επικύρωση του προϋπολογισμού, όπως ορίζει ο Ν. 3463/2006 και συγκεκριμένα το άρθρο 149. Σε περίπτωση που ο Γενικός Γραμματέας διαπιστώσει ότι στον συγκεκριμένο προϋπολογισμό δεν εγγράφονται υποχρεωτικές δαπάνες ή έσοδα, όπως αυτά επιβάλλονται από το νόμο, ή εγγράφονται έσοδα και έξοδα που δεν έχουν προβλεφθεί από τη νομοθεσία, τότε προσκαλεί το δημοτικό συμβούλιο, προκειμένου αυτό να προβεί στην κατάλληλη αναμόρφωση του προϋπολογισμού μέσα σε 15 ημέρες, όπως ορίζει ο Ν. 3852/2010 και συγκεκριμένα το άρθρο 260.

9. Δημοσίευση προϋπολογισμού: Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας αφού επικυρώσει τον προϋπολογισμό του δήμου προβαίνει στη δημοσίευση μιας συνολικής κατάστασης αυτού σε τουλάχιστον μία τοπική εφημερίδα.
10. Εκτέλεση προϋπολογισμού: Με την ολοκλήρωση των παραπάνω σταδίων ο δήμος προβαίνει στην εκτέλεση και στην υλοποίηση του προϋπολογισμού (Ν. 3852/2010, Ν. 3463/2006, Ν. 4172/2013).

2.4 Διάρκεια προϋπολογισμού

Η αρχή του ενιασίου ορίζει ότι ο προϋπολογισμός γίνεται σε ετήσια βάση και είναι πάντα συνυφασμένος με το ημερολογιακό έτος από 1^η Ιανουαρίου έως 31^η Δεκεμβρίου. Αν οι παραπάνω ημερομηνίες παρέλθουν χωρίς ο προϋπολογισμός να έχει ψηφιστεί και εγκριθεί από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου, τότε υπάρχει σχετική νομοθεσία που ορίζει τη συνέχιση των λειτουργιών ενός Δήμου. Ο Ν. 3463/2006 και συγκεκριμένα το άρθρο 160 ορίζουν ότι μέχρι την

αρχή της ισχύος του νέου προϋπολογισμού, το αργότερο μέχρι το τέλος Μαρτίου, ισχύει ο προϋπολογισμός του παρελθόντος οικονομικού έτους. Με την παράταση αυτή δίνεται η δυνατότητα στους Δήμους να συνεχίσουν να λειτουργούν και να καλύπτουν κατά κύριο λόγο τις πληρωμές των υποχρεωτικών δαπανών τους. Οι πληρωμές αυτές είναι οι εξής:

1. Σύμφωνα με το Ν. 3463/2006 και συγκεκριμένα το άρθρο 158 ορίζονται υποχρεωτικές δαπάνες οι δαπάνες όπως ΔΕΗ, ΟΤΕ, αποδοχές προσωπικού, μισθώματα ακινήτων, καύσιμα, υποχρεωτικές εισφορές, γραφική ύλη, κ.ά.
2. Οι δαπάνες ειδικών σκοπών, των οποίων η χρηματοδότηση γίνεται από την κρατική διοίκηση και οι δαπάνες υλοποιούνται στο πλαίσιο εγκεκριμένων έργων ή δράσεων και χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Μετά την 31η Μαρτίου απαγορεύεται ρητά να πραγματοποιούνται δαπάνες, όπως αυτές ορίστηκαν από τον προϋπολογισμό του προηγούμενου έτους, πλην αυτών των αποδοχών προσωπικού και των αντίστοιχων ασφαλιστικών εισφορών. Η πληρωμή μόνο των υποχρεωτικών δαπανών δεν υφίσταται για το οικονομικό έτος μετά από δημοτικές εκλογές, όπου τότε η ψήφιση του προϋπολογισμού παίρνει παράταση έως το τέλος Φεβρουαρίου και ακολουθείται η πληρωμή των δαπανών, όπως αυτή ορίζεται από το προηγούμενο οικονομικό έτος (Ν. 3463/2006).

2.5 Εκτέλεση Προϋπολογισμού

2.5.1 Διαδικασία εκτέλεσης προϋπολογισμού εσόδων

Η εκτέλεση ενός προϋπολογισμού ξεκινάει αμέσως μετά την ψήφιση αυτού από το δημοτικό συμβούλιο και την επικύρωση του από την αποκεντρωμένη διοίκηση. Η εκτέλεση του μέρους των εσόδων προϋποθέτει ορισμένα πρωταρχικά βήματα:

- α) ψήφιση του προϋπολογισμού από το δημοτικό συμβούλιο
- β) έγκριση προϋπολογισμού από την εποπτεύουσα αρχή (Αποκεντρωμένη Διοίκηση)
- γ) βεβαίωση εσόδων
- δ) είσπραξη εσόδων
- ε) ταμειακός απολογισμός εσόδων, συντάσσεται μετά την λήξη του οικονομικού έτους (Ηλιοπούλου, 2014, σελ. 62).

2.5.2 Βεβαίωση εσόδων

Το ΒΔ 17/5-15/6/1959 και συγκεκριμένα το άρθρο 3 ορίζουν ότι *«η βεβαίωση εσόδου είναι στην ουσία η εκκαθάριση της απαίτησης του δήμου και ο προσδιορισμός του οφειλόμενου ποσού, του οφειλέτη, του είδους του εσόδου και της αιτίας της οφειλής»*. Πριν τις παραπάνω βεβαιώσεις υφίσταται και η «βεβαίωση υπό τη στενή έννοια», η οποία αφορά στις διενέργειες του δημοτικού ταμία και συνοδεύεται από την έκδοση τριπλότυπο αποδεικτικού παραλαβής εισπρακτέων εσόδων (Λιάπης, 2007, σελ. 13-14).

Τα βήματα τα οποία περιγράφουν τη διαδικασία της βεβαίωσης είναι τα παρακάτω:

- α) συγκέντρωση των τίτλων βεβαίωσης
- β) σύνταξη καταλόγων βεβαίωσης
- γ) γνωστοποίηση αποσπάσματος βεβαιωτικού καταλόγου στο φορολογούμενο με αποδεικτικό επίδοσης
- δ) αναμονή προθεσμίας εντάσεων (30 ημέρες)
- ε) υπογραφή βεβαιωτικών καταλόγων, μετά την πάροδο της παραπάνω προθεσμίας υποβολής ενστάσεων - προσφυγών
- στ) αποστολή βεβαιωτικού καταλόγου στον ταμία
- ζ) έλεγχος βεβαιωτικού καταλόγου
- η) έκδοση τριπλότυπου αποδεικτικού παραλαβής εισπρακτέων εσόδων, κατά την παραλαβή του βεβαιωτικού καταλόγου
- θ) καταχώρηση στο βιβλίο εισπρακτέων εσόδων των βεβαιωτικών καταλόγων
- ι) η παράδοση αντιγράφου των βεβαιωτικών καταλόγων στους εισπράκτορες,
- ια) αποστολή ατομικών ταμιακών ειδοποιήσεων στους υπόχρεους
- ιβ) είσπραξη των βεβαιωμένων εσόδων (Λιάπης, 2007, σελ. 15).

Το Β.Δ. 17-5/15-6-1959, το Β.Δ. 24-9/20-10-1958 και συγκεκριμένα τα άρθρα 70 και 71 και ο Ν.Δ. 318/1969 ορίζουν τη διαδικασία και τα όργανα βεβαίωσης των δημοτικών εσόδων (ευρεία έννοια). Επίσης, το Β.Δ. 17-5/15-6-1959 και συγκεκριμένα τα άρθρα 4 και 52-59, το Ν.Δ. 356/1974, το Π.Δ. 16/1989 και το Π.Δ. 3/1992 ορίζουν τη διαδικασία και τα όργανα ταμειακής βεβαίωσης των δημοτικών ή κοινοτικών εσόδων (στενή έννοια). Το Β.Δ. 17-5/15-6-1959 και συγκεκριμένα τα άρθρα 5 και 53 ορίζουν τη διαδικασία του «οίκοθεν» βεβαίωσης των δημοτικών και κοινοτικών

εσόδων. Οι περιπτώσεις στις οποίες γίνεται οίκοθεν βεβαίωση δημοτικών εσόδων είναι οι παρακάτω:

1. περιπτώσεις κατά τις οποίες η είσπραξη δημοτικών φόρων, δικαίωμα των εισφορών και τελών γίνεται βάσει δηλώσεως των υπόχρεων, πριν περιέλθουν στο ταμείο σχετικής βεβαίωσης (Β.Δ. 17/5-15/6/1959, Π.Δ. 16/1989).
2. σε περιπτώσεις που τα έσοδα που αποδίδει στους Δήμους το Δημόσιο ή άλλοι φορείς για τα συν εισπραττόμενα με τα δημοτικά έσοδα, τέλη χαρτοσήμου ή άλλα έσοδα υπέρ τρίτων, τόκους υπερημερίας και προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής (Β.Δ.17/5-15/6/1959).

2.5.3 Είσπραξη Εσόδων

Η είσπραξη των εσόδων έπεται της βεβαίωσης και αφορά στην καταβολή των οφειλών προς το Δήμο. Ο Ν. 3463/2006 ορίζει ότι ο Κώδικας Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ) θεσπίζει την είσπραξη των εσόδων ενός Δήμου. Το Β.Δ. 17-5/15-6-1959 και συγκεκριμένα τα άρθρα 54, 55 και 56 προβλέπουν ότι η είσπραξη γίνεται με την έκδοση διπλότυπου είσπραξης. Πρόκειται για μία διαδικασία που παρουσιάζει ιδιαίτερες καθυστερήσεις, γεγονός που οφείλεται στην αδυναμία πληρωμής των υποχρεώσεων των οφειλετών ή σε άλλου είδους προσωπικά αίτια. Όσα έσοδα δεν εισπράττονται, επαναβεβαιώνονται κάθε χρόνο (ΚΑΕ 32), γεγονός που προκαλεί τη συσσώρευση και τη μη εφικτή είσπραξή τους. Οι καθυστερήσεις αυτές έχουν προσαυξήσεις σε μηνιαία βάση.

2.5.4 Διαδικασία εκτέλεσης προϋπολογισμού εξόδων

Για να ξεκινήσει να εκτελείται ο προϋπολογισμός, όσον αφορά στο μέρος των δαπανών, βασική προϋπόθεση είναι να γίνουν τα εξής βήματα:

- α) ψήφιση προϋπολογισμού από το δημοτικό συμβούλιο
- β) έγκριση – επικύρωση προϋπολογισμού από την εποπτεύουσα αρχή
- γ) διάθεση πιστώσεως
- δ) ανάληψη δαπάνης
- ε) εκκαθάριση δαπάνης,
- στ) ενταλματοποίηση της δαπάνης

- ζ) προληπτικός έλεγχος των Χρηματικών Ενταλμάτων από τον Επίτροπο Ελεγκτικού Συνεδρίου
- η) πληρωμή δαπάνης, εξόφληση του Χρηματικού Εντάλματος
- θ) ταμειακός απολογισμός εξόδων (Λιάππης, 2007, σελ. 16-17).

2.5.5 Εκτέλεση προϋπολογισμού εξόδων

Οι δαπάνες θα πρέπει να είναι νόμιμες και για κάθε μία από αυτήν θα πρέπει να υπάρχει έκδοση σχετικής απόφασης ανάληψης υποχρέωσης, η οποία είναι μία άκρως διοικητική πράξη. Κατά την πράξη αυτήν εγκρίνεται η υλοποίηση οποιασδήποτε δαπάνης και δεσμεύεται η ανάλογη πίστωση για την πληρωμή της. Υπεύθυνη για τη διαδικασία αυτή είναι η εκάστοτε οικονομική επιτροπή των Δήμων, η οποία προβαίνει στη σύνταξη:

- Απόφασης Ανάληψης Υποχρέωσης σύμφωνα με το Π.Δ. 113/2010, σε περιπτώσεις πιστώσεων του δήμαρχου (Ν. 3463/2006).
- Πρότασης Ανάληψης Υποχρέωσης, σε περιπτώσεις πιστώσεων του δημοτικού συμβουλίου ή της οικονομικής επιτροπής (Θεοδώρου, 2011, σελ. 10-12).

2.5.6 Εκκαθάριση δαπάνης

Το Β.Δ. 17/5-15/6/1959 και συγκεκριμένα το άρθρο 20 προβλέπουν ότι η εκκαθάριση των δαπανών είναι πράξεις αναγνώρισης των οφειλών ενός Δήμου «ως νομίμως αναληφθείσες και υφιστάμενες». Κάθε εκκαθάριση επαληθεύεται από την προηγούμενη ανάληψη δαπάνης και ελέγχεται για τη νομιμότητα και την πληρότητα των απαιτούμενων δικαιολογητικών για όλα τα είδη των δαπανών. Ο παραπάνω έλεγχος των δαπανών κατηγοριοποιείται σε έλεγχο κανονικότητας και σε έλεγχο νομιμότητας. Μία δαπάνη χαρακτηρίζεται νόμιμη, όταν υπάρχει πρόβλεψη αυτής από το νόμο ή γίνεται για την εξυπηρέτηση των σκοπών ενός Δήμου, με την προϋπόθεση ότι υφίσταται εγγεγραμμένη πίστωση αυτής στον προϋπολογισμό. Οι κανονικές δαπάνες, για τις οποίες έχει γίνει νόμιμη ανάληψη, συνοδεύονται από τα απαραίτητα δικαιολογητικά, σύμφωνα με το Ν. 2362/1995 και συγκεκριμένα το άρθρο 2. Η λογιστική υπηρεσία του κάθε Δήμου είναι υπεύθυνη για την εκκαθάριση. Αν υπάρξει μη νόμιμη δαπάνη ή μη επαρκής δικαιολόγηση αυτής, το βάρος ευθύνης πέφτει στον

προϊστάμενο του ανώτερου τμήματος σύμφωνα με το Ν. 3584/2007 και συγκεκριμένα το άρθρο 32, εκτός αν η ενέργειά τους έπεται από έγγραφη εντολή του δημάρχου σύμφωνα με το Β.Δ. 17/5-156/1959 και συγκεκριμένα το άρθρο 20.

2.5.7 Ενταλματοποίηση

Η έκδοση του χρηματικού εντάλματος πληρωμής ακολουθεί της εκκαθάρισης. Πρόκειται για μία διοικητική πράξη, κατά την οποία ο δημοτικός ταμίας παίρνει την εντολή για την πληρωμή οποιοδήποτε εξόδου. Κάθε χρηματικό ένταλμα συνοδεύεται από όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά και φέρει την υπογραφή του δημάρχου και του προϊσταμένου του λογιστηρίου σύμφωνα με το Ν. 3852/2010 και συγκεκριμένα το άρθρο 58.

Όλα τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής συνοδευόμενα από τα δικαιολογητικά τους στέλνονται στο ταμείο προς εξόφληση. Κάθε χρηματικό ένταλμα πρέπει να αναγράφει αύξοντα αριθμό, δικαιούχο, κωδικό αριθμό εξόδων, οικονομικό έτος, ποσό πληρωμής και ημερομηνία έκδοσης. Σε καμία περίπτωση τα εντάλματα δεν πρέπει να είναι αλλοιωμένα, να φέρουν διαγραφές ή προσθήκες, καθώς τότε ακυρώνονται άμεσα (Ν. 3852/2010).

2.5.8 Πληρωμή

Όλα τα χρηματικά εντάλματα, μετά τους απαραίτητους ελέγχους, προσκομίζονται στο ταμείο των δήμων προς εξόφληση. Η εξόφληση τους γίνεται αποκλειστικά από το δημοτικό ταμείο, αφού ο δημοτικός ταμίας εξακριβώσει τις ταυτότητες των δικαιούχων. Η απόδειξη εξόφλησης γίνεται με τρεις τρόπους: με υπογραφή πάνω στο χρηματικό ένταλμα του δικαιούχου, με αποδεικτικό κατάθεσης σε τραπεζικό λογαριασμό και υπογραφή σχετικής εξοφλητικής απόδειξης (Β.Δ. 17/5-15/6/1959).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Απολογισμός ΟΤΑ

Ταμειακός Απολογιστικός Πίνακας είναι μία κατάσταση, η οποία εμπεριέχει όλα τα οικονομικά αποτελέσματα της εκτέλεσης ενός προϋπολογισμού σχετικά με τα έσοδα και τα έξοδα σε όλη τη διάρκεια του παρελθόντος οικονομικού έτους. Το Β.Δ. 17-5/15-6-1959 και συγκεκριμένα το άρθρο 40 ορίζουν ότι ο δημοτικός ταμίας με τη λήξη του οικονομικού έτους και μετά και την υποβολή του τελευταίου μηνιαίου λογαριασμού εσόδων-εξόδων προς το Δήμαρχο προσδιορίζει το χρηματικό υπόλοιπο του συγκεκριμένου έτους και εκδίδει το σχετικό γραμμάτιο είσπραξης για το επόμενο οικονομικό έτος (Γκόντορας και Μπέλλος, 2001, σελ. 16-17). Ο ταμειακός προϋπολογισμός ορίζεται κύριος από τα οικονομικά αποτελέσματα, όπως αυτά έχουν προκύψει μετά την εκτέλεση ενός προϋπολογισμού (Σαββαΐδου και συν, 2008, σελ. 22-23)

Η τελευταία πράξη στον κύκλο του δημόσιου λογιστικού συστήματος είναι η κατάρτιση του απολογισμού εσόδων και εξόδων. Πρόκειται για μία κατάσταση, η οποία προκύπτει από τα πραγματικά εισπραχθέντα έσοδα και πληρωθέντα έξοδα σε όλη τη διάρκεια του οικονομικού έτους, χωρίς όμως να υπολογίζονται τα ανείσπρακτα έσοδα, οι αναληφθείσες υποχρεώσεις και τα απλήρωτα χρηματικά εντάλματα (Σιαστάθης, 2013, σελ. 9)

3.1 Κατάρτιση και έγκριση απολογισμού

Η κατάρτιση του ταμειακού απολογιστικού πίνακα γίνεται μέσω της χρήσης των ταμειακών βιβλίων και επαληθεύεται η συμφωνία των ημερολογίων εσόδων και δαπανών με τα αντίστοιχα καθολικά έσοδα και δαπάνες και φυσικά το βιβλίο τρεχούμενων λογαριασμών. Όλα τα σύνολα που προσδιορίζονται από έναν κωδικό αριθμό στο καθολικό εσόδων, σχετικά με τις αναμορφώσεις, τα βεβαιωθέντα, τα εισπραχθέντα, τα προϋπολογισθέντα, τα τελικά διαμορφωθέντα και τα εισπρακτέα υπόλοιπα, καταγράφονται επισήμως σε ενιαίο πίνακα που στην ουσία αποτελεί τον ταμειακό υπολογιστικό πίνακα όλων των εσόδων (Νικολόπουλος, 2008, σελ. 19-20).

Με παρόμοιο τρόπο τα σύνολα του καθολικού εξόδων, σχετικά με τις αναμορφώσεις, τα προϋπολογισθέντα έξοδα, τα ενταλματοποιηθέντα, τα τελικά διαμορφωθέντα, τις αδιάθετες πιστώσεις και τα πληρωτέα υπόλοιπα, καταγράφονται

σε έναν ενιαίο πίνακα, ο οποίος αποτελεί στην ουσία τον ταμειακό υπολογιστικό πίνακα των εξόδων (Νικολόπουλος, 2008, σελ. 21).

Ο Ν. 3463/2006 και συγκεκριμένα το άρθρο 163 ορίζουν ότι με την λήξη του οικονομικού έτους θα πρέπει ο δημοτικός ταμίας να προβεί στην κατάρτιση του ταμειακού απολογισμού και στην υποβολή αυτού, διά του δημάρχου, στην εκάστοτε οικονομική επιτροπή του δήμου μέχρι τις 31 Μαΐου. Η οικονομική επιτροπή είναι υποχρεωμένη μέσα σε διάστημα δύο μηνών (30 Ιουνίου) από την παραλαβή του ταμειακού απολογισμού να ελέγξει τον απολογισμό και κατόπιν να προβεί στην υποβολή του μαζί με μία σχετική έκθεση στο δημοτικό συμβούλιο προς έγκριση. Με τη σειρά του το δημοτικό συμβούλιο από τη στιγμή που παραλαμβάνει τον απολογισμό έχει χρονικό περιθώριο δύο μήνες για να τον εγκρίνει (30 Σεπτεμβρίου). Η απόφαση του δημοτικού συμβουλίου στέλνεται προς έγκριση στην αρχή εποπτείας του δήμου, μαζί με όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά, σύμφωνα με το Ν. 3202/2003 και συγκεκριμένα το άρθρο 24, η οποία έχει περιθώριο ένα μήνα για να την εγκρίνει. Μετά την έγκριση του απολογισμού από την αρχή εποπτείας, ο απολογισμός δημοσιεύεται σε μία τοπική εφημερίδα και αναρτάται στην επίσημη ιστοσελίδα του δήμου, στον πίνακα ανακοινώσεων του και στη Διαύγεια (Ν. 3861/2010, Β.Δ. 17-5/15-6-1959).

Ο απολογιστικός πίνακας συνοδεύεται από μία σειρά δικαιολογητικών προς τον επίτροπο του ελεγκτικού συνεδρίου, τα οποία είναι τα εξής:

- σχετικές εκθέσεις επί του απολογισμού
- απόφαση προελέγχου του απολογισμού της οικονομικής επιτροπής
- απόφαση της έγκρισης του απολογισμού του δημοτικού συμβουλίου
- κατάσταση με τους υπολόγους και η σχετική απόφαση ορισμού τους
- ταμιακός απολογιστικός πίνακας
- κίνηση των τραπεζών στις οποίες κατατίθενται τα χρήματα του δήμου και από τα οποία προκύπτει το χρηματικό υπόλοιπο
- τελική κατάσταση του λογαριασμού τη χρηματικής διαχείρισης και ανάλυση του χρηματικού υπολοίπου
- έκθεση λογοδοσίας του δημάρχου μαζί με την σχετική απόφαση του δημοτικού συμβουλίου
- κατάσταση δανείων τα οποία συν ομολογήθηκαν μέσα στη χρήση
- στοιχεία που τηρούνται για την παρακολούθηση της ακίνητης περιουσίας του δήμου
- κατάσταση με τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που ανήκουν στο δήμο

- προϋπολογισμός του έτους που αφορά ο απολογισμός
- τροποποιήσεις – αναμορφώσεις του προϋπολογισμού
- ισολογισμό του αντίστοιχου οικονομικού έτους
- έκθεση επί του ισολογισμού του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή
- κατάσταση με το προσωπικό που απασχολείται στον δήμο (Ν. 3861/2010).

Σύμφωνα με το Ν. 3463/2006 και συγκεκριμένα το άρθρο 169 τα παραπάνω δικαιολογητικά φυλάσσονται από τον ταμία.

3.2 Τα περιεχόμενα του απολογιστικού πίνακα

Σε ένα απολογιστικό ταμειακό πίνακα καταγράφονται όλα τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την εκτέλεση ενός προϋπολογισμού, που στην ουσία είναι ένας ενιαίος πίνακας που παρουσιάζει την οικονομική διαχείριση των οικονομικών του δήμου σε ένα συγκεκριμένο έτος και περιέχει όλα τα έσοδα και τα έξοδα του.

3.2.1 Πίνακας εσόδων

Στον πίνακα εσόδων περιλαμβάνονται οι εξής στήλες:

- Κωδικός αριθμό εσόδου
- Τίτλος – Περιγραφή Εσόδου
- Προϋπολογισθέντα Έσοδα
- Αναμορφώσεις – Τροποποιήσεις Εσόδων
- Προϋπολογισθέντα όπως διαμορφώθηκαν
- Βεβαιωθέντα Έσοδα
- Παραγραφές – Διαγραφές Εσόδων
- Εισπραχθέντα Έσοδα
- Εισπρακτέα Υπόλοιπα (Ηλιοπούλου, 2014, σελ. 74-75).

3.2.2 Πίνακας εξόδων

Στον πίνακα εξόδων περιλαμβάνονται οι εξής στήλες:

- Κωδικός αριθμό εξόδου
- Τίτλος – Περιγραφή Εξόδου – Δαπάνης

- Προϋπολογισθέντα Έξοδα
- Προϋπολογισθέντα όπως διαμορφώθηκαν
- Ενταλθείσες Δαπάνες
- Πληρωθείσες Δαπάνες
- Πληρωτέα Υπόλοιπα
- Αδιάθετες Πιστώσεις
- Υπερβάσεις Πιστώσεων.

Στην αρχή ή στο τέλος κάθε ταμειακού απολογιστικού υπάρχει μία γενική ανακεφαλαίωση, στην οποία καταγράφονται τα εξής:

α) Στο μέρος των εσόδων:

- Τα τακτικά έσοδα
- Τα έκτακτα έσοδα
- Το χρηματικό υπόλοιπο προηγούμενης χρήσης
- Το σύνολο των εσόδων

β) Στο μέρος των εξόδων :

- Τα έξοδα
- Το αποθεματικό
- Το σύνολο των εξόδων (Αγγέλου, 2019, σελ. 27-28).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Μεθοδολογία της έρευνας

4.1 Σκοπός της έρευνας

Βασικός στόχος της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας είναι η ανάλυση των οικονομικών αποτελεσμάτων του Δήμου Κομοτηνής, μέσω της χρήσης κατάλληλων αριθμοδεικτών στο χρονικό διάστημα 2012 - 2021. Σκοπός της διπλωματικής είναι να μελετήσει την οικονομική κατάσταση του Δήμου και να εξετάσει την δυνατότητα άσκησης των αρμοδιοτήτων του στο σύνολό τους, όπως αυτός στηρίζεται αποκλειστικά σε ίδιους πόρους. Επιπρόσθετα, η εργασία στοχεύει στον εντοπισμό και στην ερμηνεία τυχουσών αποκλίσεων που μπορεί να προκύψουν ανάμεσα στους χρηματοοικονομικούς δείκτες του προϋπολογισμού και του απολογισμού του.

4.2 Μελέτη περίπτωσης

Βασικό χαρακτηριστικό της μεθοδολογίας περίπτωσης είναι ότι δίνει τη δυνατότητα, μέσω αναφορών προηγούμενων μελετών, εξερεύνησης και κατανόησης σύνθετων ζητημάτων. Πρόκειται για μια ισχυρή μέθοδος έρευνας, σε περιπτώσεις ειδικά ολιστικής και εις βάθος έρευνας. Στην σύγχρονη βιβλιογραφία θεωρείται ως εργαλείο μελετών κοινωνικών επιστημών και ειδικά στον επιστημονικό κλάδο της εκπαίδευσης (Gulsecen & Kubat, 2006, σελ. 97-99) και της κοινωνιολογίας (Grassel & Schirmer, 2006, σελ. 220-221), όπως σε έρευνες που αφορούν στην φτώχεια, τον εθισμό στα ναρκωτικά, στην ανεργία, στον αναλφαβητισμό, κ.λπ. (Johnson, 2006, σελ. 397).

Βασικός λόγος αναγνώρισης της μεθοδολογίας της μελέτης περίπτωσης ως μια βασική ερευνητική μέθοδος αποτελεί το γεγονός ότι οι ερευνητές ανησυχούσαν περισσότερο για τους περιορισμούς των ποσοτικών μεθόδων στην παροχή ολιστικών και εις βάθος εξηγήσεων των εν λόγω κοινωνικών και συμπεριφορικών προβλημάτων. Η μέθοδος μελέτης περίπτωσης επιτρέπει σε έναν ερευνητή να προχωρήσει πέρα από τα ποσοτικά στατιστικά αποτελέσματα, κατανοώντας σε μεγάλο βαθμό τις συνθήκες συμπεριφοράς ενός αντικειμένου προς μελέτη. Είναι μια μέθοδος που συμπεριλαμβάνει τόσο ποσοτικά, όσο και ποιοτικά δεδομένα, βοηθώντας στην

επεξήγηση τόσο της έκβασης, όσο και της διαδικασίας ενός φαινομένου, μέσα από διαδικασίες μέσω πλήρους παρατήρησης, ανάλυσης και ανακατασκευής των διερευνώμενων περιπτώσεων (Tellis, 1997, σελ. 6-7).

Η μέθοδος μελέτης περίπτωσης προσφέρει τη δυνατότητα στους ερευνητές να εξετάσουν με προσοχή τα δεδομένα μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο. Σε μεγάλο αριθμό περιπτώσεων η μέθοδος της μελέτης περίπτωσης εξετάζει μια μικρή, έναν πολύ περιορισμένο αριθμό ατόμων ή μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή ως υποκείμενα μελέτης. Στην πραγματικότητα η μελέτη περίπτωσης εξερευνά και η μελέτη περίπτωσης ως ερευνητική μέθοδος διερευνά το σύγχρονο πραγματικό φαινόμενο, μέσα από μια λεπτομερή συμφραζόμενη ανάλυση κάποιων συνθηκών και των σχέσεών τους ή κάποιου περιορισμένου αριθμού γεγονότων. Σύμφωνα με τον Yin (1984: 23) η μέθοδος έρευνας της μελέτης περίπτωσης αποτελεί «*μια εμπειρική έρευνα που διερευνά ένα σύγχρονο φαινόμενο εντός του πραγματικού του πλαισίου. όταν τα όρια μεταξύ φαινομένου και πλαισίου δεν είναι ξεκάθαρα. και στην οποία χρησιμοποιούνται πολλαπλές πηγές αποδεικτικών στοιχείων*».

4.3 Πρωτογενής έρευνα και Αριθμοδείκτες αξιολόγησης προϋπολογισμού

Η παρούσα εργασία στηρίχτηκε κυρίως στην ανάλυση πρωτογενών δεδομένων, στην ελληνική νομοθεσία και σε συγκεκριμένη αρθρογραφία. Όσον αφορά στη μελέτη περίπτωσης του Δήμου Κομοτηνής, έγινε επιλογή και άντληση πρωτογενών πληροφοριών από το μηχανογραφημένο λογιστικό πρόγραμμα του Δήμου και τους προϋπολογισμούς και απολογισμούς των οικονομικών ετών 2012 έως 2021.

Στο κομμάτι των αριθμοδεικτών επιλέχθηκαν οι παρακάτω αριθμοδείκτες ως καταλληλότεροι (Γαλανός, 2014, σελ. 28-33; Παπαδοπούλου, 2016, σελ. 22-27):

- Δείκτης Αυτονομίας: Καταδεικνύει το ποσοστό συμμετοχής των τακτικών εσόδων ως προς το σύνολο των εσόδων ενός δήμου. Μια υψηλή τιμή του δείκτη φανερώνει υψηλή αυτοδυναμία ενός δήμου, ο οποίος στηρίζεται σε τακτικά έσοδα.

Τακτικά έσοδα / Συνολικά έσοδα

x 100

- Δείκτης ανεξαρτησίας: Καταδεικνύει το ποσοστό συμμετοχής των ιδίων εσόδων ενός δήμου ως προς το σύνολο των εσόδων. Μια υψηλή τιμή του δείκτη φανερώνει μικρή εξάρτηση ενός δήμου από τις τακτικές και έκτακτες επιχορηγήσεις και από άλλα έσοδα, προσφέροντάς του τη δυνατότητα να σχεδιάσει έναν οικονομικό προγραμματισμό ιδιαίτερα αποτελεσματικό.

$$\frac{\text{Ιδία έσοδα} / \text{Συνολικά έσοδα}}{\text{}} \times 100$$

- Δείκτης λειτουργικής αυτονομίας: Καταδεικνύει τη σχέση του ποσοστού συμμετοχής των ιδίων τακτικών εσόδων προς το σύνολο των τακτικών εσόδων. Μια υψηλή τιμή του δείκτη φανερώνει μεγάλη ανεξαρτησία ενός δήμου από τις επιχορηγήσεις της Κεντρικής Διοίκησης, δίνοντάς του τη δυνατότητα για προγραμματισμό των οικονομιών του υποχρεώσεων, στηριζόμενος σε τοπικές πηγές εσόδων.

$$\frac{\text{Ιδία τακτικά έσοδα} / \text{Σύνολο τακτικών εσόδων}}{\text{}} \times 100$$

- Δείκτης συμμετοχής λειτουργικών δαπανών στα συνολικά έξοδα: Ο υπολογισμός του συγκεκριμένου δείκτη αφορά στο ποσοστό της ομάδας 6 προς τα συνολικά έξοδα ενός δήμου, καταδεικνύοντας το κόστος λειτουργίας και τις παροχές υπηρεσιών ενός δήμου σε συνάρτηση με τα συνολικά έξοδά του. Μια υψηλή τιμή του δείκτη φανερώνει την έλλειψη επενδύσεων του δήμου, αλλά και σε πολλές περιπτώσεις την αφοσίωση του στην δυναμική και ικανοποιητική παροχή υπηρεσιών.

$$\frac{\text{Λειτουργικές δαπάνες} / \text{Συνολικά έξοδα}}{\text{}} \times 100$$

- Δείκτης συμμετοχής επενδύσεων στα συνολικά έξοδα: Καταδεικνύει το ποσοστό των συνολικών εξόδων, τα οποία έχουν διατεθεί σε έργα και επενδύσεις. Μια υψηλή τιμή του δείκτη φανερώνει την τάση ενός δήμου για

επενδυτικές επιλογές, καθώς και ότι αυτό μπορεί να βρίσκεται σε ένα στάδιο ταχείας ανάπτυξης, υποδεικνύοντας την ανάγκη για δημιουργία υποδομών. Επίσης, μια υψηλή τιμή του δείκτη μπορεί να οφείλεται σε πιθανή ανυπαρξία παροχής υπηρεσιών ή σε περιορισμένα λειτουργικά έξοδα.

Επενδύσεις / Συνολικά έξοδα

x 100

- Δείκτης εξάρτησης από εξωτερικές πηγές εσόδων: Καταδεικνύει την εξάρτηση ενός δήμου από εξωτερικές πηγές εσόδων, όπως οι εισπράξεις από δάνεια και τα έσοδα από τακτικές και έκτακτες επιχορηγήσεις.

Ξένα (δάνεια- επιχορηγήσεις) / Συνολικά έσοδα

x 100

- Δείκτης εξάρτησης από τακτικές επιχορηγήσεις: Καταδεικνύει το ποσοστό των τακτικών επιχορηγήσεων που δαπανείται για λειτουργικές δαπάνες (κατηγορία 06 + φόρος ζύθου) προς το σύνολο των εσόδων. Ο συγκεκριμένος δείκτης φανερώνει τον βαθμό εξάρτησης που παρουσιάζει ένας δήμος από τακτικές επιχορηγήσεις σχετικά με την καθημερινή λειτουργία του.

Τακτικές επιχορηγήσεις / Συνολικά έσοδα

x 100

- Δείκτης εξάρτησης από έκτακτες επιχορηγήσεις: Καταδεικνύει το ποσοστό των εκτάκτων επιχορηγήσεων που δαπανάται για επενδύσεις και λειτουργικές δαπάνες (κατηγορία 12 και 13) ως προς σύνολο των εσόδων. Ο δείκτης φανερώνει τον βαθμό εξάρτησης από εξωτερικές πηγές χρηματοδοτήσεων, υποδεικνύοντας συγχρόνως και την ικανότητα ενός δήμου να σχεδιάσει και να απορροφήσει πόρους, προκειμένου να πραγματοποιήσει επενδύσεις και άλλες δράσεις και προγράμματα.

Έκτακτες επιχορηγήσεις / Συνολικά έσοδα

x 100

- Δείκτης κόστους απασχόλησης: Το κόστος απασχόλησης του προσωπικού αφορά στις δαπάνες της κατηγορίας 00.6 ενός προϋπολογισμού. Ο συγκεκριμένος δείκτης καταδεικνύει το συνολικό κόστος απασχόλησης ως προς το σύνολο των λειτουργικών δαπανών και το σύνολο των εξόδων.

$$\frac{\text{Κόστος απασχόλησης} / \text{Συνολικά έξοδα}}{\text{Συνολικά έξοδα}} \times 100$$

- Δείκτης κάλυψης κόστους προσωπικού από τακτικά έσοδα: Καταδεικνύει το ποσοστό των τακτικών εσόδων ενός δήμου που δαπανάται για να καλύψει την συγκεκριμένη κατηγορία. Είναι ένας δείκτης με ιδιαίτερη πρακτική σημασία, από την στιγμή που το κόστος απασχόλησης θεωρείται ένα από τα πιο σημαντικά στοιχεία του συνολικού λειτουργικού κόστους και επιπρόσθετα παρουσιάζει συστηματική ροή εμφάνισης και διαθέτει ανελαστική μορφή. Μια υψηλή τιμή του δείκτη φανερώνει την δαπάνη περισσότερων χρημάτων από τα τακτικά έσοδα ενός δήμου για την κάλυψη του κόστους απασχόλησης, ενώ αντίθετα μια μικρή τιμή του δείκτη φανερώνει την δυνατότητα ενός δήμου για αποτελεσματικότερη άσκηση κοινωνικής πολιτικής, για υλοποίηση επενδύσεων, κ.α.

$$\frac{\text{Κόστος προσωπικού} / \text{Τακτικά έσοδα}}{\text{Τακτικά έσοδα}} \times 100$$

- Δείκτης κάλυψης κόστους ανθρώπινου δυναμικού από τακτικά έσοδα: Ο δείκτης αυτός είναι παρόμοιος με τον παραπάνω δείκτη, αλλά θεωρείται πιο ολοκληρωμένος, καθώς εμπεριέχει τόσο το κόστος των αιρετών, όσο και το κόστος του προσωπικού της κατηγορίας 60.

$$\frac{\text{Κόστος προσωπικού} + \text{αιρετών} / \text{Τακτικά έσοδα}}{\text{Τακτικά έσοδα}} \times 100$$

- Δείκτης κάλυψης κόστους λειτουργικών δαπανών από τακτικά έσοδα: Μια υψηλή τιμή του συγκεκριμένου δείκτη φανερώνει την δαπάνη περισσότερων χρημάτων από τα τακτικά έσοδα ενός δήμου, προκειμένου να καλύψει τις τρέχουσες λειτουργικές δαπάνες του. Αν το ποσοστό του δείκτη αυτού αφαιρεθεί από το συνολικό ποσοστό (100%), προκύπτει το ποσοστό των τακτικών εσόδων ενός δήμου, το οποίο απομένει, προκειμένου να καλύψει τις λοιπές ανάγκες και συγκεκριμένα τις επενδύσεις και τις υποχρεώσεις Π.Ο.Ε.

$$\frac{\text{Λειτουργικές δαπάνες} / \text{Τακτικά έσοδα}}{\text{}} \times 100$$

- Δείκτης συμμετοχής των επιχορηγήσεων στις δαπάνες: Ο συγκεκριμένος δείκτης αφορά στον υπολογισμό του βαθμού συμμετοχής των τακτικών και έκτακτων επιχορηγήσεων της κεντρικής και περιφερειακής διοίκησης, αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως προς τη συνολική οικονομική δραστηριότητα των ΟΤΑ.

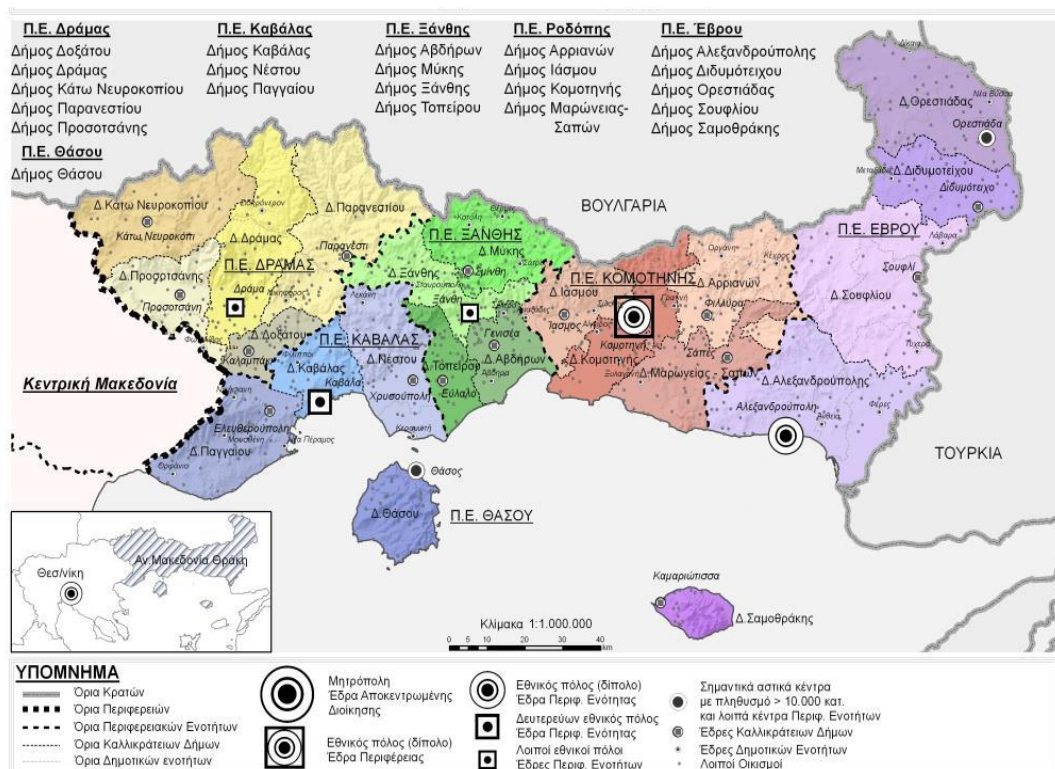
$$\frac{\text{Επιχορηγήσεις} / \text{Σύνολο εξόδων}}{\text{}} \times 100$$

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Μελέτη Περίπτωσης του Δήμου Κομοτηνής

5.1 Ο Δήμος Κομοτηνής

Ο Δήμος Κομοτηνής αποτελεί τον κεντρικό δήμο του Νομού Ροδόπης. Βρίσκεται στο κέντρο του Θρακικού κάμπου, παράλληλα με τους πρόποδες της οροσειράς της Ροδόπης. Στο βόρειο τμήμα του συνορεύει με τη Βουλγαρία, στο νότιο με το Θρακικό Πέλαγος και απέχει μόλις 60 χλμ από την Τουρκία. Με την εφαρμογή του Προγράμματος Καλλικράτης (Ν. 3852/2010), κατά το οποίο συνενώθηκε με τους Δήμους Ν. Σιδηροχωρίου και Αιγείρου, ο μόνιμος πληθυσμός του έφτασε στις 66.919 και η έκτασή του στα 644.934 τ.χλμ. (ΕΛΣΤΑΤ, 2011). Επίσης, ο Δήμος Κομοτηνής είναι διοικητική πρωτεύουσα της Περιφέρειας ΑΜΘ και αποτελεί την έδρα του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (Δήμος Κομοτηνής, 2021, σελ. 12).

Εικόνα 5.1: Χάρτης διοικητικής οργάνωσης ΠΑΜΘ

Πηγή: ΥΠΕΚΑ, 2013

Ο Δήμος Κομοτηνής είναι ταυτόχρονα ένα συνοριακό, ορεινό, αστικό και παραλιακό δήμος, παρουσιάζοντας ιδιαίτερα πλεονεκτήματα και προκλήσεις. Επιπλέον, με την εφαρμογή του αναθεωρημένου Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου Σχεδιασμού της ΠΑΜΘ (ΦΕΚ 248/ΑΑΠ/25.10.2018), η Δημοτική Ενότητα της Κομοτηνής καταστάται ως Αστικό Κέντρο 2^{ου} επιπέδου και Πρωτεύων Εθνικός Πόλος.

Η περιοχή της Θράκης παρουσιάζει μια έντονη ετερογένεια, καθώς διαθέτει πεδιάδες, ποτάμια, υγροτόπους και ορεινούς όγκους, τα οποία φιλοξενούν σημαντικά οικοσυστήματα, αποδίδοντας στην περιοχή μια σημαντική οικολογική αξία. Μόλις 20 χλμ από το Δήμο Κομοτηνής βρίσκεται το Εθνικό Πάρκο της Βιστωνίδας. Επιπλέον, ο Νομός Ροδόπης έχει πολλές περιοχές που είναι χαρακτηρισμένες ως Natura 2000, όπως το Σπήλαιο της Μαρώνειας, ο Ποταμός Κομψάτος, ο Ποταμός Φιλιουρής, ενώ παράλληλα το Πόρτο Λάγος και η Λίμνη Ισμαρίδα εμπεριέχονται στον κατάλογο Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας (INSETE, 2021). Σε απόσταση 10 λεπτών από το αστικό κέντρο του Δήμου Κομοτηνής βρίσκονται το Άλσος Νυμφαίας και τα Θρακικά Μετέωρα και σε απόσταση 50 χλμ βρίσκονται τα Τέμπη του Νέστου και το Δέλτα του Έβρου.

Εικόνα 5.2: Σύνδεση Κομοτηνής με Τουρκία και Βουλγαρία

Πηγή: ΥΠΕΚΑ, 2013

Σύμφωνα με τον παραπάνω χάρτη συγκοινωνιακά ο Δήμος Κομοτηνής εξυπηρετείται από τα Αεροδρόμια Αλεξανδρούπολης και Καβάλας, πόλεις που διαθέτουν και τα αντίστοιχα λιμάνια. Βασικός παράγοντας της άρσης της απομόνωσης της περιοχής αποτέλεσε η κατασκευή της Εγνατίας Οδού με τους κάθετους άξονες της και ο μεθοριακός σταθμός της Νυμφαίας αποτελεί το βασικό πέρασμα ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία.

5.1.1 Η ιστορία της Κομοτηνής

Ο Νομός Ροδόπης αποπνέει έναν αέρα μιας άλλης εποχής, καθώς η ιστορία του αποτυπώνεται σε κάθε σημείο του. Σε πολλά σημεία του αστικού κέντρου βρίσκονται μνημεία της βυζαντινής και της οθωμανικής εποχής, ενώ στο Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης εκθέτονται τεκμήρια από την αρχαιότητα και τη ρωμαϊκή εποχή. Η πόλη της Κομοτηνής εκσυγχρονίζεται, εξελίσσεται, ζει και καινοτομεί μέσα από το σφυγμό των νέων ανθρώπων της, οι οποίοι διαμορφώνουν το μέλλον της (Δήμος Κομοτηνής, 2014, σελ. 22).

Η κρίσιμη ωστόσο γεωγραφική της θέση, στο σταυροδρόμι δύο θαλασσών και δυο ηπείρων, την κατέστησε ευάλωτη απέναντι σε πολιτικές συγκρούσεις και αντιπαραθέσεις, οι οποίες ωστόσο δεν κατάφεραν να υπερκαλύψουν τον πολιτιστικό της πλούτο και να την κατακτήσουν (Χατζόπουλος, 2015, σελ. 11-13).

Η επωνυμία «Πεσούλε» αποτελεί την πρώτη αναφορά για την Κομοτηνή από τον 5^ο αιώνα μ.Χ.. Με την κατασκευή του Κάστρου της Κομοτηνής ως βασικό σταθμό ανάπαυσης στον κάθετο άξονα Εγνατίας Οδού – Φιλιππούπολης και Augusta Traiana (Στάρα Ζαγόρα) και η μεταγενέστερη ανάπτυξή της σε πόλισμα με την ονομασία «Κουμουτζηνά ή Κομοτηνά» (Ζήκος, 2012, σελ. 17), συνδυάστηκαν και συνοδεύτηκαν με τις δολοπλοκίες και τις έριδες για την κυριότητα του ονόματος από τους Παλαιολόγους και τους Καντακουζηνούς έως και το 1357 (Βασιλειάδης και Παπασωτηρίου, 2005, σελ. 14).

Οι εμφύλιοι πόλεμοι του 1361 μ.Χ. βρίσκουν την Κομοτηνή αποδυναμωμένη, με την κατάκτηση από τον Οθωμανό στρατηγό Γαζή Εβρενός Πασά να ακολουθεί, γεγονός που οδηγεί στην μετονομασία της σε Γκιουμουλτζίνα ή Γκιουμουρτζίνα. Το διάστημα από τον 15^ο αιώνα έως και τις αρχές του 19ου η περιοχή γνωρίζει μια περίοδο ειρηνική συμβίωσης των πληθυσμών, αν και οι γλωσσικές και θρησκευτικές διαφορές ήταν ιδιαίτερα έκδηλες. Εκείνη την περίοδο υπάρχουν και

αναφορές στην πόλη ως «μπεηλερμπεηλίκι της Ρούμελης», ονομασία που στην ουσία σημαίνει χώρα των ορθοδόξων, απαριθμώντας από τις αρχές του 18^{ου} αιώνα τουλάχιστον τριάντα επισκοπές και μητροπόλεις (Brill, 2021, σελ. 11-12).

Το διάστημα μετά την επανάσταση του 1821 και έως και τη Συνθήκη της Λωζάνης, η περιοχή γνωρίζει μια έντονη οικονομική ανάπτυξη, αν και παρατηρείται συγχρόνως μια σταδιακή αύξηση των εθνικιστικών ανταγωνισμών, οι οποίοι είχαν ως κεντρικό στόχο τους τα εδάφη των μικτών πληθυσμιακά περιοχών. Αυτές οι περιοχές είχαν ιδιαίτερα σημαντική αξία για τους Οθωμανούς, επειδή ήταν στην ουσία η ενδοχώρα της πρωτεύουσάς τους και αποτελούσαν βασικό σημείο πρόσβασης για τους Βούλγαρους στη θάλασσα.

Ημερομηνία ορόσημο για τη σύγχρονη ιστορία της πόλης αποτελεί το 1912, μια χρονιά που η πόλη μετά από 550 χρόνια Οθωμανικής Κυριαρχίας απελευθερώνεται από τον Ελληνικό Στρατό. Η διάρκεια της απελευθέρωσης ήταν όμως μικρή, καθώς η πόλη, μετά τη Συμφωνία του Βουκουρεστίου και της Κωνσταντινούπολης παραχωρήθηκε εκ νέου στους Βουλγάρους (Αύγουστος – Σεπτέμβριος 1913) έως και το 1918.

Οι αμφιταλαντεύσεις των Μεγάλων Δυνάμεων σχετικά με την τύχη της Δυτικής Θράκης, οδήγησαν την Ελλάδα στο να υπογράψει συμφωνία τον Σεπτέμβριο του 1919, η οποία οδήγησε στην δημιουργία μιας «διασυμμαχικής ζώνης» που θα ήταν υπό γαλλική διοίκηση. Τα βασικά μέλη του Ανώτατου Διοικητικού Συμβουλίου της Διασυμμαχικής Δυτικής Θράκης αποτελούνταν από 15 μέλη, εκ των οποίων πέντε μουσουλμάνους, πέντε πατριαρχικούς χριστιανούς, έναν Αρμένιο, έναν Λεβεντινό δύο εξαρχικούς χριστιανούς και έναν Εβραίο, με τον Εμμανουήλ Δούλα να τελεί χρέη προέδρου.

Οι σκληρές διαπραγματεύσεις του Βενιζέλου στις 14 Μαΐου του 1920 έπεισαν του συμμάχους να επιτρέψουν στον ελληνικό στρατό να εισέλθει στην Θράκη, αντικαθιστώντας τα συμμαχικά στρατεύματα. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην προσάρτηση της πόλης στον ελληνικό εθνικό κορμό και την τελική ονομασία της ως Κομοτηνή (Χατζόπουλος, 2015, σελ. 9-11).

Το διάστημα 1950 - 1970 πραγματοποιήθηκε μια σταδιακή προσπάθεια, η οποία είχε ως βασικό στόχο την επίτευξη μιας πολιτικής αστικού εκσυγχρονισμού, εθνικής ολοκλήρωσης, οικονομικής ανάπτυξης και πληθυσμιακής ομογενοποίησης της χώρας (Δρίτσας, 1986). Εκείνη η εποχή χαρακτηρίστηκε από μια έντονη επιθυμία να εξαλειφθεί από το αστικό τοπίο οποιοδήποτε στοιχείο είχε προικοδοτήσει η

οθωμανική και βουλγαρική κατοχή και να αποτελέσουν έτσι ζωτικό κομμάτι του ελληνικού έθνους – κράτους (Graham). Η έκφραση αυτής της πολιτικής έγινε μέσω των αλλαγών των ονομάτων των πλατειών, των οδών και των συνοικιών, μέσω των αλλαγών της χρήσης δημόσιων ελεύθερων χώρων και δημόσιων κτηρίων και μέσω της αλλαγής των περιοχών κατοικίας (Κουτσούκος, 2005, σελ. 5-9).

Κατά τη δεκαετία του 1990 η Ελλάδα δέχτηκε μια μαζική είσοδο μεταναστών, η οποία διαφοροποίησε σε μεγάλο βαθμό την αντίληψη του μονοπολιτισμικού ελληνικού κράτους και οδήγησε στον σχεδιασμό εκ νέου στρατηγικών για την ένταξη των μεταναστευτικών πληθυσμών. Συγχρόνως, η μειονότητα της Θράκης έρχεται για άλλη μια φορά στο προσκήνιο της Εθνικής Κυβέρνησης, η οποία υιοθέτησε κατά την περίοδο νέες στρατηγικές που οδήγησαν στην ισόρροπη μεταχείριση των πληθυσμών, θέτοντας τις βάσεις βελτίωσης των σχέσεων ανάμεσα στις δύο κυρίαρχες κοινότητες (Χριστόπουλος, 2002, σελ. 16-17).

5.1.2 Πληθυσμιακά στοιχεία του Δήμου Κομοτηνής

Ο παρακάτω πίνακας 5.1 παρουσιάζει αναλυτικά την πληθυσμιακή σύνθεση του Δήμου Κομοτηνής σύμφωνα με την εθνική απογραφή του 2011.

Πίνακας 5.1: Μόνιμος Πληθυσμός - Απογραφή 2011

Διοικητική Διάρθρωση	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες
Σύνολο χώρας	10.816.286	5.303.223	5.513.063
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	608.182	299.643	308.539
Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης	112.039	54.555	57.484
Δήμος Κομοτηνής	66.919	32.354	34.565

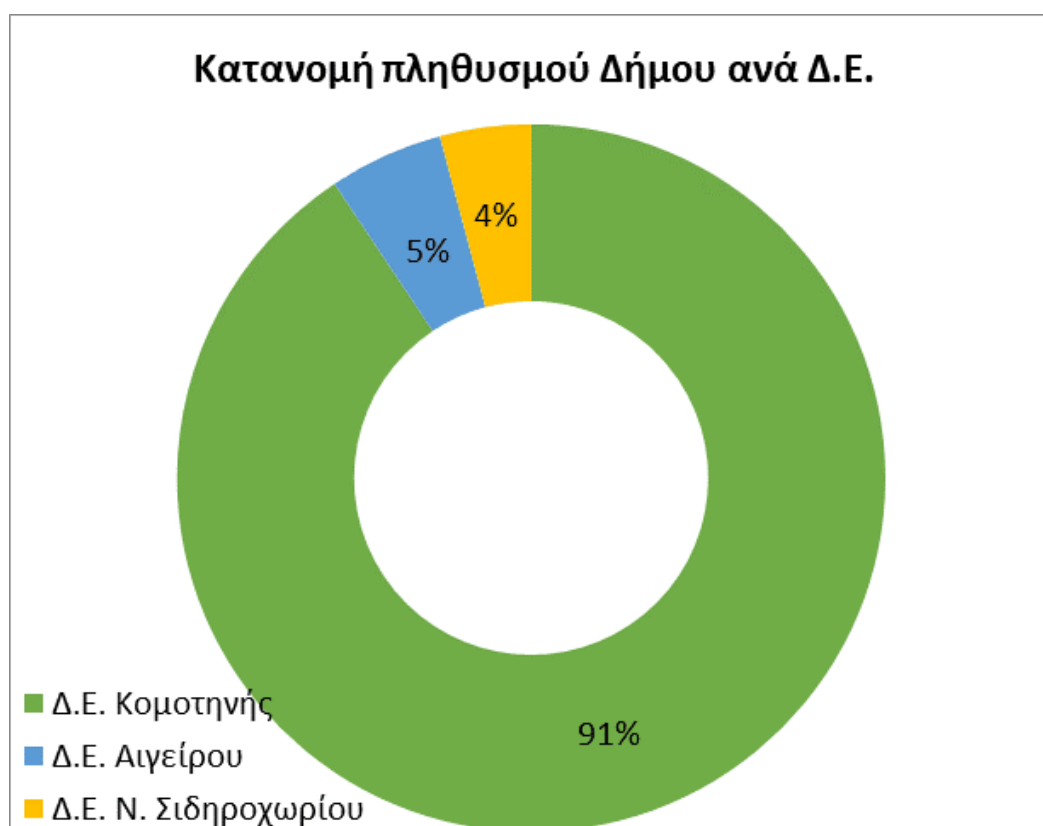
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2011

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, όπως εμφανίζονται στον πίνακα 5.2, σε επίπεδο χώρας η ΠΑΜΘ βρίσκεται στην προτελευταία θέση με βάση το κατά

κεφαλήν εισόδημα, γεγονός που καθιστά αναγκαία την αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου της περιοχής και την ενεργοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Σε σχέση με το 2001 σημειώθηκε σημαντική αύξηση του πληθυσμού του Δήμου Κομοτηνής, περίπου 10,5%. Ωστόσο η αύξηση αυτή είναι πλασματική, προερχόμενη από την προκύπτουσα συνένωση της εφαρμογής του Προγράμματος Καλλικράτη. Η κατανομή πληθυσμού του Δήμου Κομοτηνής ανά Δ.Ε. εμφανίζεται στο παρακάτω γράφημα 5.1.

Γράφημα 5.1: Κατανομή πληθυσμού ανά Δ.Ε.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2011

Επίσης, το 68,2% του συνολικού πληθυσμού αφορά στις παραγωγικές ηλικίες από 15 έως 64 ετών και ο δείκτης εξάρτησης ανέρχεται στο 0,47, παρουσιάζοντας χαμηλότερη τιμή σε σχέση με το μέσο όρο της Ελλάδας, ο οποίος ανέρχεται στο 0,51. Ο δείκτης εξάρτησης καταδεικνύει στην ουσία την αναλογία που υπάρχει ανάμεσα στους ηλικιωμένους ως προς τα 100 άτομα παραγωγικής ηλικίας (15-64 ετών).

Πίνακας 5.2: Μόνιμος πληθυσμός Δήμου Κομοτηνής κατά φύλο και ομάδες ηλικιών

Ομάδες ηλικιών	2011		
	Σύνολο	Άρρενες	Θηλείς
Σύνολο	66.919,00	32.318,00	34.601,00
0-5	3.388,00	1.728,00	1.660,00
6-14	6.420,00	3.256,00	3.164,00
15-24	10.746,00	5.149,00	5.597,00
25-39	14.343,00	7.230,00	7.113,00
40-54	13.269,00	6.463,00	6.806,00
55-64	7.262,00	3.423,00	3.839,00
65-79	8.925,00	4.091,00	4.834,00
80+ άνω	2.566,00	978	1.588,00

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2011

Το μορφωτικό επίπεδο που παρουσιάζει ο Δήμος Κομοτηνής καταδεικνύει ότι μόλις το 18% των πολιτών του ολοκλήρωσε τη Μεταδευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια εκπαίδευση, το 27% έχει ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και το 33% έχει ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αρνητικό γεγονός είναι ότι το 22% του πληθυσμού εγκατέλειψαν το Δημοτικό, εκ των οποίων οι μισοί δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση, αν και το συγκεκριμένο ποσοστό κινείται παράλληλα με τον εθνικό μέσο όρο.

5.1.3 Οικονομική δραστηριότητα – ΑΕΠ, Κατά κεφαλήν ΑΕΠ, Απασχόληση

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν των Περιφερειών της Ελλάδας στο χρονικό διάστημα 2013-2018 βρίσκει την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης στην 8η θέση, μεταξύ και των 13 Περιφερειών της χώρας, σημειώνοντας μείωση κατά 1% και συμβάλλοντας στο συνολικό ΑΕΠ της χώρας με 4% (INSETE, 2021). Το αντίστοιχο διάστημα η Περιφερειακή Ενότητα της Ροδόπης παρουσίασε μείωση 3%.

Πίνακας 5.3: Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης ανά Περιφερειακή Ενότητα (σε €), 2013 – 2018

Ενότητα	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019*	%Δ2013-2019
Καβάλας	1.802	1.839	1.789	1.770	1.809	1.849	1.884	2%
Έβρου	1.790	1.760	1.764	1.186	1.780	1.785	1.818	0%
Ροδόπης	1.192	1.115	1.097	1.175	1.167	1.159	1.168	-3%
Ξάνθης	1.168	1.103	1.107	1.066	1.069	1.089	1.087	-7%
Δράμας	1.031	996	1.030	1.010	982	1.007	1.021	-3%
ΑΜΘ	6.983	6.813	6.786	6.808	6.807	6.888	6.977	-1%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2011-Ίδια Επεξεργασία

*Προσωρινά Στοιχεία

Τα στοιχεία της Eurostat το 2019 καταδεικνύουν ότι η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης κατέχει μια από τις τελευταίες θέσεις ανάμεσα στις περιφέρειες της Ε.Ε., παρουσιάζοντας κατά κεφαλήν ΑΕΠ αντίστοιχο του μόλις στο 45% του μέσου όρου στην Ε.Ε. και καταλαμβάνοντας την προτελευταία θέση μεταξύ των Περιφερειών της Ελλάδας (Eurostat, 2019).

Πίνακας 5.4: Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης ανά Περιφερειακή Ενότητα (σε €), 2013 – 2018

Ενότητα	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019*	%Δ2013-2019
Έβρος	12.099	11.898	11.931	12.085	12.060	12.114	12.099	5%
Ξάνθη	10.359	9.797	9.845	9.505	9.542	9.740	10.359	1%
Ροδόπη	10.561	9.912	9.776	10.499	10.469	10.449	10.561	-2%
Δράμα	10.527	10.205	10.588	10.422	10.149	10.401	10.527	-1%
Καβάλα	13.086	13.452	13.173	13.126	13.486	13.836	13.086	-6%
ΑΜΘ	11.463	11.218	11.207	11.277	11.308	11.472	11.463	0%

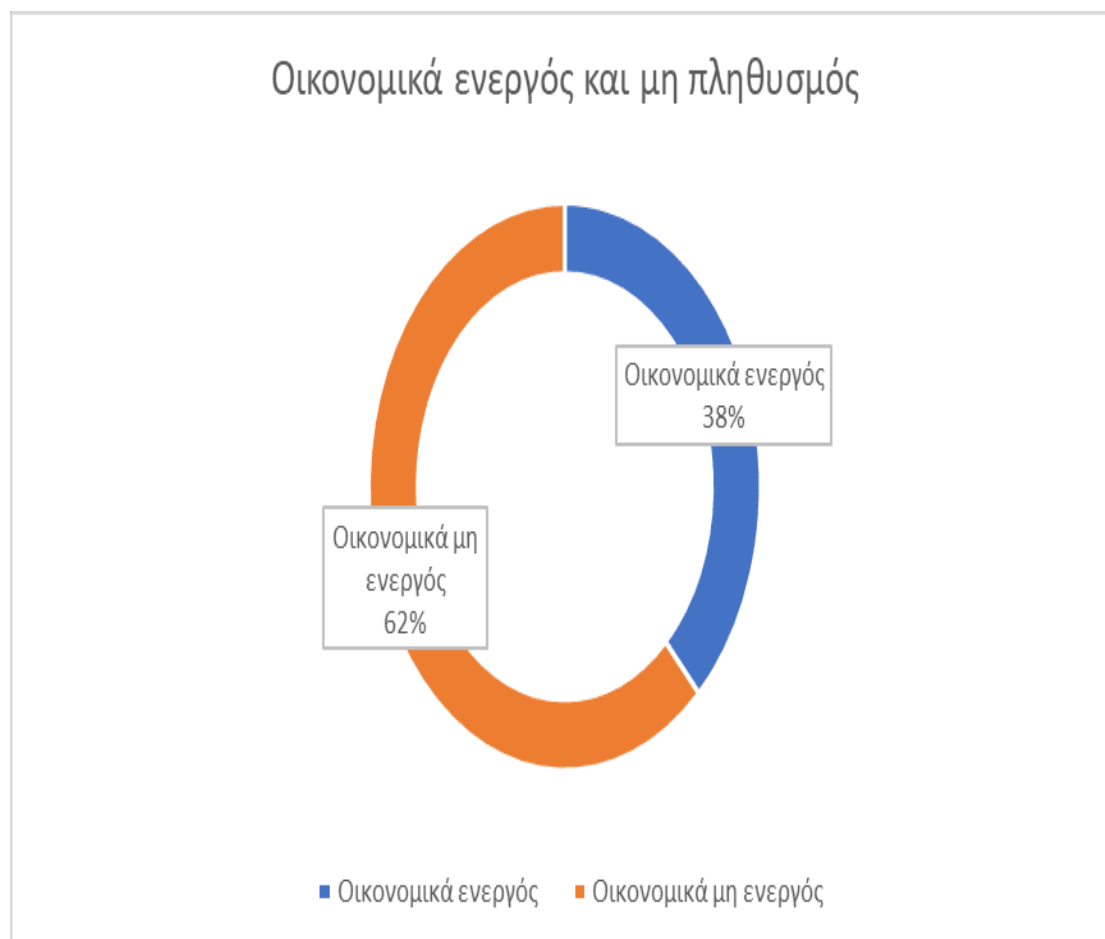
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2011, Ίδια Επεξεργασία

*Προσωρινά Στοιχεία

Η εξέλιξη της ανεργίας τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην Περιφέρεια ΑΜΘ, για την περίοδο 2015-2019 σημείωσε μείωση κατά 32%. Ο Covid, ωστόσο δεν θα μπορούσε να την αφήσει ανεπηρέαστη, η οποία για την περίοδο 2019-2020 παρουσίασε σε επίπεδο χώρας μείωση 8%. Για την ίδια περίοδο η ανεργία στην ΠΑΜΘ σημείωσε αύξηση 2%, από 41 χιλ. το 2019 σε 42 χιλ. το 2020, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 6% της συνολικής ποσοστιαίας κατανομής των ανέργων στην Ελλάδα

Η απογραφή του 2011 φανέρωσε ότι ο πληθυσμός του Δήμου Κομοτηνής που δραστηριοποιείται ενεργά οικονομικά ανέρχεται σε 25.386 άτομα (ποσοστό 38% επί του συνολικού πληθυσμού), ενώ από την άλλη ο μη ενεργός οικονομικά πληθυσμός ανέρχεται σε 41.533 άτομα (ποσοστό 62% επί του συνολικού πληθυσμού).

Γράφημα 5.2: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός του Δήμου Κομοτηνής

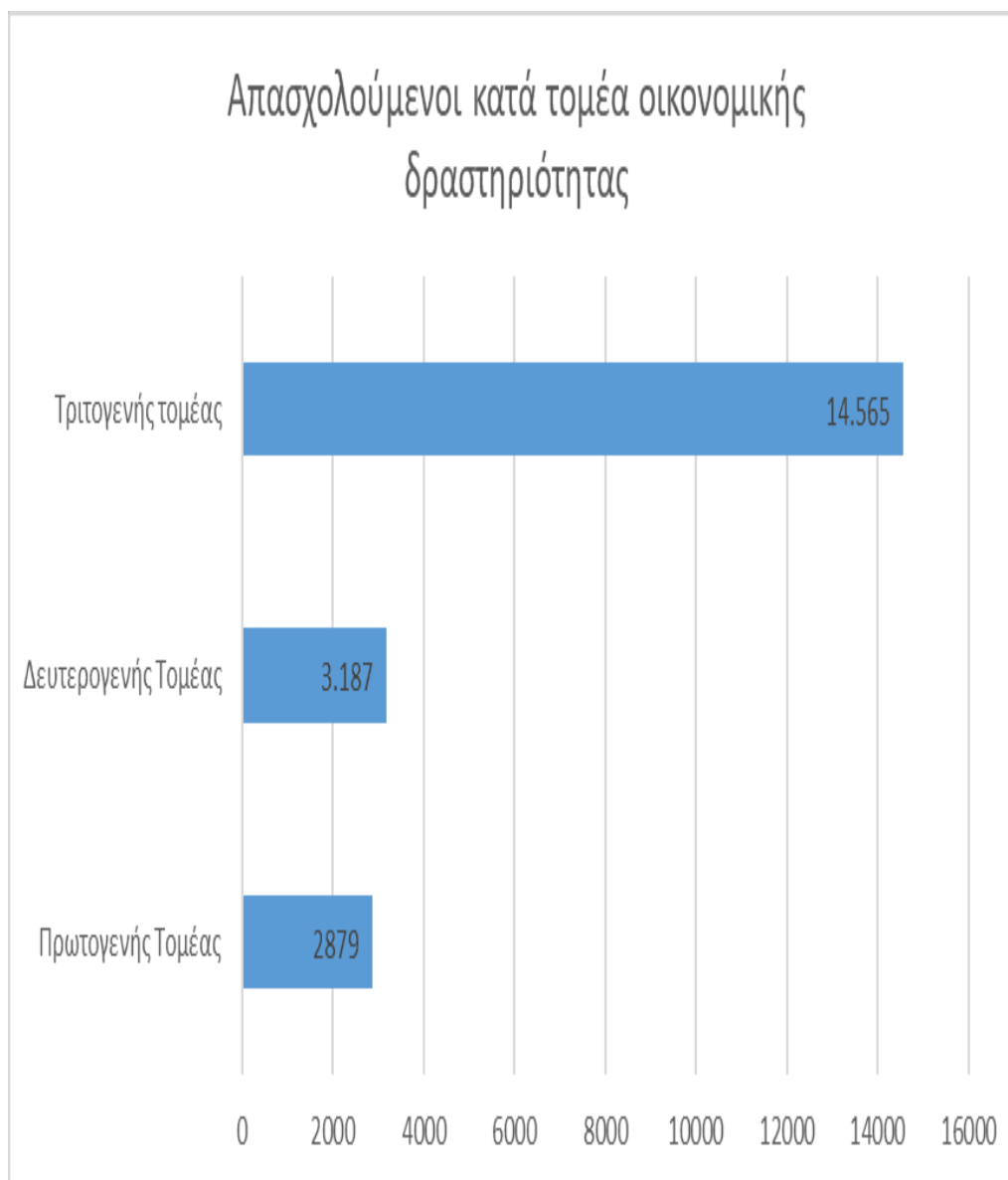

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2011

Το σύνολο των ανέργων του Δήμου Κομοτηνής κατά την απογραφή του 2011 ανέρχεται σε 4.755 άτομα, ποσοστό 19% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του

Δήμου. Στο παρακάτω γράφημα 5.3 παρουσιάζεται η κατανομή του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του Δήμου Κομοτηνής.

Γράφημα 5.3: Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στο Δήμο Κομοτηνής

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2011 (Ιδία επεξεργασία)

Στον παρακάτω πίνακα 5.5 παρουσιάζεται η κατανομή του ενεργού πληθυσμού ανά κλάδο.

Πίνακας 5.5: Αριθμοί και ποσοστά απασχολούμενων κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στο Δήμο Κομοτηνής

		2011	%
<i>Κλάδοι οικονομικής Δραστηριότητας</i>	Σύνολο	20.631	100%
	Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία	2.879	14%
	Κατασκευές	830	4%
	Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο - Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών	3.180	15%
	Μεταφορά και Αποθήκευση	491	2%
	Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος Και Υπηρεσιών Εστίασης	1.259	6%
	Διοικητικές Και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες	358	2%
	Δημοσιά Διοίκηση και Άμυνα - Υποχρεωτική Κοινωνική Ασφάλιση	3467	17%
	Εκπαίδευση	2.172	11%
	Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μερμνά	1291	6%
	Λοιποί Κλάδοι	4.704	23%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2011 (Ιδία επεξεργασία)

5.1.4 Η Πληθυσμιακή σύνθεση του Δήμου Κομοτηνής

Δημογραφικά η Θράκη συστάθηκε αναπόφευκτα από την επιρροή της Οθωμανικής κατάκτησης. Μέχρι το 14^ο αιώνα οι ιστορικές πηγές φανερώνουν

ξεκάθαρα ότι ο πληθυσμός της περιοχής αποτελούνταν από χριστιανικούς πληθυσμούς, μέχρι και τα τέλη του 15^{ου} αιώνα η σύνθεση αυτή αλλάζει ριζικά, εξαιτίας της μεγάλης μετακίνησης Οθωμανών από τα μέρη της Μικράς Ασίας, με το ποσοστό των χριστιανικών πληθυσμών να μην ξεπερνά το 50% του συνολικού πληθυσμού σε όλη την Θράκη (Χατζόπουλος, 2015, σελ. 13-15).

Η Κομοτηνή διατήρησε στο έπακρο την ελληνική της φυσιογνωμία μέχρι το τέλος του 16^{ου} αιώνα. Σύμφωνα με τον Γάλλο περιηγητή Pierre Belon το 1548 η Κομοτηνή κατοικούνταν κυρίως από Έλληνες και από πολύ λίγους Τούρκους. Το διάστημα μεταξύ 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα στην Θράκη πραγματοποιούνται οι πρώτες εγκαταστάσεις βουλγαρικών πληθυσμών, προκειμένου να καλυφθεί η ανάγκη σε εργατικά χέρια, όπως και εγκαταστάθηκαν για τον ίδιο λόγο και εργάτες από την Αλβανία, την Ήπειρο και την Πελοπόννησο. Σε μικρότερο βαθμό κατά το 19^ο αιώνα πραγματοποιήθηκαν μετακινήσεις, γεγονός που οδήγησε σε όξυνση του εθνικού ανταγωνισμού και δημογραφικές ανακατατάξεις, στις οποίες συνέβαλλε σημαντικά και ο Ρώσο τουρκικός Πόλεμος, ο οποίος προκάλεσε στην ουσία την ενίσχυση του μουσουλμανικού στοιχείου.

Οι Σεφραδίτες Εβραίοι της Ιβηρικής Χερσονήσου βρίσκουν καταφύγιο στον ελληνικό χώρο τον 16^ο αιώνα και εγκαταστάθηκαν σε μεγάλα αστικά κέντρα που ενώνονται από τον άξονα της Εγνατίας Οδού και κυρίως στη Θεσσαλονίκη. Μεγάλο μέρος αυτών των Εβραίων βρίσκουν κατοικία και στην Κομοτηνή και πιο συγκεκριμένα στο εσωτερικό του Κάστρου της πόλης, έχοντας ως απασχόληση κατά κύριο λόγο το εμπόριο υφασμάτων και το εμπόριο καπνού. Η Γερμανική Κατοχή οδήγησε στον μαζικό αφανισμό αυτών των κατοίκων, που από τις 958 οικογένειες έμειναν μόνο 22 άτομα μετά το 1941.

Η παρουσία των Αρμενίων στην Κομοτηνή εντοπίζεται την περίοδο 1881-1893, οι οποίοι στην σύγχρονη βιβλιογραφία αναφέρονται πλέον ως ντόπιοι. Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι έφεραν ένα νέο κύμα Αρμενίων στην πόλη, οι οποίοι χαρακτηρίζονται ως απαζίδες (ξένοι) ως και το τέλος του 1^{ου} παγκοσμίου πολέμου. Τα σπίτια τους ήταν με ψηλούς τείχους και εγκαταστάθηκαν στην περιοχή του Αρμενιού (Mechmet, 2012). Τα τραγικά γεγονότα της περιόδου 1940-1949 έστρεψαν τους Αρμένιους στην εγκατάλειψη της πόλης και στην μετανάστευση τους στην τότε Σοβιετική Ένωση, συρρικνώνοντας το ποσοστό τους από 2,5% κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα στο 0,5%. Στον 21^ο αιώνα, σύμφωνα με εκτιμήσεις αριθμούν περίπου 150 ανθρώπους (Κασαπιάν και Χατζόπουλος, 2009, σελ. 47-49).

Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι, ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, η Μικρασιατική καταστροφή και η συνθήκη της Λωζάνης το 1923 προκάλεσαν την ραγδαία αλλαγή του πληθυσμιακού ιστού της ευρύτερης περιοχής των Βαλκανίων. Η περίοδος της Βουλγαρικής κατοχής 1913-1918 ήταν ιδιαίτερα δύσκολη τόσο για τους Έλληνες χριστιανούς όσο και για τους μουσουλμάνους της περιοχής, καθώς το πρόγραμμα αλλαγής της δημογραφικής σύστασης της περιοχής, αποσκοπούσε στην ενίσχυση του βουλγαρικού στοιχείου (Διβάνη, 2000, σελ. 7-8).

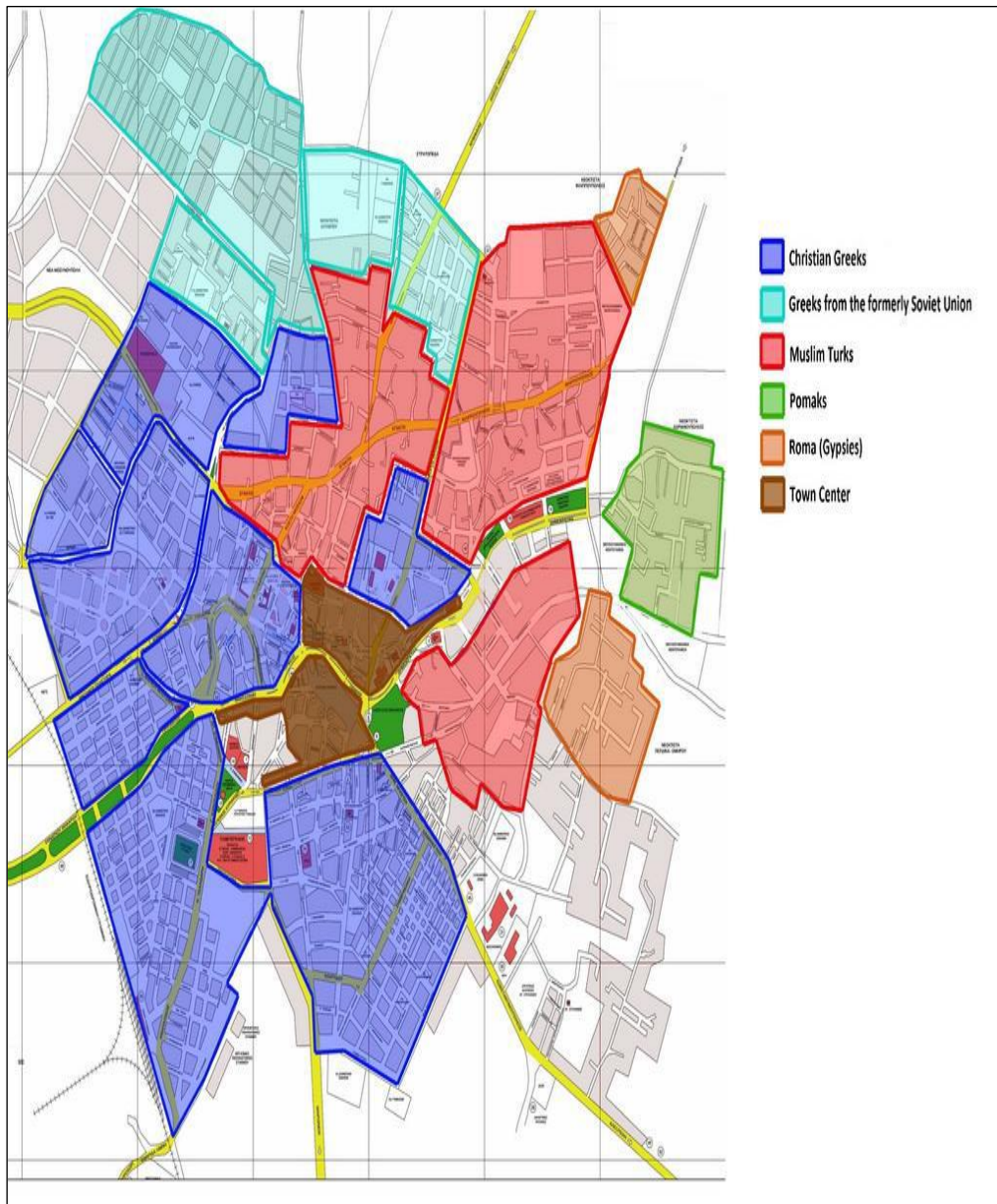
Σύμφωνα με τη Τρουμπέτα «είναι σημαντικό να μην παραβλεφθεί το γεγονός ότι στα ενδότερα της μουσουλμανικής μειονότητας κατοικούν πληθυσμοί που προέρχονται από διαφορετικές γλωσσικές ομάδες και εθνότητες (Τούρκοι, Πομάκοι και Αθίγγανοι). Οι Πομάκοι είναι από τους αρχαιότερους Θρακικούς λαούς που κατοικούσε στην οροσειρά της Ροδόπης και επέστη πολλές ζυμώσεις με τα ελληνικά φύλα, αποτελώντας μέχρι και σήμερα το μήλο της έριδος, ανάμεσα σε Έλληνες, Τούρκους και Βούλγαρους. Σήμερα, ένα μεγάλο τμήμα των Πομάκων, ταυτίζεται με τους μειονοτικούς Τούρκους ενώ πολλοί είναι εκείνοι που καθορίζονται ως ξεχωριστή εθνοτική ταυτότητα αυτή της πομάκινης. Ένα μικρό μέρος τους τέλος, αυτο καθορίζονται ως αλεβίτες, μια αναγνωρισμένη θρησκευτική αίρεση της Τουρκίας (Κουτσούκος, 2005, σελ. 109).

Οι Ρομά της Θράκης κατοικούν ήδη από τον 11^ο αιώνα, και σύμφωνα με τα θρησκευτικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά τους, φαίνεται ότι επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από τους Έλληνες και το χριστιανισμό. Οι Ρομά της Θράκης είναι κατά κύριο λόγο μουσουλμάνοι, σε αντίθεση με τους Ρομά των υπόλοιπων πληθυσμών της χώρας, γεγονός που προκαλεί έντονα τον αποκλεισμό τους.

Οι Ρωσοπόντιοι, δηλαδή οι Έλληνες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, αποτελούν κατοίκους της περιοχής που είτε επαναπατρίστηκαν ή γύρισαν πίσω στη χώρα καταγωγής τους. Το ρωσικό στοιχείο είναι έκδηλο στην κουλτούρα τους και η εγκατάστασή τους έγινε την περίοδο 1990-1993 από χώρες, όπως η Αρμενία, το Ουζμπεκιστάν, το Καζακστάν, η Γεωργία και η Ουκρανία και ο πληθυσμός τους αγγίζει τις 15.000 περίπου, σύμφωνα με στοιχεία του ΥΑΠΟΕ.

Στην Κομοτηνή, δημιουργήθηκαν επιπρόσθετα συνολικά 55 συνοικισμοί προσφύγων και ο αριθμός οικογενειών που εγκαταστάθηκαν σε αυτές ανέρχεται στις 4.121 με 16.794 άτομα. Η κατανομή αυτή οδήγησε στην σταδιακή επέκταση της πόλης, όπως αυτή εμφανίζεται στην παρακάτω εικόνα (Ζαφείρης, 2015, σελ. 20-22).

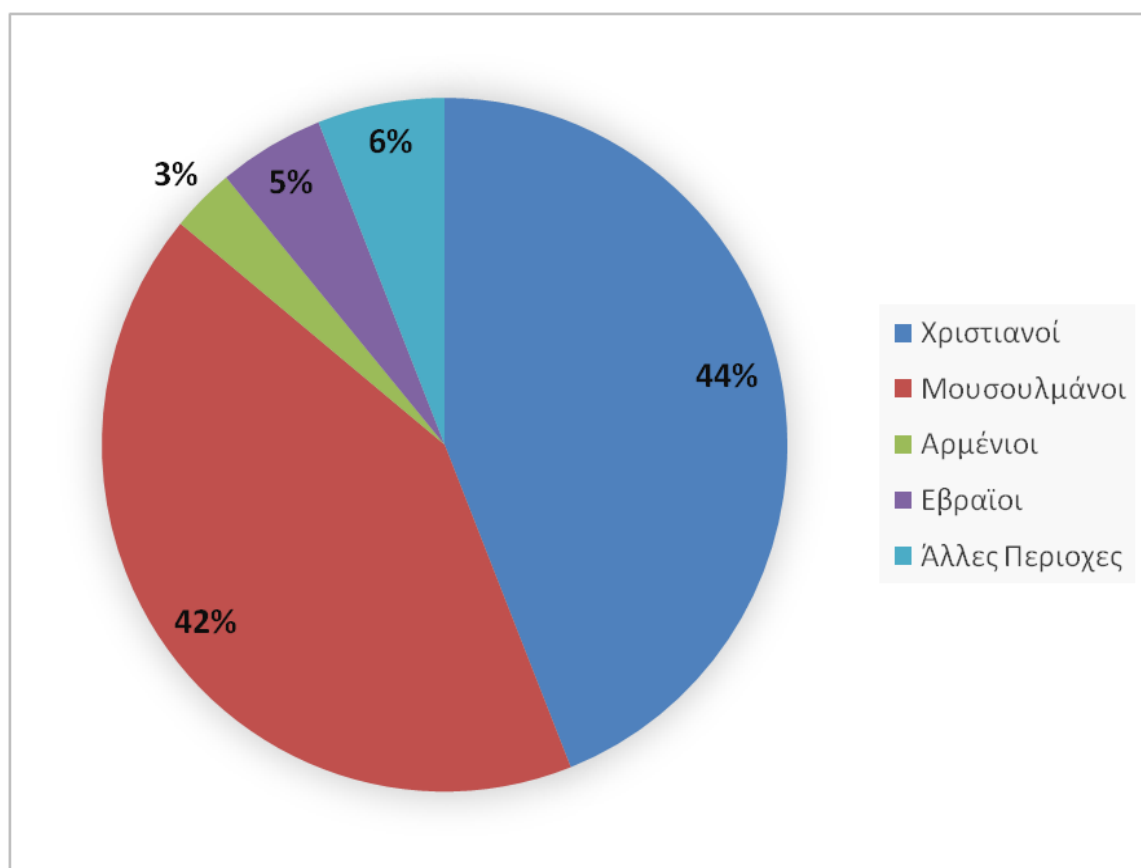
Εικόνα 5.3: Οι συνοικισμοί προσφύγων του Δήμου Κομοτηνής

Πηγή: Mehmet, 2012

Η αναλογία μουσουλμάνων επί του συνολικού πληθυσμού της Κομοτηνής ήταν 42% και των Αρμενίων 3% – 779 άνθρωποι αντίστοιχα σύμφωνα με την απογραφή του 1928. Ο Εβραϊκός πληθυσμός είχε αναπτύξει σημαντική παροικία στην Κομοτηνή που απαριθμούσε 1.129 ανθρώπους, περίπου 4%-5% του συνολικού πληθυσμού. Το 5,9% του συνολικού πληθυσμού της Κομοτηνής είχε καταγωγή από άλλες περιοχές, οι οποίοι κατέλαβαν στρατιωτικές και διοικητικές θέσεις για την εν γένει λειτουργία του κράτους (Ζαφείρης, 2015, σελ. 21-22).

Γράφημα 5.4: Ποσοστά της πληθυσμιακής κατανομής στην Κομοτηνή το 1928

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία από τα στοιχεία απογραφής του 1928

5.1.5 Ο Τουρισμός στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ και του INSETE (INSETE, 2019) η άμεση συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ της Περιφέρειας το 2018 ανέρχεται στο 6% του συνολικού ΑΕΠ, ποσοστό που την κατατάσσει στην 7^η θέση σε εθνικό επίπεδο. Η θέση αυτή βελτιώθηκε σύμφωνα με τα στοιχεία του 2019 με το ποσοστό να ανέρχεται στο 8% κατατάσσοντας την στην 6^η θέση (INSETE, 2021). Το ποσοστό αυτό αναδεικνύει την αυξανόμενη συμβολή του τουρισμού στην οικονομία της ΠΑΜΘ.

Στην ελληνική επικράτεια το 2019 πραγματοποιήθηκαν 36.643.000 επισκέψεις και στις 13 Περιφέρειες της χώρας, αριθμός αυξημένος από το 2018 κατά 5,2%. Στην ΠΑΜΘ το 2019 σε σχέση με το 2018 παρατηρήθηκαν:

- η χαμηλότερη δαπάνη ανά διανυκτέρευση με 43 ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση 13,1%

- η ελάχιστη διάρκεια παραμονής ανά επισκέπτη, με 2,7 διανυκτερεύσεις, παρουσιάζοντας μείωση 20,8%
- η χαμηλότερη δαπάνη ανά επισκέπτη, με μόλις 115 ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση 31,1%

Ο βασικός όγκος τουριστών στην ΠΑΜΘ το 2019 προέρχονταν κυρίως από την Βουλγαρία (2.197.000), την Τουρκία (523.000) και τη Ρουμανία (310.000), ενώ από τα 440 εκατ. ευρώ που εισέπραξε συνολικά, τα 100 εκατ. ήταν από τη Βουλγαρία, 90 εκατ. από την Τουρκία και 50 από τη Ρουμανία. Το διάστημα 2019-2020 η αντίστοιχη πτώση των επισκέψεων ανήλθε από τη Βουλγαρία στο 86%, Τουρκία 76% και Ρουμανία 81% (INSETE, 2020).

Επιπρόσθετα, την περίοδο 2015-2019 οι αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στο σύνολο της χώρας παρουσίασαν αύξηση κατά + 46% όπως και οι υπόλοιπες ΠΕ της ΠΑΜΘ. Ωστόσο, η ΠΕ Ροδόπης σημείωσε αρνητικό ρεκόρ -18%. Το αρνητικό ρεκόρ συνεχίστηκε και κατά την περίοδο 2019-2020 που εμφάνισε πτώση ένα επιπλέον 62%. Η αρνητική αυτή εικόνα αντικατοπτρίζεται στην μη ύπαρξη Ξενοδοχείων 5* από τη μια και στη συνεχή μείωση των προσφερόμενων κλινών.

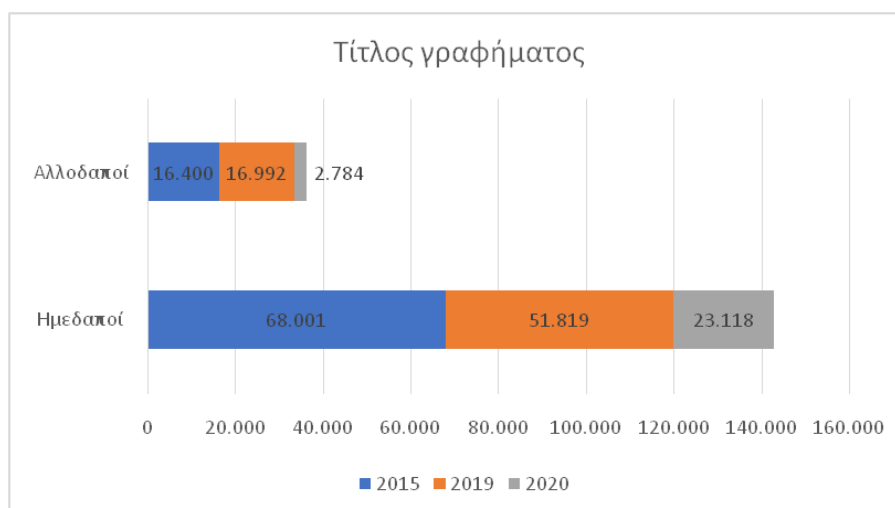
Πίνακας 5.6: Ξενοδοχειακό δυναμικό Περιφερειακής Ενότητας Ροδόπης το 2019

Ξενοδοχειακό δυναμικό ΠΕ Ροδόπης - 2019							
Ροδόπη		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
	Μονάδες	0	3	16	0	1	20
	Δωμάτια	0	112	576	0	11	699
	Κλίνες	0	224	1080	0	22	1326

Πηγή: INSETE, 2020

Από το παρακάτω γράφημα παρατηρείται ότι ο κύριος όγκος των επισκεπτών στην Κομοτηνή είναι ημεδαποί, εξαιτίας της λειτουργίας της πόλης ως διοικητικού κέντρου και των φοιτητών.

Γράφημα 5.5: Κύριος όγκος επισκεπτών του Δήμου Κομοτηνής

Πηγή: INSETE, 2020

Όσον αφορά τον πολιτιστικό τουρισμό στην ΠΑΜΘ, σύμφωνα με έρευνα του INSETE, οι επισκέψεις σε μουσεία αυξήθηκαν κατά 59% μεταξύ 2013 και 2018. Το ποσοστό αυτό επιβεβαιώνει την αντίληψη ότι οι τουρίστες αναζητούν πλέον εναλλακτικές μορφές τουρισμού εκτός από το μοντέλο ήλιος - θάλασσα. Σε περιφερειακό επίπεδο, η Καβάλα και η Θάσος είναι οι περιοχές με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα. Οι επισκέψεις στα μουσεία τους αυξήθηκαν κατά 121% και 100% αντίστοιχα μεταξύ 2013 και 2018, επιβεβαιώνοντας την υπόθεση ότι οι τουρίστες αρχίζουν να αποκτούν πολιτιστικό ενδιαφέρον για τους προορισμούς που επισκέπτονται. Ο αριθμός των επισκεπτών στα μουσεία Έβρου και Ροδόπης μειώθηκε σημαντικά λόγω του κλεισίματος των αρχαιολογικών μουσείων λόγω μεταφοράς σε νέα κτίρια ή υποστελέχωσης. Αντίθετα, ο αριθμός των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους παρουσίασε αύξηση τα σχετικά χρόνια στο 37%, με τη σημαντικότερη να σημειώνεται στη Ροδόπη με 251%.

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει και το γεγονός ότι την περίοδο 2019-2020 ενώ οι επισκέψεις παρουσίασαν μείωση κατά -77% στο σύνολο της χώρας, η Περιφέρεια ΑΜΘ σημείωσε μείωση σε απόλυτους αριθμούς -84%, διατηρώντας μια αύξηση της επισκεψιμότητας σχεδόν 100%. Η ΠΑΜΘ προσέλκυσε μόλις το 7% των συνολικών επισκέψεων στην Ελλάδα ανά περιφέρεια, κατατάσσοντας την στην 6^η θέση (INSETE, 2020).

Ο παρακάτω Πίνακα 5.7 παρουσιάζει τη SWOT ανάλυση, όπως αυτή προέκυψε από τη έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Τουριστικής Ανάπτυξης της Κομοτηνής.

Πίνακας 5.7: SWOT ανάλυση

Πηγή : Πρόγραμμα τουριστικής ανάπτυξης Κομοτηνής, Δήμος Κομοτηνής, 2021

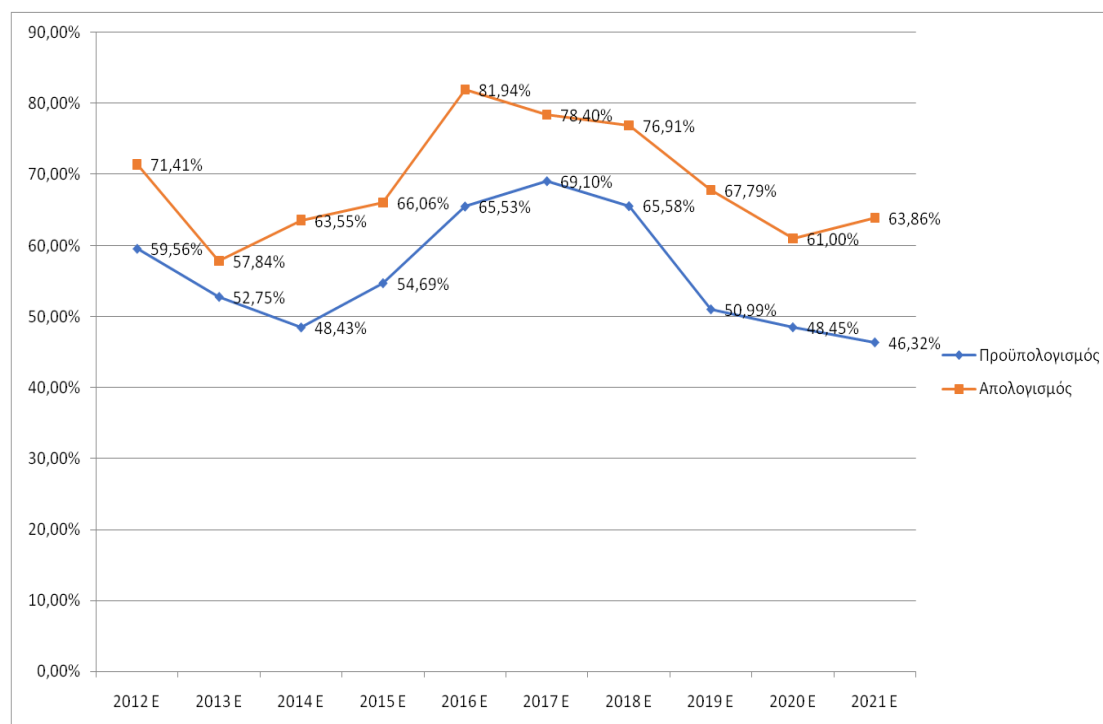
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Ανάλυση οικονομικών δεικτών Δήμου Κομοτηνής

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, της εργασίας αναλύονται 13 βασικοί οικονομικοί δείκτες, όπως αυτοί εφαρμόστηκαν στον προϋπολογισμό και απολογισμό του Δήμου Κομοτηνής κατά το διάστημα 2012 - 2021.

6.1 Δείκτης αυτονομίας

Ο δείκτης αυτονομίας του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα 6.1.

Γράφημα 6.1: Δείκτης αυτονομίας του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

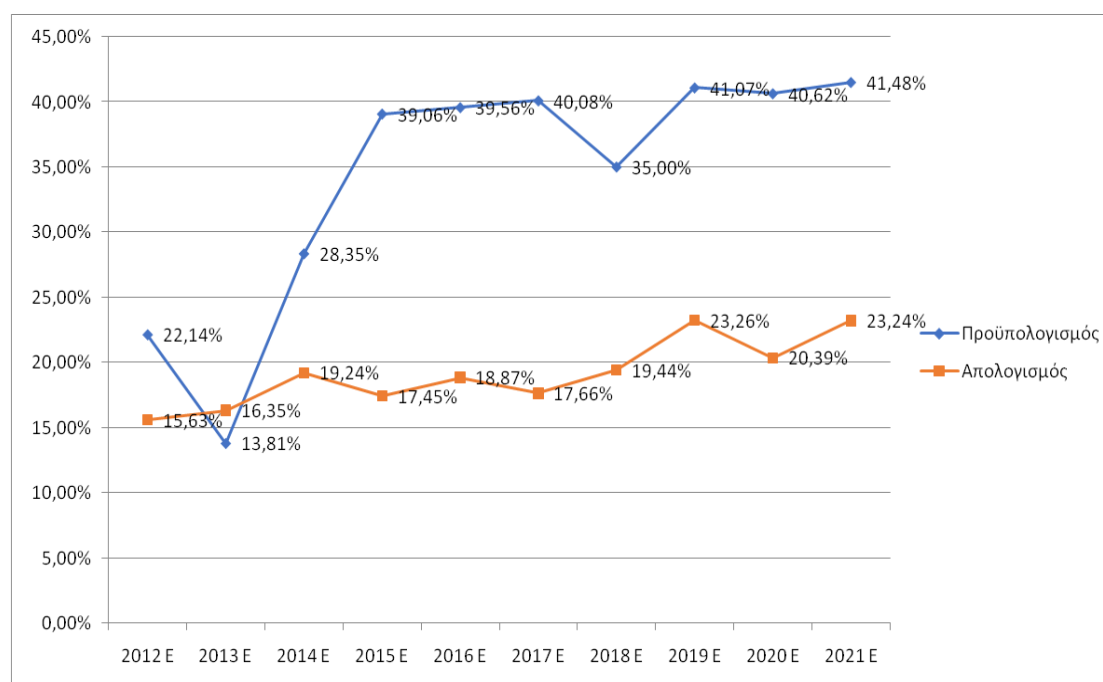
Μέσω του υπολογισμού του ποσοστού συμμετοχής των τακτικών εσόδων προς το σύνολο των εσόδων του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 παρατηρείται ότι ο δείκτης είναι πάντα μεγαλύτερος σχετικά με τον απολογισμό, με την μεγαλύτερη θετική απόκλιση να παρατηρείται το έτος 2021 με 17,54%, καθώς το 63,86% από τα

συνολικά έσοδα αποτελούν τα τακτικά έσοδα. Σε γενικές γραμμές, η αυτονομία του Δήμου Κομοτηνή παρουσιάζεται σχεδόν σε όλο το χρονικό διάστημα μελέτης αρκετά ισχυρή και ειδικά τα έτη 2012, 2016, 2017 και 2018, γεγονός που προσφέρει στη διοίκηση τη δυνατότητα πραγματοποίησης των αναγκαίων δαπανών με διάθεση των δικών του πηγών εσόδων.

6.2 Δείκτης ανεξαρτησίας

Ο δείκτης ανεξαρτησίας του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα 6.2.

Γράφημα 6.2: Δείκτης ανεξαρτησίας του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

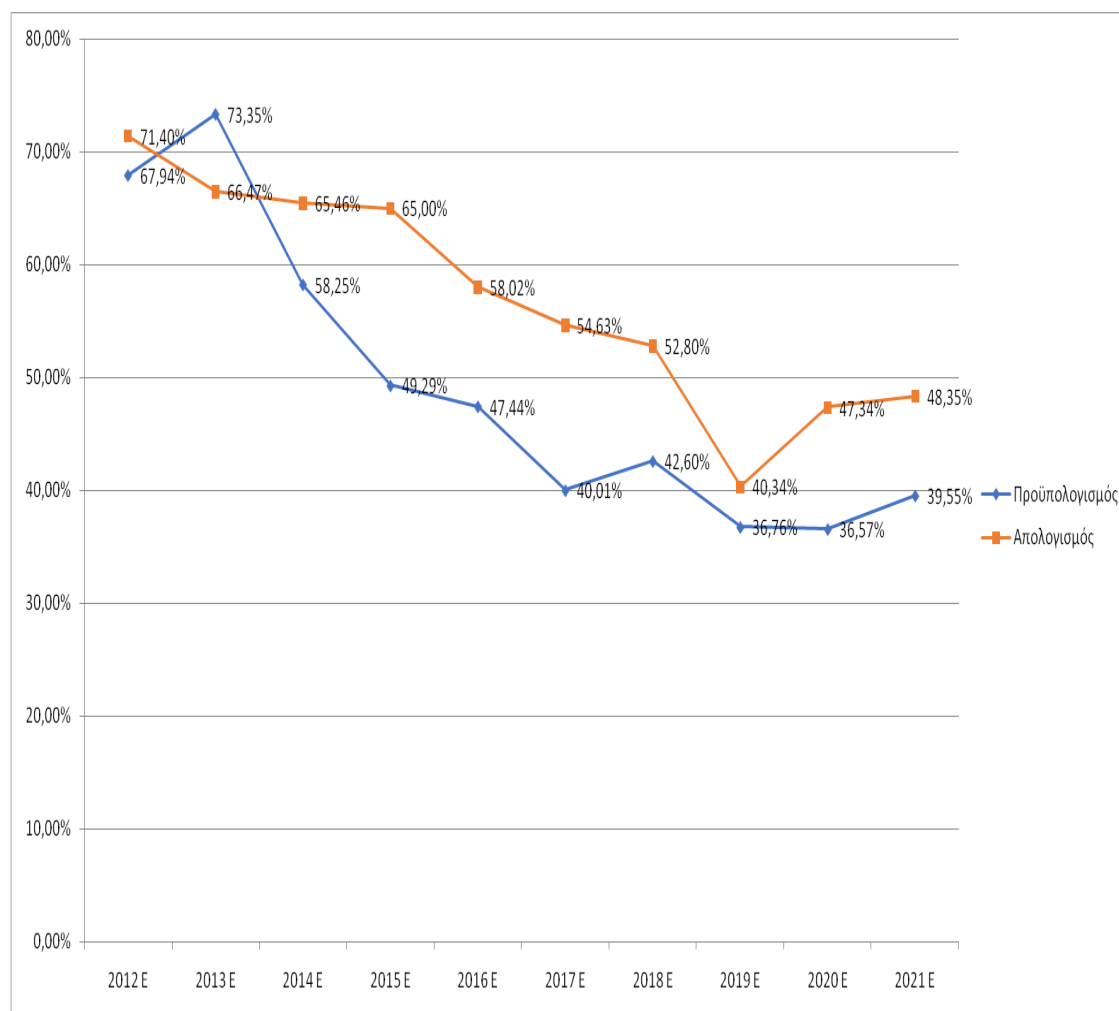
Μέσω του υπολογισμού του ποσοστού συμμετοχής των ιδίων εσόδων προς το σύνολο των εσόδων του Δήμου Κομοτηνής για το χρονικό διάστημα 2012 - 2021 παρατηρείται ότι και προϋπολογιστικά και απολογιστικά ο δείκτης κυμαίνεται σχετικά μεσαία προς χαμηλά ποσοστά, ειδικά για τα έτη 2012, 2013 και 2014 (22,14% - 15,63% / 13,81% - 16,35% / 28,35% - 19,24%). Η σημαντικότητα του δείκτη σε συνδυασμό με τα χαμηλά και μεσαία ποσοστά φανερώνουν ότι ο Δήμος Κομοτηνής αδυνατεί σε σχέση με την αυτονομία που διαθέτει και την ανεξαρτησία στις δράσεις του σχετικά με

το προγραμματισμό των δαπανών του, όσον αφορά στην κάλυψη των αναγκών των δημοτών του. Επίσης, από την ανάλυση του δείκτη παρατηρείται ότι τα ποσοστά του δείκτη αυτονομίας των προϋπολογισμών είναι πάντα μεγαλύτερα από τα αντίστοιχα των απολογισμών.

6.3 Δείκτης εξάρτησης από εξωτερικές πηγές (δάνεια-επιχορηγήσεις)

Ο δείκτης εξάρτησης από εξωτερικές πηγές (δάνεια - επιχορηγήσεις) του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα 6.3.

Γράφημα 6.3: Δείκτης εξάρτησης από εξωτερικές πηγές (δάνεια- επιχορηγήσεις) του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021

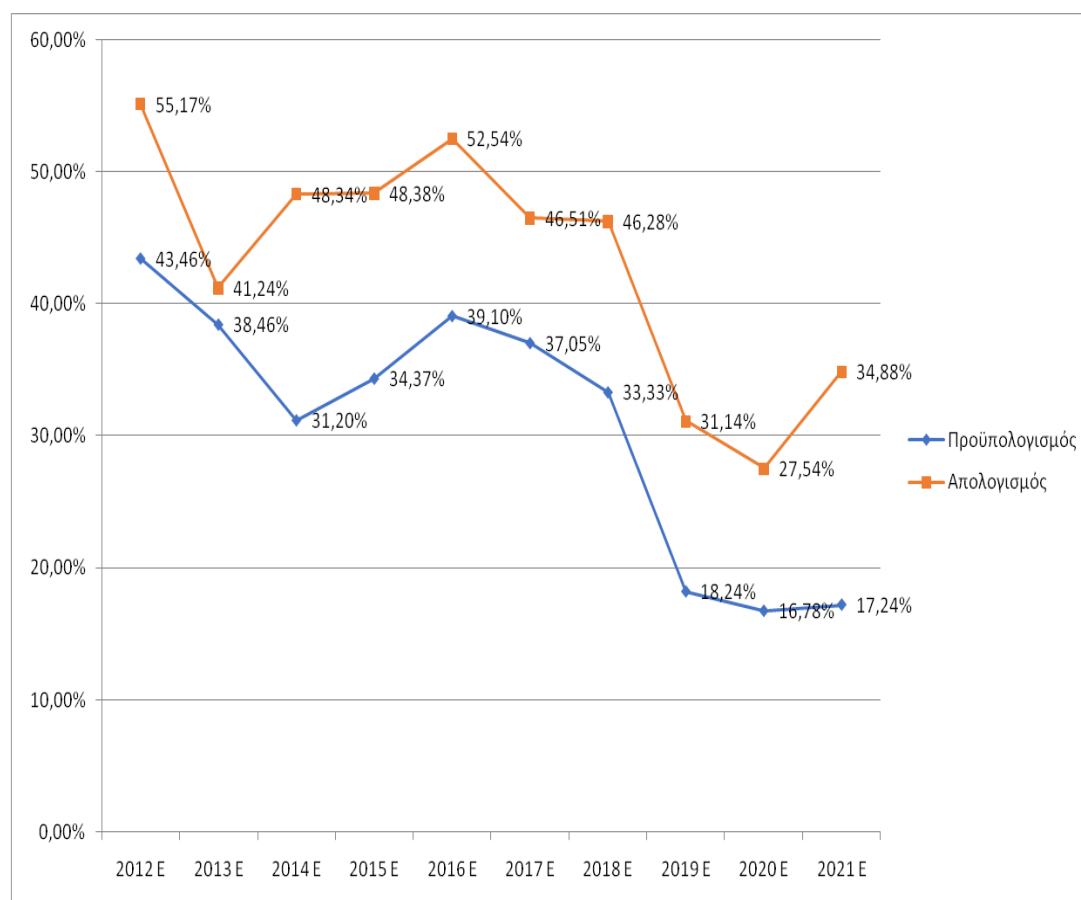
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ο συγκεκριμένος δείκτης φανερώνει την εξάρτηση του δήμου Κομοτηνής από εξωτερικές πηγές εσόδων, οι οποίες αφορούν στα έσοδα από τακτικές και έκτακτες επιχορηγήσεις και εισπράξεις από δάνεια. Ο δείκτης παρουσιάζει βασική συνάφεια με τον παραπάνω δείκτη ανεξαρτησίας. Από το παραπάνω γράφημα παρατηρείται ότι και προϋπολογιστικά και απολογιστικά ο δείκτης παρουσιάζει πτωτική πορεία (από 67,94% και 71,40% το 2012 έως 39,55% και 48,35% το 2021), γεγονός που φανερώνει την σταδιακή μείωση των τακτικών και εκτάκτων επιχορηγήσεων και την μείωση των εισπράξεων από δάνεια.

6.4 Δείκτης εξάρτησης από τακτικές επιχορηγήσεις

Ο δείκτης εξάρτησης από τακτικές επιχορηγήσεις του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα 6.4.

Γράφημα 6.4: Δείκτης εξάρτησης από τακτικές επιχορηγήσεις του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021

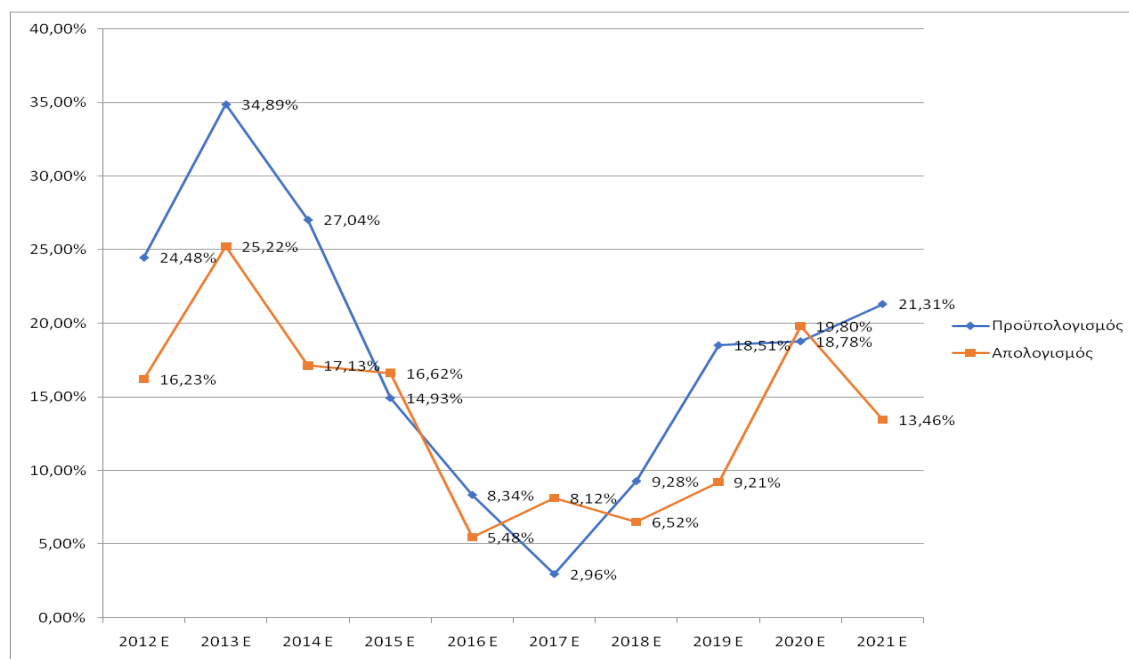
Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Ο συγκεκριμένος δείκτης φανερώνει το ποσοστό των τακτικών επιχορηγήσεων για λειτουργικές δαπάνες (κατηγορία 06 + φόρος ζύθου) προς το σύνολο των εσόδων και τον βαθμό εξάρτησης από τακτικές επιχορηγήσεις σε σχέση με την καθημερινή λειτουργία του Δήμου Κομοτηνής. Από το παραπάνω γράφημα παρατηρείται ότι ο δείκτης προϋπολογιστικά και απολογιστικά παρουσιάζει καθοδική πορεία για τα έτη 2012 έως 2021, γεγονός που φανερώνει ότι οι τακτικές επιχορηγήσεις για την κάλυψη λειτουργικών δαπανών του Δήμου έχουν μειωθεί σταδιακά.

6.5 Δείκτης εξάρτησης από έκτακτες επιχορηγήσεις

Ο δείκτης εξάρτησης από έκτακτες επιχορηγήσεις του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα 6.5.

Γράφημα 6.5: Δείκτης εξάρτησης από έκτακτες επιχορηγήσεις του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

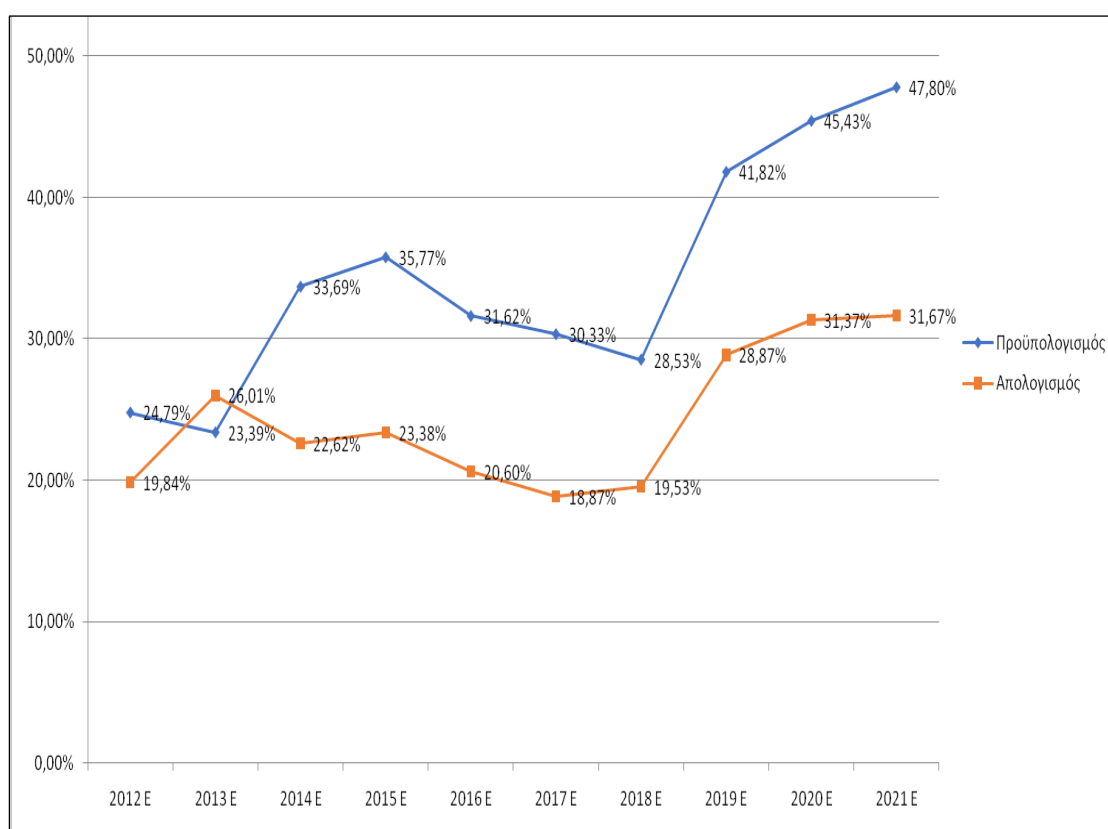
Ο συγκεκριμένος δείκτης φανερώνει το ποσοστό των εκτάκτων επιχορηγήσεων για λειτουργικές δαπάνες και για επενδύσεις (κατηγορία 12 και 13) προς το σύνολο των εσόδων και το βαθμό κατά τον οποίο εξαρτάται ο Δήμος Κομοτηνής από

εξωτερικές πηγές χρηματοδοτήσεων, υποδεικνύοντας στην ουσία την ικανότητα του για απορρόφηση πόρων και σχεδιασμό με απώτερο στόχο την πραγματοποίηση επενδύσεων, προγραμμάτων και δράσεων. Από το παραπάνω γράφημα παρατηρείται ότι ο δείκτης παρουσιάζει πολύ χαμηλές τιμές προϋπολογιστικά και απολογιστικά, από 8,34% το 2016 και 2,96% το 2017 με ανοδική πορεία έως το 2021 (21,31% και 13,46%). Σε κάθε περίπτωση ο Δήμος Κομοτηνής δεν πρέπει να στηρίζεται στις έκτακτες επιχορηγήσεις, αλλά οφείλει να επεκτείνει τις προσπάθειες του στην εξεύρεση νέων πόρων.

6.6 Δείκτης λειτουργικής αυτονομίας

Ο δείκτης λειτουργικής αυτονομίας του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα 6.6.

Γράφημα 6.6: Δείκτης λειτουργικής αυτονομίας του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021

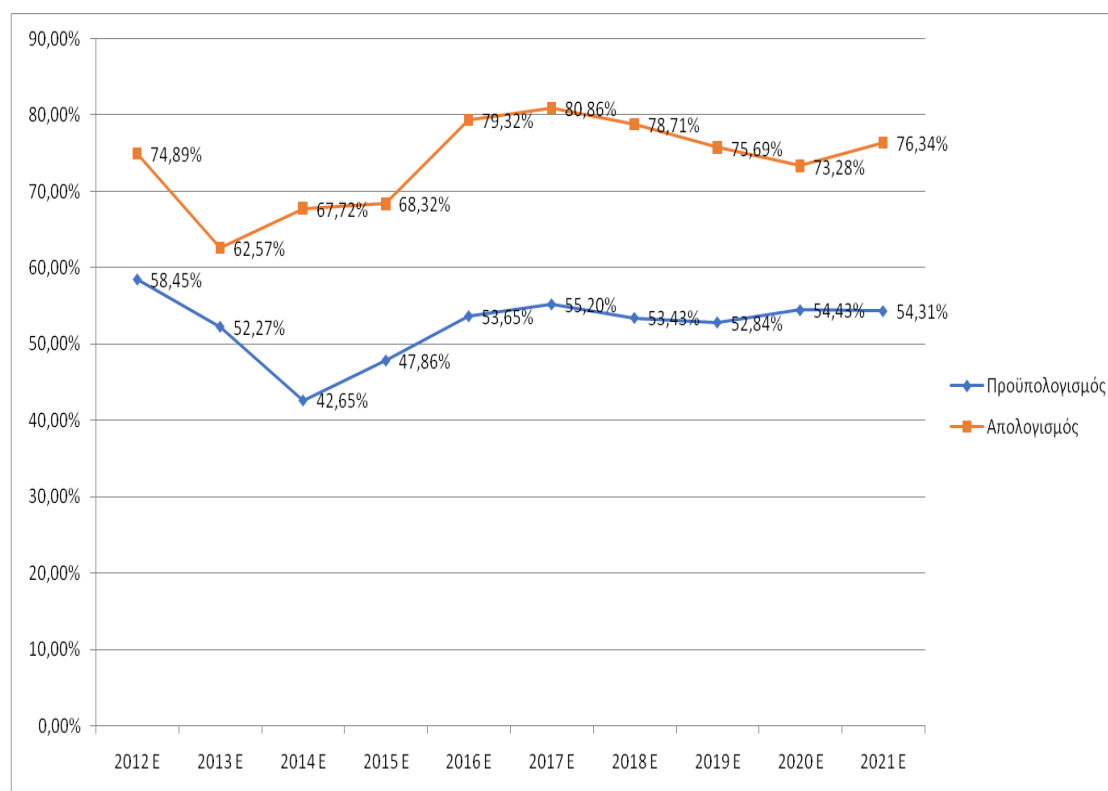
Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Μέσω του υπολογισμού του ποσοστού συμμετοχής των ιδίων τακτικών εσόδων προς το σύνολο των τακτικών εσόδων του Δήμου Κομοτηνής το διάστημα 2012 - 2021 παρατηρείται ότι ο δείκτης, προϋπολογιστικά και απολογιστικά, κατά τα πρώτα έτη κυμαινόταν σε χαμηλά ποσοστά και από το 2019 αρχίζει να σημειώνει σχετικά μεσαία προς υψηλά ποσοστά. Αυτό φανερώνει ότι ο Δήμος τα πρώτα χρόνια δεν είχε τη δυνατότητα να καλύπτει τις λειτουργικές του ανάγκες σε μεγάλο βαθμό, γεγονός που αλλάζει διακριτά τα τελευταία έτη. Επίσης, τα χαμηλά ποσοστά του δείκτη φανερώνουν την μεγάλη εξάρτηση του Δήμου από τις τακτικές επιχορηγήσεις της Κεντρικής Διοίκησης και την αδυναμία του για αποτελεσματικό οικονομικό προγραμματισμό.

6.7 Δείκτης συμμετοχής λειτουργικών δαπανών στα συνολικά έξοδα

Ο δείκτης συμμετοχής λειτουργικών δαπανών στα συνολικά έξοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα 6.7.

Γράφημα 6.7: Δείκτης συμμετοχής λειτουργικών δαπανών στα συνολικά έξοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021

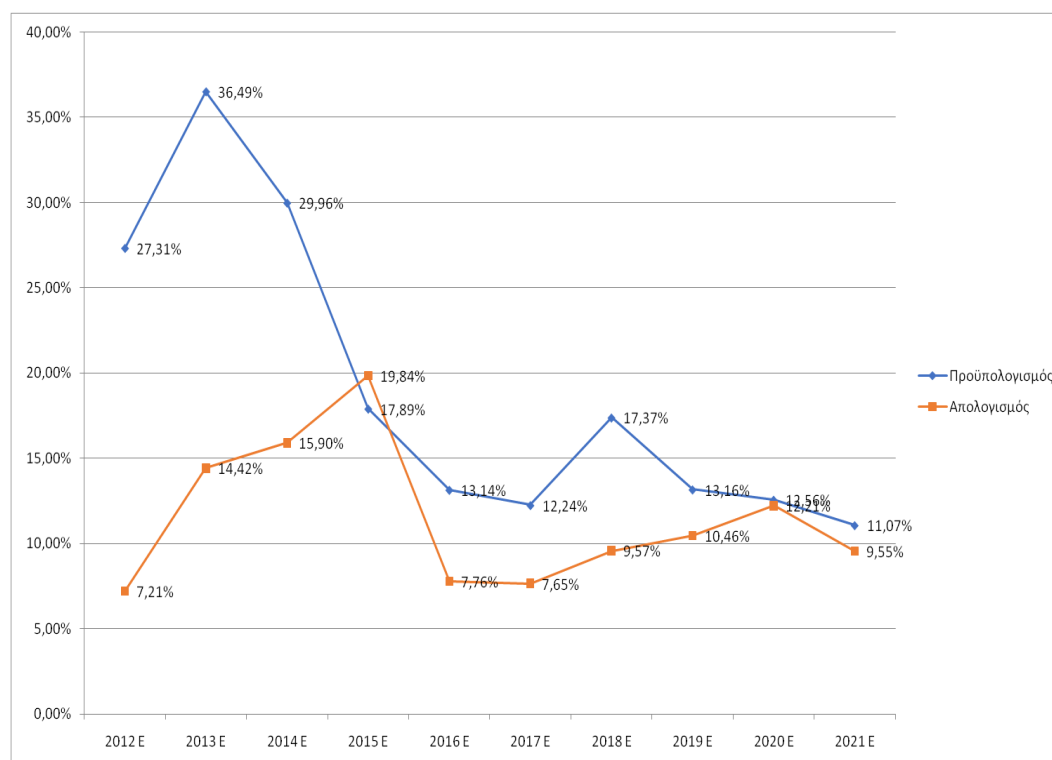
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ο συγκεκριμένος δείκτης προκύπτει από τον υπολογισμό ως ποσοστού της ομάδας 6 προς τα συνολικά έξοδα του Δήμου Κομοτηνής και φανερώνει στην ουσία το κόστος λειτουργίας και παροχής υπηρεσιών του σε σχέση με τα συνολικά έξοδα. Οι υψηλές τιμές του δείκτη σχεδόν για όλα τα έτη φανερώνουν από τη μία την έλλειψη επενδύσεων του δήμου και απ' την άλλη μπορεί να δηλώνουν μια αφοσίωση του στην παροχή υπηρεσιών. Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις και σε συνδυασμό με άλλους δείκτες φανερώνει ότι ο δήμος μπορεί να έχει ιδιαίτερα υψηλό λειτουργικό κόστος. Οι παραπάνω υψηλές τιμές υποδεικνύουν και ότι ο Δήμος Κομοτηνής δεν μπορεί ή δεν διατίθεται να πραγματοποιήσει επενδύσεις με τη μορφή μελετών, έργων, αγοράς παγίων περιουσιακών στοιχείων, κλπ.

6.8 Δείκτης συμμετοχής επενδύσεων στα συνολικά έξοδα

Ο δείκτης συμμετοχής επενδύσεων στα συνολικά έξοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα 6.8.

Γράφημα 6.8: Δείκτης συμμετοχής επενδύσεων στα συνολικά έξοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021

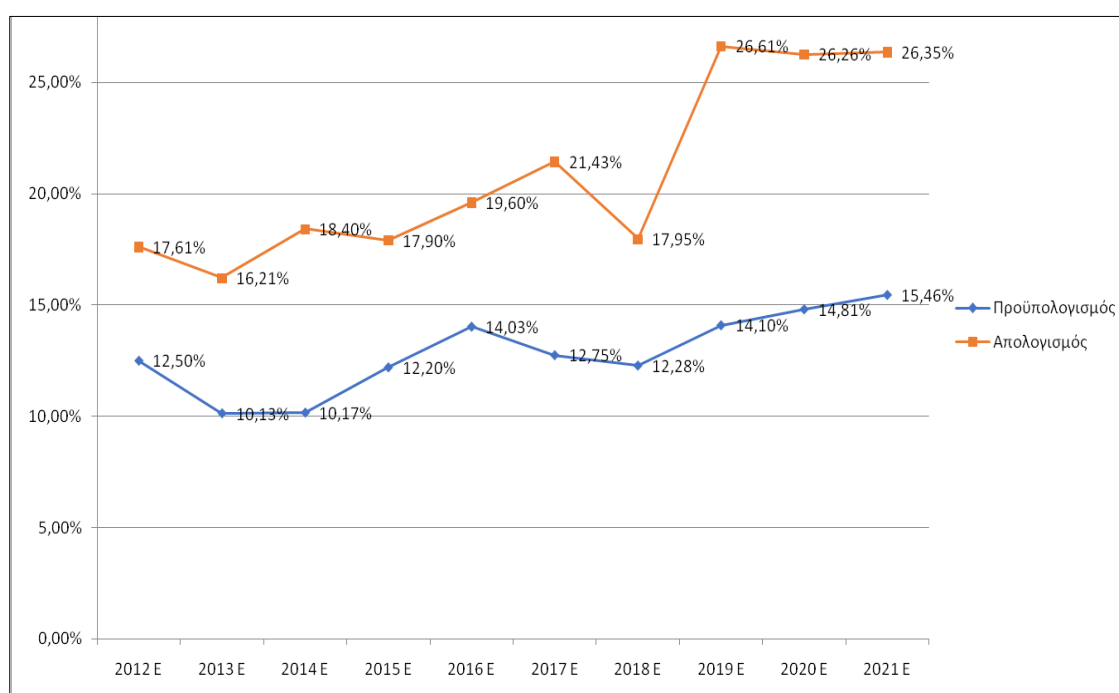
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ο συγκεκριμένος δείκτης προκύπτει από τον υπολογισμό ως ποσοστού της ομάδας 7 προς τα συνολικά έξοδα του Δήμου Κομοτηνής και φανερώνει στην ουσία τη θέληση του να προχωρήσει σε επενδύσεις, αντίθετα με τον προηγούμενο δείκτη. Οι παραπάνω ιδιαίτερα χαμηλές τιμές του δείκτη σε όλα τα έτη εξέτασης, εκτός του 2012, υποδεικνύουν ότι ο δήμος δεν διακρίνεται από μια πολιτική θέληση για επενδυτικές επιλογές, υποδηλώνοντας στην ουσία ότι βρίσκεται σε στάδιο βραδείας ανάπτυξης. Είναι ξεκάθαρο ότι αυτές οι χαμηλές τιμές υποδηλώνουν ένα δήμο με σχετικά στατικό επενδυτικό προσανατολισμό.

6.9 Δείκτης κόστους απασχόλησης

Ο δείκτης κόστους απασχόλησης του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα 6.9.

Γράφημα 6.9: Δείκτης κόστους απασχόλησης του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

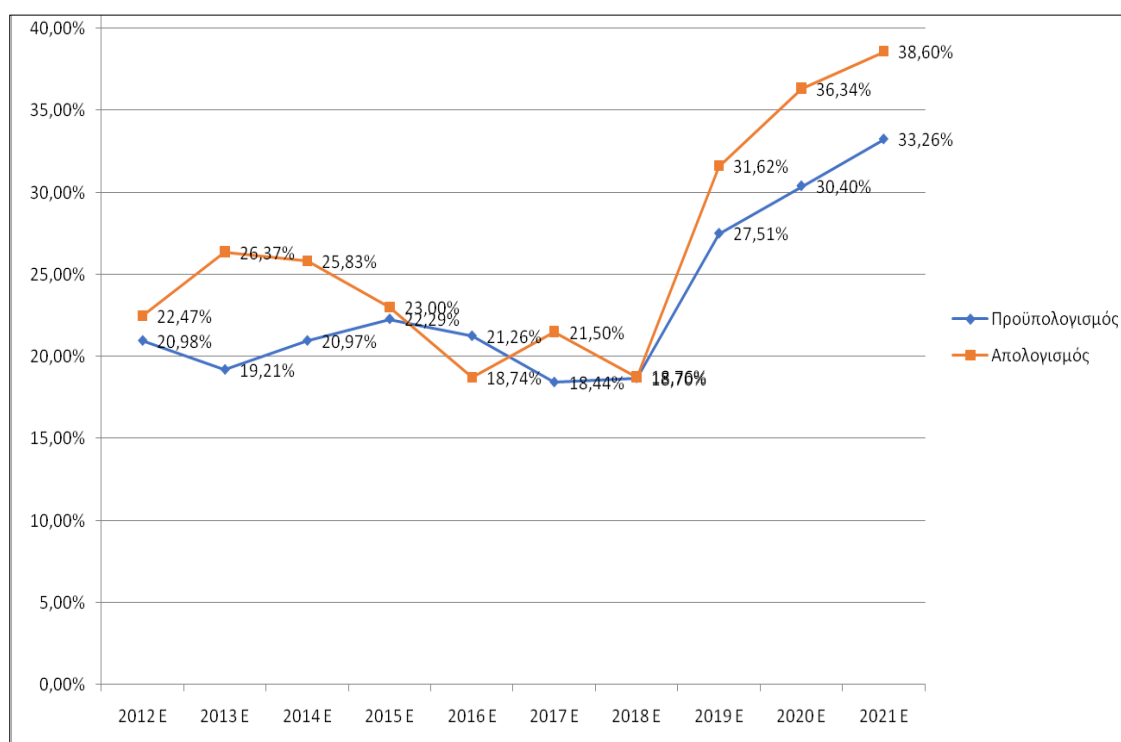
Η ανάλυση του παραπάνω δείκτη για το διάστημα 2012 - 2021 φανερώνει ότι τα ποσοστά είναι ιδιαίτερα χαμηλά, γεγονός που δίνει στο Δήμο Κομοτηνής την άνεση

στο δήμο να χρηματοδοτήσει νέες δράσεις, από την στιγμή που το μισθολογικό του κόστος είναι ιδιαίτερα χαμηλό.

6.10 Δείκτης κάλυψης κόστους προσωπικού από τακτικά έσοδα

Ο δείκτης κάλυψης κόστους προσωπικού από τακτικά έσοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα 6.10.

Γράφημα 6.10: Δείκτης κάλυψης κόστους προσωπικού από τακτικά έσοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

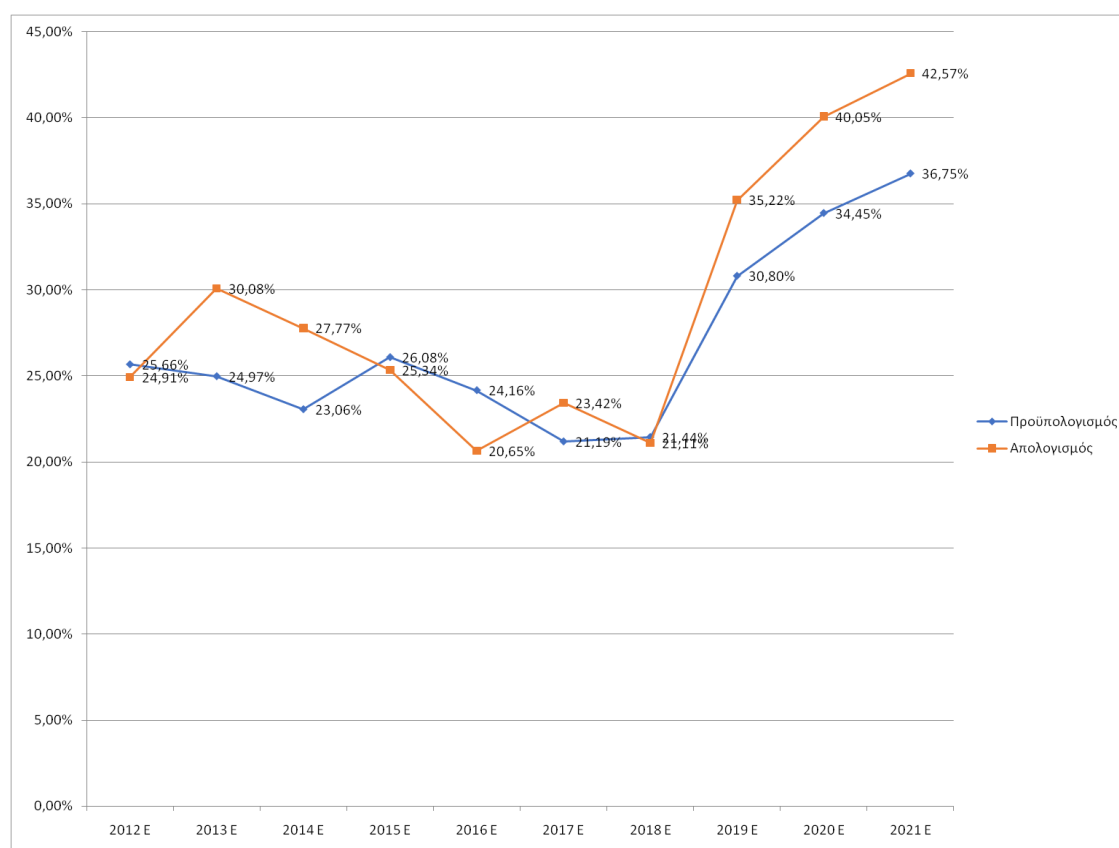
Είναι αδιαμφισβήτητο ότι το βασικό κονδύλι που έχει τη μεγαλύτερη σημασία για τη διαμόρφωση του λειτουργικού κόστους ενός δήμου είναι οι αμοιβές του προσωπικού του. Από τα ποσοστά του παραπάνω γραφήματος είναι προφανές ότι αυτά παρουσιάζονται ιδιαίτερα χαμηλά, με μια μικρή εξαίρεση τα τελευταία 2 χρόνια της έρευνας. Αυτό υποδηλώνει ότι ο Δήμος Κομοτηνής δεν δεσμεύει πολλά χρήματα από τα τακτικά έσοδα για την κάλυψη του κόστους απασχόλησης, γεγονός που επιτρέπει στο δήμο να υλοποιήσει παραπάνω επενδύσεις, να ασκήσει καλύτερη κοινωνική

πολιτική, αξιοποιώντας παράλληλα με το καλύτερο δυνατό τρόπο το υπάρχον προσωπικό του.

6.11 Δείκτης κάλυψης κόστους ανθρώπινου δυναμικού από τακτικά έσοδα

Ο δείκτης κάλυψης κόστους ανθρώπινου δυναμικού από τακτικά έσοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα 6.11.

Γράφημα 6.11: Δείκτης κάλυψης κόστους ανθρώπινου δυναμικού από τακτικά έσοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

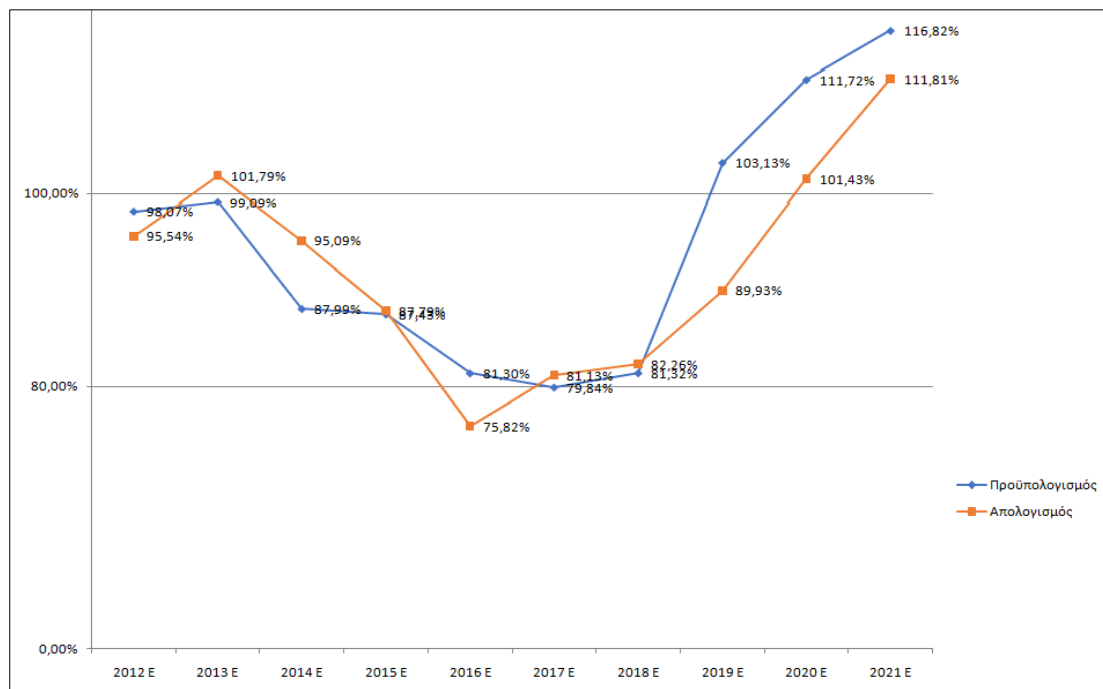
Ο συγκεκριμένος δείκτης είναι παρόμοιος με τον παραπάνω δείκτη, αλλά θεωρείται πιο ολοκληρωμένος, καθώς περιέχει το κόστος του προσωπικού της κατηγορίας 60 και το κόστος των αιρετών. Ο υπολογισμός του δείκτη γίνεται από το συνολικό κόστος απασχόλησης ανθρώπινου δυναμικού προς το σύνολο των τακτικών

εσόδων, υποδεικνύοντας στην ουσία την αναλογία των εισπραχθέντων τακτικών εσόδων που δεσμεύθηκαν, για να καλυφθούν οι δαπάνες του ανθρώπινου δυναμικού (πάσης φύσεως δαπάνες προσωπικού και αιρετών). Ο Δήμος Κομοτηνής από το 2013 μέχρι το 2017 παρουσιάζει σχεδόν τα ίδια χαμηλά ποσοστά, αλλά από το 2018 μέχρι το 2021 παρουσιάζει σημαντικά ανοδική πορεία, γεγονός που φανερώνει για άλλη μια φορά ότι ο Δήμος δεσμεύει περισσότερα χρήματα από τα τακτικά έσοδα του, προκειμένου να καλύψει το κόστος απασχόλησης, εις βάρος κυρίως πιθανών επενδύσεων.

6.12 Δείκτης κάλυψης κόστους λειτουργικών δαπανών από τακτικά έσοδα

Ο δείκτης κάλυψης κόστους λειτουργικών δαπανών από τακτικά έσοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα 6.12.

Γράφημα 6.12: Δείκτης κάλυψης κόστους λειτουργικών δαπανών από τακτικά έσοδα του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

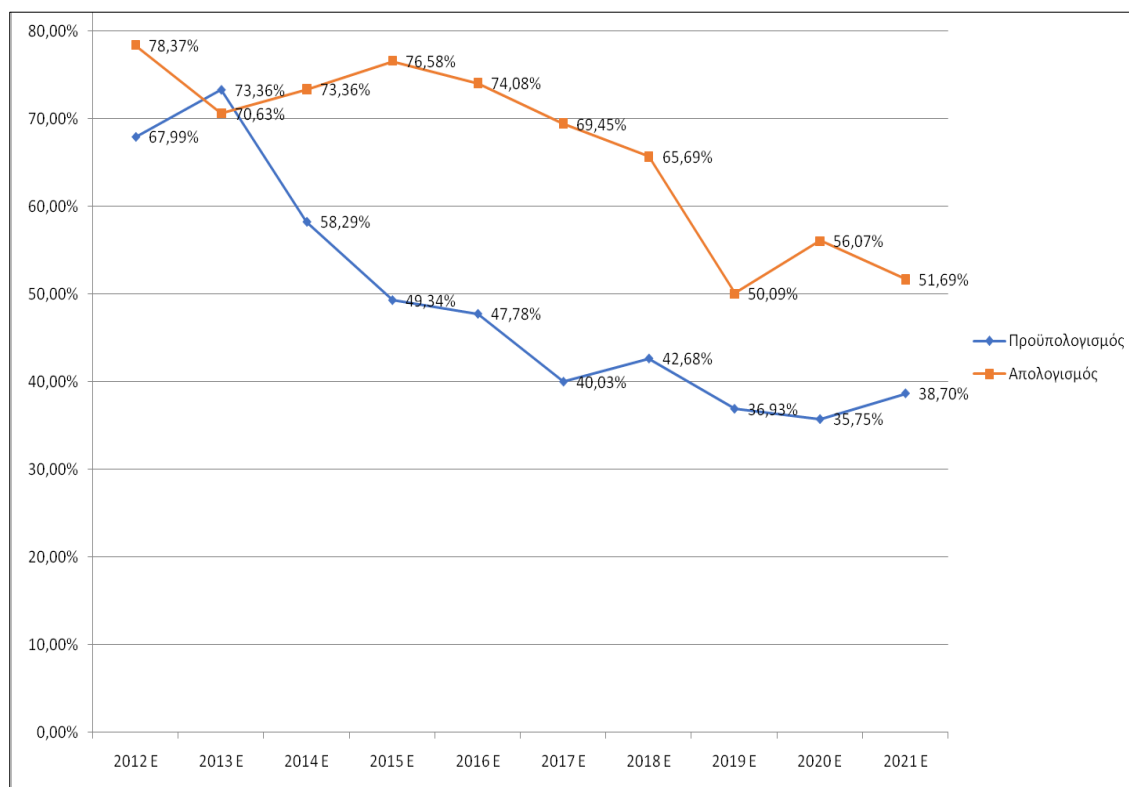
Υψηλές τιμές του συγκεκριμένου δείκτη φανερώνουν ότι ένας δήμος δεσμεύει πολλά χρήματα από τα τακτικά έσοδα του για την κάλυψη τρεχουσών λειτουργικών

δαπανών του. Τα παραπάνω ποσοστά φανερώνουν αυτό ακριβώς, ότι δηλαδή ο Δήμος Κομοτηνής σε όλο το χρονικό διάστημα 2012 - 2021 δεσμεύει πάρα πολλά χρήματα από τα τακτικά έσοδα του, προκειμένου να μπορέσει να καλύψει τις τρέχουσες λειτουργικές δαπάνες του. Σημειωτέον, αν το ποσοστό του δείκτη αυτού αφαιρεθεί από το συνολικό ποσοστό (100%), προκύπτει το ποσοστό των τακτικών εσόδων του Δήμου που απομένει για την κάλυψη των λοιπών αναγκών και ιδιαίτερα των επενδύσεων και των υποχρεώσεων Π.Ο.Ε.

6.13 Δείκτης συμμετοχής των επιχορηγήσεων στις δαπάνες

Ο δείκτης συμμετοχής των επιχορηγήσεων στις δαπάνες του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021 παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα 6.13.

Γράφημα 6.13: Δείκτης συμμετοχής των επιχορηγήσεων στις δαπάνες του Δήμου Κομοτηνής για τα έτη 2012 - 2021

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Ο συγκεκριμένος δείκτης υπολογίζει τον βαθμό συμμετοχής των τακτικών και έκτακτων επιχορηγήσεων της κεντρικής και περιφερειακής διοίκησης, καθώς και της

Ευρωπαϊκής Ένωσης, στη συνολική οικονομική δραστηριότητα ενός δήμου. Από το παραπάνω γράφημα παρατηρείται ότι ο δείκτης, προϋπολογιστικά και απολογιστικά, παρουσιάζει καθοδική πορεία, γεγονός που υποδηλώνει ότι όλο και μικρότερο ποσοστό των δαπανών του Δήμου Κομοτηνής χρηματοδοτήθηκαν από επιχορηγήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Συμπεράσματα και προτάσεις

Στα δεδομένα της νέας πραγματικότητας του σήμερα το έργο της τοπικής αυτοδιοίκησης καταστάται ακόμη πιο δύσκολο, καθώς καλείται να ανταπεξέλθει αποτελεσματικά και αποδοτικά στις αυξανόμενες προκλήσεις, αξιοποιώντας όσο το δυνατόν περισσότερο τους συνεχώς οικονομικούς, κοινωνικούς και ανθρώπινους πόρους. Στο πλαίσιο των μεθόδων της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης οι ΟΤΑ σε διεθνές επίπεδο πρέπει να εξοικειωθούν με την εκτεταμένη χρήση ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων παρακολούθησης, στοχοθεσίας και αξιολόγησης αποτελεσμάτων στηριζόμενοι σε συγκεκριμένους και αντιπροσωπευτικούς δείκτες απόδοσης.

Στόχος της συγκεκριμένης εργασίας ήταν να αναλύσει τις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου Κομοτηνής μέσω κατάλληλων αριθμοδεικτών, όπως αυτοί προέκυψαν από τους προϋπολογισμούς και τους απολογισμούς των οικονομικών ετών από το 2012 έως το 2021.

Ο Δήμος Κομοτηνής βρίσκεται στο Νομό Ροδόπης. Έχει μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα γεωγραφική θέση, βρισκόμενος στο κέντρο του πλούσιου Θρακικού κάμπου, παράλληλα με τους πρόποδες της οροσειράς της Ροδόπης, συνορεύοντας βόρεια με τη Βουλγαρία, νότια με το Θρακικό Πέλαγος και απέχοντας μόλις 60 χλμ από την Τουρκία. Πρόκειται για ένα συνοριακό, παραλιακό, αστικό και συγχρόνως ορεινό δήμο, με τα πλεονεκτήματα και τις προκλήσεις που μπορεί αυτό να συνεπάγεται, σημειώνοντας μάλιστα σημαντική αύξηση του πληθυσμού του, περίπου 10,5%. Πρόκειται για ένα δήμο με χαρακτηριστική πολυπολιτισμικότητα, καθώς ο πληθυσμός του αποτελείται από χριστιανούς, την τουρκική μειονότητα, παλιννοστούντες, κλπ., σε σημαντικά μεγάλο ποσοστό, γεγονός που τον επηρέασαν και τον διαμόρφωσαν σε πολιτικό, κοινωνικό, οικονομικό, πολιτισμικό και πολιτιστικό επίπεδο, δίνοντάς του έναν μοναδικό χαρακτήρα και μια κουλτούρα, μοναδική σε διεθνές επίπεδο.

Η ανάλυση των οικονομικών δεικτών του Δήμου Κομοτηνής κατά της περίοδο 2012 - 2021 ήταν ιδιαίτερα στοχευμένη, καθώς βασικό ζητούμενο ήταν να διαλευκανθούν οι οικονομικές πρακτικές 3 διαφορετικών διοικήσεων. Από την συγκεκριμένη ανάλυση προέκυψε ότι από το 2012 έως σήμερα υπάρχει μια πτωτική τάση στη διαχείριση των πόρων, γεγονός που μπορεί όμως να οφείλεται και στην πανδημία των τελευταίων ετών, χωρίς αυτό να είναι ιδιαίτερα ξεκάθαρο.

Σε γενικές γραμμές, η ανάλυση των δεικτών έδειξε ότι η αυτονομία του Δήμου Κομοτηνής παρουσιάζεται σχεδόν σε όλο το χρονικό διάστημα μελέτης αρκετά ισχυρή και ειδικά τα έτη 2012, 2016, 2017 και 2018, προσφέροντας στο δήμο τη δυνατότητα πραγματοποίησης των αναγκαίων δαπανών με διάθεση των δικών του πηγών εσόδων. Από την άλλη, είναι αρκετά εμφανές σε συνολικό επίπεδο ότι ο Δήμος Κομοτηνής αδυνατεί σε σχέση με την αυτονομία που διαθέτει και την ανεξαρτησία στις δράσεις του σχετικά με το προγραμματισμό των δαπανών του, όσον αφορά στην κάλυψη των αναγκών των δημοτών του.

Χαρακτηριστικό είναι ότι παρατηρείται σταδιακή μείωση των τακτικών και εκτάκτων επιχορηγήσεων και μείωση των εισπράξεων από δάνεια του δήμου και οι τακτικές επιχορηγήσεις για την κάλυψη λειτουργικών δαπανών του δήμου έχουν μειωθεί σταδιακά, φανερώνοντας συγχρόνως ότι ο δήμος στηρίζεται στις έκτακτες επιχορηγήσεις, αν και οφείλει να επεκτείνει τις προσπάθειες του στην εξεύρεση νέων πόρων. Όσον αφορά στις λειτουργικές ανάγκες τα πρώτα χρόνια ο δήμος δεν είχε τη δυνατότητα να τις καλύπτει σε μεγάλο βαθμό, γεγονός που αλλάζει διακριτά τα τελευταία έτη, φανερώνοντας συνδυαστικά την μεγάλη εξάρτηση του από τις τακτικές επιχορηγήσεις της Κεντρικής Διοίκησης και την αδυναμία του για αποτελεσματικό οικονομικό προγραμματισμό.

Επιπρόσθετα, από την ανάλυση των δεικτών αποδεικνύεται ότι υπάρχει έλλειψη επενδύσεων από το δήμο με τη μορφή μελετών, έργων, αγοράς παγίων περιουσιακών στοιχείων, κλπ. Σε όλη τη διάρκεια των ετών προς μελέτη ο δήμος δεν διακρίνεται από μια πολιτική θέληση για επενδυτικές επιλογές, υποδηλώνοντας στην ουσία ότι βρίσκεται σε στάδιο βραδείας ανάπτυξης, αν και υποδεικνύεται ότι το μισθολογικό του κόστος είναι ιδιαίτερα χαμηλό, γεγονός που του δίνει την άνεση να χρηματοδοτήσει νέες μελλοντικές δράσεις.

Τέλος, η ανάλυση φανέρωσε ότι ο Δήμος Κομοτηνής δεν δεσμεύει πολλά χρήματα από τα τακτικά έσοδα για την κάλυψη του κόστους απασχόλησης, γεγονός που επιτρέπει στο δήμο να υλοποιήσει παραπάνω επενδύσεις, να ασκήσει καλύτερη κοινωνική πολιτική, αξιοποιώντας παράλληλα με το καλύτερο δυνατό τρόπο το υπάρχον προσωπικό του, αν και δεσμεύει περισσότερα χρήματα από τα τακτικά έσοδά του, προκειμένου να καλύψει το κόστος απασχόλησης, εις βάρος κυρίως πιθανών επενδύσεων.

Λόγω του περιορισμένου προϋπολογισμού του, ο Δήμος Κομοτηνής πρέπει να επικεντρωθεί περισσότερο στην παροχή υπηρεσιών παρά στην επένδυση σε νέα

προγράμματα. Αν και ο δήμος έχει οικονομικές δυνατότητες ανεξάρτητες από εξωτερικές πηγές, η επέκταση αυτών των δυνατοτήτων αποτελεί υψηλή προτεραιότητα εάν η είσπραξη των εσόδων γίνεται με συνέπεια. Επιπλέον, η αύξηση της συλλογής εσόδων και η δημιουργία αυτοδύναμων οικονομικών δυνατοτήτων είναι σημαντικοί στόχοι. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα λειτουργικά έξοδα του Δήμου Κομοτηνής - που αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό των δαπανών - απορροφούν μικρή δημιουργική δυναμική σε σύγκριση με τα πρόσθετα έξοδα προσωπικού.

Σε κάθε περίπτωση, η ανάλυση των δεικτών του Δήμου Κομοτηνής φανέρωσε ένα δήμο σε στατική κατάσταση, ο οποίος δεν διαθέτει ένα δυναμικό προγραμματισμό. Είναι απαραίτητο ο δήμος να ελέγξει το κόστος των λειτουργικών δαπανών και να συντάξει προϋπολογισμούς με μεγαλύτερη ακρίβεια. Επίσης, είναι επιτακτικής ανάγκης ο δήμος να αξιοποιήσει όλες τις δυνατότητες είσπραξης ιδίων εσόδων και να εντατικοποιήσει τον εισπρακτικό μηχανισμό του, αξιοποιώντας στο έπακρο τις δυνατότητες που προσφέρει ο νέος Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων σχετικά με τη σύναψη δανείων, την χρηματοδοτική μίσθωση και τις πιστωτικές διευκολύνσεις. Τέλος, οφείλει ο Δήμος Κομοτηνής να κάνει μια πιο συστηματική προσπάθεια, προκειμένου να ενταχθεί σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα, αυξάνοντας συγχρόνως τα ίδια έσοδά του, γεγονός που θα τον βοηθήσει να αυξήσει τις δυνατότητες προσφοράς καλύτερων υπηρεσιών προς τους πολίτες του και να κατασκευάζει περισσότερες υποδομές.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

- Brill (2021). Encyclopedia of Islam, Second Edition, Ανάκτηση από https://referenceworks.brillonline.com/search?s.f.s2_parent=s.f.book.encyclopedia-of-islam-2&search-go=&s.q=G%C3%BCm%C3%BCline [Πρόσβαση 10 Ιουλίου 2022].
- Grassel, E., & Schirmer, B. (2006). The use of volunteers to support family caregivers of dementia patients: results of a prospective longitudinal study investigating expectations towards and experience with training and professional support. *Zeitschrift Fur Gerontologie Und Geriatrie*, 39 (3): 217-226.
- Gulsecen, S., & Kubat, A., (2006). Teaching ICT to teacher candidates using PBL: A qualitative and quantitative evaluation. *Educational Technology & Society*, 9 (2): 96-106.
- INSETE (2020). *Περιφέρεια ΑΜΘ - Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2019*. Αθήνα: INSETE.
- INSETE (2021). *Περιφέρεια ΑΜΘ - Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2020*. Αθήνα: INSETE.
- Johnson, M.P. (2006). Decision models for the location of community corrections centers. *Environment And Planning B-Planning & Design*, 33(3): 393-412.
- Mechmet, C. (2012). Urban Development of Komotini: Mapping of Multiculturalism and Social Segregation of the Urban Area. *Megaron*, 7(1), 15-26.
- Tellis, Winston, (1997). Introduction to Case Study. *The Qualitative Report*, 3(2), 1-15.
- Yin, R.K. (1984). *Case Study Research: Design and Methods*. Beverly Hills, Calif: Sage Publications.

Ελληνική

- Αγγέλου, Δ. (2019). *Προϋπολογισμός και απολογισμός Δήμων: Οικονομική ανάλυση, εμπειρική μελέτη περίπτωσης Δήμου Λαγκαδά*. Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.

- Βασιλειάδης Γ. & Παπασωτηρίου Ε. (2005). *Το κάστρο της Κομοτηνής, Ίχνος του παρελθόντος, ζωτικός χώρος του παρόντος και μια υπόθεση σχεδιασμού για το μέλλον*. Κομοτηνή: Πολιτιστικός Σύλλογος Περιοχής Βυζαντινού Φρουρίου Κομοτηνής
- Γαλανός, Γ. (2014). *Οικονομική Διαχείριση Δήμων – Προϋπολογισμός - Οικονομική Λειτουργία – Προμήθειες*. Βόνη: GIZ.
- Γκόντορας, Γ. & Μπέλλος, Χ. (2001). *Οικονομική διαχείριση των ΟΤΑ*. Αθήνα: Μπέλλος Χ.
- Δήμος Κομοτηνής (2014), Δήμος Κομοτηνής, Επίσημος Ιστότοπος Ανάκτηση από <https://www.komotini.gr/tomeis-drastiriotitas/istoria-politismos> [Πρόσβαση 16 Ιουλίου 2022]
- Δήμος Κομοτηνής (2021). *Πρόγραμμα Τουριστικής Ανάπτυξης Κομοτηνής*. Κομοτηνή: Δήμος Κομοτηνής. Ανάκτηση από <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=IM-PRESS&reference=20050819STO00756&language=EL> [Πρόσβαση 7 Ιουλίου 2022].
- Δήμος Κομοτηνή (2012). *Αιτιολογική έκθεση επι του προϋπολογισμού Εσόδων – Δαπανών του Δήμου Κομοτηνής Οικονομικού Έτους 2012 - Πρόταση Οικονομικής Επιτροπής ΑΔΑ: 45Ψ6ΩΛΟ-ΙΛ6*.
- Δήμος Κομοτηνή (2013). *Αιτιολογική έκθεση επι του σχεδίου προϋπολογισμού Εσόδων – Δαπανών του Δήμου Κομοτηνής Οικονομικού Έτους 2013 - Πρόταση Οικονομικής Επιτροπής ΑΔΑ: Β4ΜΥΩΛΟ-6ΨΥ*.
- Δήμος Κομοτηνή (2014). *Αιτιολογική έκθεση επι του προϋπολογισμού Εσόδων – Δαπανών του Δήμου Κομοτηνής Οικονομικού Έτους 2014 - Πρόταση Οικονομικής Επιτροπής ΑΔΑ: ΒΛ0ΖΩΛΟ-24Ι*.
- Δήμος Κομοτηνή (2015). *Αιτιολογική έκθεση επι του σχεδίου προϋπολογισμού Εσόδων – Δαπανών του Δήμου Κομοτηνής Οικονομικού Έτους 2015 - Πρόταση Οικονομικής Επιτροπής ΑΔΑ: ΩΥ4ΚΩΛΟ-Φ4Α*.
- Δήμος Κομοτηνή (2016). *Αιτιολογική έκθεση επι του σχεδίου προϋπολογισμού Εσόδων – Δαπανών του Δήμου Κομοτηνής Οικονομικού Έτους 2016 - Πρόταση Οικονομικής Επιτροπής ΑΔΑ: ΩΖΓ9ΩΛΟ-4ΑΩ*.
- Δήμος Κομοτηνή (2017). *Αιτιολογική έκθεση επι του σχεδίου προϋπολογισμού Εσόδων – Δαπανών του Δήμου Κομοτηνής Οικονομικού Έτους 2017 - Πρόταση Οικονομικής Επιτροπής ΑΔΑ: 6ΥΚΞΩΛΟ-ΑΙΠ*.

- Δήμος Κομοτηνή (2018). *Σχέδιο αιτιολογικής έκθεσης επι του σχεδίου προϋπολογισμού Εσόδων – Δαπανών του Δήμου Κομοτηνής Οικονομικού Έτους 2018 – Πρόταση Οικονομικής Επιτροπής ΑΔΑ: 7ΑΧΛΩΛΟ-Ζ5Η.*
- Δήμος Κομοτηνή (2019). *Αιτιολογική έκθεση επι του σχεδίου προϋπολογισμού Εσόδων – Δαπανών του Δήμου Κομοτηνής Οικονομικού Έτους 2019 - Πρόταση Οικονομικής Επιτροπής ΑΔΑ: 78Β9ΩΛΟ-7ΨΧ.*
- Δήμος Κομοτηνή (2020). *Αιτιολογική έκθεση επι του σχεδίου προϋπολογισμού Εσόδων – Δαπανών του Δήμου Κομοτηνής Οικονομικού Έτους 2020 - Πρόταση Οικονομικής Επιτροπής ΑΔΑ: 6ΞΔ2ΩΛΟ-ΕΡ0.*
- Δήμος Κομοτηνή (2021). *Αιτιολογική έκθεση επι του σχεδίου προϋπολογισμού Εσόδων – Δαπανών του Δήμου Κομοτηνής Οικονομικού Έτους 2021 - Πρόταση Οικονομικής Επιτροπής ΑΔΑ:6ΖΕΝΩΛΟ-ΞΥΧ..*
- Διβάνη, Λ. (2000). *Η εδαφική ολοκλήρωση της Ελλάδας (1830-1947)*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτης
- ΕΛΣΤΑΤ (2011). *Δημογραφικά χαρακτηριστικά 2011*. Ανάκτηση από <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/2011> [Πρόσβαση 6 Ιουλίου 2022].
- Ζαφείρης, Κ.Ν. (2015) *Η Θράκη κατά την απογραφή του 1928: μέγεθος και δομή του πληθυσμού*, Στο: Σέργης, Μ. και συνεργάτες (Επιστημονική Επιτροπή), *Όψεις της Ιστορίας και του Πολιτισμού της Θράκης*. Κομοτηνή: Σχολή Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών Δ.Π.Θ., Περιφερειακή Διεύθυνση Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπαίδευσης Αν. Μακεδονίας και Θράκης. σελ. 109-137.
- Ζήκος Ν. (2012), *Μαξιμιανούπολις-Μοσυνούπολις*, Ανάκτηση από http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=5941 [Πρόσβαση 10 Ιουλίου 2022].
- Ηλιοπούλου, Κ. (2014). *Οικονομικά των Ο.Τ.Α.: Οικονομική Ανάλυση των Ο.Τ.Α. Α' Βαθμού με την χρήση Αριθμοδεικτών. Η περίπτωση του Δήμου Καλαμάτας και του Δήμου Ανατολικής Μανής*. Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τρίπολη.
- Ηλιοπούλου, Κ. (2014). *Οικονομικά των Ο.Τ.Α.: Οικονομική Ανάλυση των Ο.Τ.Α. Α' Βαθμού με την χρήση Αριθμοδεικτών. Η περίπτωση του Δήμου Καλαμάτας και του Δήμου Ανατολικής Μανής*. Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τρίπολη.

- Θεοδώρου, Ι. (2011). *Οι δαπάνες των ΟΤΑ*. Θεσσαλονίκη: Αυτοέκδοση.
- Θεοδώρου, Ι. (2011). *Τα έσοδα των Δήμων*. Θεσσαλονίκη: Αυτοέκδοση.
- Κασαπιάν, Τ. & Χατζόπουλος Κ.Κ. (2009). *Οι Αρμένιοι της Κομοτηνής*. Κομοτηνή: Παρατηρητής.
- Κουτσούκος, Β. (2005). Εθνοπολιτισμική Πολυμορφία και Χωρικός Ανταγωνισμός στη Δυτική Θράκη. Μια πρώτη απόπειρα καταγραφής της ιστορικής γεωγραφίας της Κομοτηνής του 20ου Αιώνα. *Γεωγραφίες*, 10, 107-129.
- Κουτσούκος, Β. (2005). Εθνοπολιτισμική Πολυμορφία και Χωρικός Ανταγωνισμός στη Δυτική Θράκη. Μια πρώτη απόπειρα καταγραφής της ιστορικής γεωγραφίας της Κομοτηνής του 20ου Αιώνα. *Γεωγραφίες*, 10, 107-129.
- Λιάππης, Σ. (2007). *Το σύστημα οικονομικής διοίκησης και ολικής λογιστικής παρακολούθησης των ΟΤΑ*. Αθήνα: Εκδόσεις Αναβάθμιση Ολοκληρωμένες Λύσεις Α.Ε.
- Μαΐστρος, Π. (2009). *Τα τρία κύματα μεταρρυθμίσεων της Δημόσιας Διοίκησης στην Ελλάδα(1975-2015+)*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Μαργερίδου, Σ. (2016). *Οικονομικός Προγραμματισμός ΟΤΑ. Μύθος ή πραγματικότητα*. Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιά, Αθήνα.
- Μιχαλόπουλος Ν. (2004). *Από τη Δημόσια Γραφειοκρατία στο Δημόσιο Management*. Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση.
- Νικολόπουλος, Κ. (2004). *Η οικονομική διοίκηση και διαχείριση των ΟΤΑ*. Χαλκίδα: Αυτοέκδοση.
- Νικολόπουλος, Κ. (2006). *Περί των εσόδων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης*. Χαλκίδα: Αυτοέκδοση.
- Νικολόπουλος, Κ. (2008). *Διοίκηση και οικονομική διαχείριση νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου των ΟΤΑ α' βαθμού*. Χαλκίδα: Αυτοέκδοση.
- Νικολόπουλος, Κ. (2008). *Διοίκηση και οικονομική διαχείριση νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου των ΟΤΑ α' βαθμού*. Χαλκίδα: Αυτοέκδοση.
- Παπαδέας, Π. & Συκιανάκης, Ν. (2014). *Ανάλυση και Διερεύνηση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων*. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.
- Παπαδοπούλου, Α. (2016). *Ανάλυση Δεδομένων και Οικονομικών Δεικτών, μέσω Εφαρμογής Αλγορίθμων Στατιστικής Μάθησης, σε Σηματολογικά Δεδομένα Προϋπολογισμών ΟΤΑ του OpenBudgets.eu*. Διπλωματική Εργασία, ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη.

- Σαββαΐδου, Κ., Νικολόπουλος, Κ. και Σαπουνάκης, Α. (2008). *Οικονομική διοίκηση και διαχείριση των ΟΤΑ: Πόροι, Έσοδα, Δαπάνες, Δημοσιονομικός Έλεγχος*. Αθήνα: Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης.
- Σιαστάθης, Μ. (2013). Λογιστική και Ελεγκτική των Δημόσιων Οργανισμών και της Κεντρικής Διοίκησης. *Εισηγήσεις Εκπαιδευτικών Σεμιναρίων στα Ειδικά Θέματα Λογιστικής και Ελεγκτικής των Φορέων του Δημοσίου και της Κεντρικής Διοίκησης*. ΕΚΠΑ, Αθήνα.
- Χατζόπουλος, Κ.Κ. (2015). Η Θράκη από την οθωμανική κατάκτηση ως τη συνθήκη της Λωζάνης (1352-1923). Στο Σέργης, Μ. και συνεργάτες (Επιστημονική Επιτροπή), *Όψεις της Ιστορίας και του Πολιτισμού της Θράκης*. Κομοτηνή: Σχολή Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών Δ.Π.Θ., Περιφερειακή Διεύθυνση Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπαίδευσης Αν. Μακεδονίας και Θράκης. σελ. 109-137.
- Χριστόπουλος, Δ. (2002). *Η Ετερότητα ως Σχέση Εξουσίας. Όψεις της Ελληνικής, Βαλκανικής και Ευρωπαϊκής Εμπειρίας*. Αθήνα: Κριτική.

Νομοθεσία

- Β.Δ.17.5/1959 (ΦΕΚ 114/15-6-1959, τεύχος Α). *Περί οικονομικής διοικήσεως των Δήμων και Κοινοτήτων*.
- Κ.Υ.Α.7028/2004 (ΦΕΚ 253/9-2-2004, τεύχος Β). *Καθορισμός του τύπου προϋπολογισμού των δήμων και κοινοτήτων*.
- Ν.1080/1980 (ΦΕΚ 246/1980, τεύχος Α). *Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων τινών της περί των προσόδων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Νομοθεσίας και άλλων τινών συναφών διατάξεων*.
- Ν.1622/1986 (ΦΕΚ 92/14.07.1986, τεύχος Α). *Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφερειακή Ανάπτυξη και δημοκρατικός προγραμματισμός*.
- Ν.1828/1989 (ΦΕΚ 2/3-1-1989, τεύχος Α). *Αναμόρφωση της φορολογίας εισοδήματος και άλλες διατάξεις*.
- Ν.1943/1991 (ΦΕΚ 50/11.04.1991, τεύχος Α). *Εκσυγχρονισμός της οργάνωσης και λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, αναβάθμιση του προσωπικού της και άλλες συναφείς διατάξεις*.
- Ν.2307/1995 (ΦΕΚ 113/15-06-1995, τεύχος Α). *Προσαρμογή νομοθεσίας αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών στις διατάξεις για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις*.

- N.2362/1995 (ΦΕΚ 247/27-11-1995, τεύχος Α). *Περί Δημόσιου Λογιστικού, ελέγχου και δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις.*
- N.2539/1997 (ΦΕΚ 244/04.12.1997, τεύχος Α). *Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Πρόγραμμα Καποδίστριας).*
- N.2672/1998 (ΦΕΚ 290/28-12-1998, τεύχος Α). *Οικονομικοί πόροι της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις.*
- N.3013/2002 (ΦΕΚ 102/01-05-2002, τεύχος Α). *Αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας και λοιπές διατάξεις.*
- N.3230/2004 (ΦΕΚ 44/11-2-2004, τεύχος Α). *Καθιέρωση συστήματος διοίκησης με στόχους, μέτρηση της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις.*
- N.3463/2006 (ΦΕΚ 114/8-6-2006, τεύχος Α). *Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας.*
- N.3536/2007 (ΦΕΚ 42/23-02-2007, τεύχος Α). *Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.*
- N.3584/2007 (ΦΕΚ 143/28-6-2007, τεύχος Α). *Κύρωση του κώδικα κατάστασης δημοτικών και κοινοτικών υπαλλήλων.*
- N.3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010). *Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.*
- N.3861/2010 (ΦΕΚ 112/13.07.2010, τεύχος Α). *Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο «Πρόγραμμα Διαύγεια» και άλλες διατάξεις.*
- N.3871/2010 (ΦΕΚ 141/17-08-2010, τεύχος Α). *Δημοσιονομική Διαχείριση και Ευθύνη.*
- N.3943/2011 (ΦΕΚ 66/31.3.2011, τεύχος Α). *Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, στελέχωση των ελεγκτικών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών.*
- N.4038/2012 (ΦΕΚ 14/2-2-2012, τεύχος Α). *Επείγουσες ρυθμίσεις που αφορούν την εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015.*
- N.4046/2012 (ΦΕΚ Α' 28/14-02-2012, τεύχος Α). *Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της*

Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας.

N.4111/23.01.2013 (ΦΕΚ 18/25-01-2013, τεύχος Α). *Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, τροποποιήσεις του ν. 4093/ 2012, κύρωση της Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου*

N.4172/2013 (ΦΕΚ 167/23-07-2013, τεύχος Α). *Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις.*

N.4270/2014 (ΦΕΚ 143/28-06-2014, τεύχος Α). *Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις.*

N.4305/14 (ΦΕΚ 237/31-10-2014, τεύχος Α). *Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α" 57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις.*

N.4308/2014 (ΦΕΚ 251/24-11-2014, τεύχος Α). *Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις.*

N.Δ.318/1969 (ΦΕΚ 212/23-10-1969, τεύχος Α). *Περί βεβαιώσεως και εισπράξεως των εσόδων των Δήμων και Κοινοτήτων.*

N.Δ.318/1969 (ΦΕΚ 212/23-10-1969, τεύχος Α). *Περί βεβαιώσεως και εισπράξεως των εσόδων των Δήμων και Κοινοτήτων.*

N.Δ.356/1974 (ΦΕΚ 90/5-4-1974, τεύχος Α). *Περί κώδικος εισπράξεων δημοσίων εσόδων.*

Π.Δ.113/2010 (ΦΕΚ 194/22-11-2010, τεύχος Α). *Ανάληψη υποχρεώσεων από τους διατάκτες.*

Π.Δ.16/1989 (ΦΕΚ 6/Α/5-1-1989, τεύχος Α). *Κανονισμός λειτουργίας Δημοσίων Οικονομικών Υπηρεσιών (Δ.Ο.Υ.) και των Τοπικών Γραφείων και καθήκοντα υπαλλήλων αυτών.*

Π.Δ.186/1992 (ΦΕΚ 84/Α/26-5-1992, τεύχος Α). *Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων.*

Π.Δ.315/1999 (ΦΕΚ 302/30-12-1999, τεύχος Α). *Περί ορισμού του περιεχομένου και του χρόνου ενάρξεως της εφαρμογής του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Δήμων και Κοινοτήτων (ΟΤΑ Α' Βαθμού).*

Π.Δ.410/1995 (ΦΕΚ 231/14-11-1995, τεύχος Α). *Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο νόμου, με τίτλο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας των ισχυουσών διατάξεων του Δημοτικού και Κοινοτικού κώδικα όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν.*

Π.Δ.496/1974 (ΦΕΚ 204/19-7-197, τεύχος Α). *Περί Λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου.*

Υπουργείου Οικονομικών Αρ. πρωτ.: οικ. 2/23535/ΔΠΔΣΜ/4-3-2013. *Αναβάθμιση e-portal Μητρώου Δεσμεύσεων.*

Παράρτημα Ι

Οικονομικά στοιχεία και οικονομικοί δείκτες Δήμου Κομοτηνής 2012- 2021

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ		2012 Π	2012 Α	2013 Π	2013 Α	2014 Π	2014 Α	2015 Π	2015 Α	2016 Π	2016 Α	2017 Π	2017 Α	2018 Π	2018 Α	2019 Π	2019 Α	2020 Π	2020 Α	2021 Π	2021 Α
ΣΥΝΟΛΟ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	Όλα τα τακτικά έσοδα ομάδα (0)	36.81 7.200,00	28.11 2.938,49	35.23 4.500,00	23.22 0.847,02	24.543 .700,00	23.436 .346,13	23.101 .515,00	24.335 .126,90	24.432 .473,00	25.235 .701,85	23.541 .751,00	23.967 .080,83	23.809 .098,00	24.570 .180,21	14.939 .606,00	15.802 .029,16	14.366 .862,00	14.059 .388,87	14.637 .205,00	16.677 .844,72
	Τακτικά έσοδα ΠΟΕ κατηγορία (21)	987.0 00,00	192.3 62,58	1.250. 000,00	1.606. 788,76	1.379. 320,00	1.026. 692,49	1.117. 300,00	797.50 6,84	924.68 5,00	1.049. 183,83	1.156. 800,00	866.05 3,33	1.026. 200,00	864.66 8,73	884.62 5,00	959.46 6,56	789.62 0,00	1.067. 295,60	1.083. 100,00	1.267. 047,63
	Εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη τακτικά έσοδα υποκατηγορία (321)	1.675. 350,00	409.6 89,67	534.0 00,00	306.3 61,08	3.615. 997,00	277.16 8,86	4.168. 915,00	240.10 8,21	4.875. 700,00	367.48 4,34	4.893. 500,00	265.89 8,94	4.879. 500,00	249.44 4,43	5.100. 600,00	182.73 7,47	5.126. 260,00	180.13 7,59	5.372. 850,00	147.04 7,66
	Χρηματικό υπόλοιπο από τακτικά έσοδα για την κάλυψη υποχρεώσεων παρελθόντων ετών υποκατηγορία (511)	900.0 00,00	858.3 79,22	1.425. 000,00	695.6 69,60	566.00 0,00	330.88 3,15	400.00 0,00	886.61 2,04	2.884. 500,00	4.806. 981,47	5.655. 470,00	7.000. 565,57	7.734. 590,00	6.542. 324,67	6.042. 876,00	5.707. 528,84	5.056. 000,00	4.697. 601,90	3.715. 000,00	2.873. 374,63
	ΣΥΝΟΛΟ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	40.37 9.550,00	29.57 3.369,96	38.44 3.500,00	25.82 9.666,46	30.105 .017,00	25.071 .090,63	28.787 .730,00	26.259 .353,99	33.117 .358,00	31.459 .351,49	35.247 .521,00	32.099 .598,67	37.449 .388,00	32.226 .618,04	26.967 .707,00	22.651 .762,03	25.338 .742,00	20.004 .423,96	24.808 .155,00	20.965 .314,64
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	Όλα τα έκτακτα έσοδα ομάδα (1)	17.73 5.900,00	7.154. 930,64	26.22 1.795,00	11.68 5.603,39	17.134 .550,00	7.854. 166,90	8.551. 503,00	7.129. 720,95	5.076. 842,00	2.600. 750,76	2.574. 010,00	4.011. 159,71	5.801. 152,00	3.309. 501,52	10.574 .468,00	3.543. 284,99	10.520 .624,00	6.724. 028,91	11.780 .125,00	4.668. 259,55
	Έκτακτα έσοδα ΠΟΕ κατηγορία (22)	52.00 0,00	41.67 9,94	85.00 0,00	29.66 9,79	39.000 ,00	32.852 ,56	39.000 ,00	21.092 ,06	34.000 ,00	14.193 ,49	25.100 ,00	6.702. 24	15.500 ,00	21.689 ,65	17.170 ,00	5.570. 49	20.500 ,00	8.807. 01	7.900. 00	2.128. 56
	Εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη έκτακτα έσοδα υποκατηγορία (322)	3.810. 000,00	131.1 77,24	195.0 00,00	132.0 68,10	7.116. 361,00	790.62 8,00	9.531. 085,00	250.77 4,87	8.625. 000,00	251.88 1,63	8.662. 500,00	479.44 7,09	8.781. 500,00	1.250. 988,39	9.640. 000,00	760.82 9,61	9.013. 360,00	170.10 8,76	9.986. 850,00	741.90 2,45
	Χρηματικό υπόλοιπο από έκτακτα έσοδα για την κάλυψη υποχρεώσεων παρελθόντων ετών υποκατηγορία (512)	1.200. 000,00	1.327. 992,29	2.990. 000,00	2.990. 633,12	3.100. 000,00	2.303. 042,88	2.545. 000,00	3.360. 377,30	675.00 0,00	1.201. 802,76	1.090. 000,00	1.322. 364,43	1.461. 010,00	2.191. 310,38	2.122. 000,00	2.514. 521,94	1.964. 900,00	1.802. 221,59	1.441. 365,00	2.230. 215,38
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	22.79 7.900,00	8.655. 780,11	29.49 1.795,00	14.83 7.974,40	27.389 .911,00	10.980 .690,34	20.666 .588,00	10.761 .965,18	14.410 .842,00	4.068. 628,64	12.351 .610,00	5.819. 673,47	16.059 .162,00	6.773. 489,94	22.353 .638,00	6.824. 207,03	21.519 .384,00	8.705. 166,27	23.216 .240,00	7.642. 505,94

ΙΔΙΑ ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	Όλα τα τακτικά έσοδα ομάδα (0) - Έσοδα από επιχορηγήσεις κατηγορία (06)	7.348.200,00	5.264.672,83	7.207.500,00	4.804.083,88	5.147.075,00	4.366.584,99	5.010.805,00	5.103.107,62	4.670.890,00	5.064.500,49	4.641.090,00	4.925.967,00	4.779.200,00	5.178.841,44	5.291.905,00	5.398.468,73	5.594.300,00	5.027.715,03	5.402.620,00	5.224.693,37
	Τακτικά έσοδα ΠΟΕ κατηγορία (21)	987.000,00	192.362,58	1.250.000,00	1.606.788,76	1.379.320,00	1.026.692,49	1.117.300,00	797.506,84	924.685,00	1.049.183,83	1.156.800,00	866.053,33	1.026.200,00	864.668,73	884.625,00	959.466,56	789.620,00	1.067.295,60	1.083.100,00	1.267.047,63
	Εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη τακτικά έσοδα υποκατηγορία (321)	1.675.350,00	409.689,67	534.000,00	306.361,08	3.615.997,00	277.168,86	4.168.915,00	240.108,21	4.875.700,00	367.484,34	4.893.500,00	265.898,94	4.879.500,00	249.444,43	5.100.600,00	182.737,47	5.126.260,00	180.137,59	5.372.850,00	147.047,66
	ΙΔΙΑ ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	10.010.550,00	5.866.725,08	8.991.500,00	6.717.233,72	10.142.392,00	5.670.446,34	10.297.020,00	6.140.722,67	10.471.275,00	6.481.168,66	10.691.390,00	6.057.919,27	10.684.900,00	6.292.954,60	11.277.130,00	6.540.672,76	11.510.180,00	6.275.148,22	11.858.570,00	6.638.788,66
ΙΔΙΑ ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΣΟΔΑ	Όλα τα έκτακτα έσοδα ομάδα (1) - Επιχορηγήσεις για λειτουργικές δαπάνες & επενδύσεις κατηγορίες (12 & 13)	1.140.600,00	434.138,92	792.010,00	422.698,08	325.142,00	1.096.882,74	694.200,00	521.966,62	861.500,00	496.809,05	1.064.700,00	685.206,58	504.200,00	578.270,41	784.300,00	466.560,74	699.010,00	231.163,70	364.200,00	247.685,16
	Έκτακτα έσοδα ΠΟΕ κατηγορία (22)	52.000,00	41.679,94	85.000,00	29.669,79	39.000,00	32.852,56	39.000,00	21.092,06	34.000,00	14.193,49	25.100,00	6.702,24	15.500,00	21.689,65	17.170,00	5.570,49	20.500,00	8.807,01	7.900,00	2.128,56
	Εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη έκτακτα έσοδα υποκατηγορία (322)	3.810.000,00	131.177,24	195.000,00	132.068,10	7.116.361,00	790.628,00	9.531.085,00	250.774,87	8.625.000,00	251.881,63	8.662.500,00	479.447,09	8.781.500,00	1.250.988,39	9.640.000,00	760.829,61	9.013.360,00	170.108,76	9.986.850,00	741.902,45
	ΙΔΙΑ ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΣΟΔΑ	5.002.600,00	606.996,10	1.072.010,00	584.435,97	7.480.503,00	1.920.363,30	10.264.285,00	793.833,55	9.520.500,00	762.884,17	9.752.300,00	1.171.355,91	9.301.200,00	1.850.948,45	10.441.470,00	1.232.960,84	9.732.870,00	410.079,47	10.358.950,00	991.716,17
ΙΔΙΑ ΕΣΟΔΑ	ΙΔΙΑ ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	10.010.550,00	5.866.725,08	8.991.500,00	6.717.233,72	10.142.392,00	5.670.446,34	10.297.020,00	6.140.722,67	10.471.275,00	6.481.168,66	10.691.390,00	6.057.919,27	10.684.900,00	6.292.954,60	11.277.130,00	6.540.672,76	11.510.180,00	6.275.148,22	11.858.570,00	6.638.788,66
	ΙΔΙΑ ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΣΟΔΑ	5.002.600,00	606.996,10	1.072.010,00	584.435,97	7.480.503,00	1.920.363,30	10.264.285,00	793.833,55	9.520.500,00	762.884,17	9.752.300,00	1.171.355,91	9.301.200,00	1.850.948,45	10.441.470,00	1.232.960,84	9.732.870,00	410.079,47	10.358.950,00	991.716,17
	ΙΔΙΑ ΕΣΟΔΑ	15.013.150,00	6.473.721,18	10.063.510,00	7.301.669,69	17.622.895,00	7.590.809,64	20.561.305,00	6.934.556,22	19.991.775,00	7.244.052,83	20.443.690,00	7.229.275,18	19.986.100,00	8.143.903,05	21.718.600,00	7.773.633,60	21.243.050,00	6.685.227,69	22.217.520,00	7.630.504,83
ΕΣΟΔΑ ΠΟΕ	Τακτικά έσοδα ΠΟΕ κατηγορία (21)	987.000,00	192.362,58	1.250.000,00	1.606.788,76	1.379.320,00	1.026.692,49	1.117.300,00	797.506,84	924.685,00	1.049.183,83	1.156.800,00	866.053,33	1.026.200,00	864.668,73	884.625,00	959.466,56	789.620,00	1.067.295,60	1.083.100,00	1.267.047,63
	Έκτακτα έσοδα ΠΟΕ κατηγορία (22)	52.000,00	41.679,94	85.000,00	29.669,79	39.000,00	32.852,56	39.000,00	21.092,06	34.000,00	14.193,49	25.100,00	6.702,24	15.500,00	21.689,65	17.170,00	5.570,49	20.500,00	8.807,01	7.900,00	2.128,56
	ΕΣΟΔΑ ΠΟΕ	1.039.000,00	234.042,52	1.335.000,00	1.636.458,55	1.418.320,00	1.059.545,05	1.156.300,00	818.598,90	958.685,00	1.063.377,32	1.181.900,00	872.755,57	1.041.700,00	886.358,38	901.795,00	965.037,05	810.120,00	1.076.102,61	1.091.000,00	1.269.176,19
ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΔΑΝΕΙΑ = ΕΣΟΔΑ	Δάνεια για λειτουργικές δαπάνες υποκατηγορία (311)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

ΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (31)	Δάνεια για επενδύσεις υποκατηγορία (312)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	530.67 0,00	0,00	530.67 0,00	0,00
	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΔΑΝΕΙΑ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	530.67 0,00	0,00	530.67 0,00
ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΠΟΕ = ΕΣΟΔΑ ΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (32)	Τακτικά υποκατηγορία (321)	1.675. 350,0 0	409.6 89,67	534.0 00,00	306.3 61,08	3.615. 997,00	277.16 8,86	4.168. 915,00	240.10 8,21	4.875. 700,00	367.48 4,34	4.893. 500,00	265.89 8,94	4.879. 500,00	249.44 4,43	5.100. 600,00	182.73 4,47	5.126. 260,00	180.13 7,59	5.372. 850,00	147.04 7,66	
	Έκτακτα υποκατηγορία (322)	3.810. 000,0 0	131.1 77,24	195.0 00,00	132.0 68,10	7.116. 361,00	790.62 8,00	9.531. 085,00	250.77 4,87	8.625. 000,00	251.88 1,63	8.662. 500,00	479.44 7,09	8.781. 500,00	1.250. 988,39	9.640. 000,00	760.82 9,61	9.013. 360,00	170.10 8,76	9.986. 850,00	741.90 2,45	
	ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΠΟΕ	5.485. 350,0 0	540.8 66,91	729.0 00,00	438.4 29,18	10.732 .358,0 0	1.067. 796,86	13.700 .000,0 0	490.88 3,08	13.500 .700,0 0	619.36 5,97	13.556 .000,0 0	745.34 6,03	13.661 .000,0 0	1.500. 432,82	14.740 .600,0 0	943.56 4,08	14.139 .620,0 0	350.24 6,35	15.359 .700,0 0	888.95 0,11	
ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΥΠΕΡ ΔΗΜΟΣΙΟΥ & ΤΡΙΤΩΝ / ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ = ΕΣΟΔΑ ΟΜΑΔΑΣ (4)	Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου & τρίτων κατηγορία (41)	2.918. 000,0 0	2.972. 327,1 3	2.928. 500,0 0	3.765. 618,2 9	4.366. 025,00	2.871. 917,99	2.897. 200,00	2.689. 564,43	2.782. 500,00	2.794. 171,13	2.816. 500,00	2.983. 263,63	3.006. 000,00	2.870. 712,57	3.148. 000,00	3.204. 198,71	3.421. 000,00	3.431. 156,44	3.466. 000,00	2.981. 449,57	
	Επιστροφές χρημάτων κατηγορία (42)	1.705. 600,0 0	213.9 39,06	2.017. 000,0 0	220.3 23,87	298.24 2,00	528.47 3,69	287.00 0,00	39.992 ,46	229.00 0,00	71.070 ,54	592.00 0,00	38.326 ,63	589.20 0,00	29.971 ,86	414.00 0,00	734.05 1,68	1.485. 640,00	650.91 4,70	1.538. 000,00	1.242. 980,69	
	ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΥΠΕΡ ΔΗΜΟΣΙΟΥ & ΤΡΙΤΩΝ / ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ	4.623. 600,0 0	3.186. 266,1 9	4.945. 500,0 0	3.985. 942,1 6	4.664. 267,00	3.400. 391,68	3.184. 200,00	2.729. 556,89	3.011. 500,00	2.865. 241,67	3.408. 500,00	3.021. 590,26	3.595. 200,00	2.900. 684,43	3.562. 000,00	3.938. 250,39	4.906. 640,00	4.082. 071,14	5.004. 000,00	4.224. 430,26	
ΤΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	Έσοδα της κατηγορίας (06)	29.46 9.000, 00	22.84 8.265, 66	28.02 7.000, 00	18.41 6.763, 14	19.396 .625,0 0	19.069 .761,1 4	18.090 .710,0 0	19.232 .019,2 8	19.761 .583,0 0	20.171 .201,3 6	18.900 .661,0 0	19.041 .113,8 3	19.029 .898,0 0	19.391 .338,7 7	9.647. 701,00	10.403 .560,4 3	8.772. 562,00	9.031. 673,84	9.234. 585,00	11.453 .151,3 5	
	ΤΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	29.46 9.000, 00	22.84 8.265, 66	28.02 7.000, 00	18.41 6.763, 14	19.396 .625,0 0	19.069 .761,1 4	18.090 .710,0 0	19.232 .019,2 8	19.761 .583,0 0	20.171 .201,3 6	18.900 .661,0 0	19.041 .113,8 3	19.029 .898,0 0	19.391 .338,7 7	9.647. 701,00	10.403 .560,4 3	8.772. 562,00	9.031. 673,84	9.234. 585,00	11.453 .151,3 5	
ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	Έσοδα των κατηγοριών (12 + 13)	16.59 5.300, 00	6.720. 791,7 2	25.42 9.785, 00	11.26 2.905, 31	16.809 .408,0 0	6.757. 284,16	7.857. 303,00	6.607. 754,33	4.215. 342,00	2.103. 941,71	1.509. 310,00	3.325. 953,13	5.296. 952,00	2.731. 231,11	9.790. 168,00	3.076. 724,25	9.821. 614,00	6.492. 865,21	11.415 .925,0 0	4.420. 574,39	
	ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	16.59 5.300, 00	6.720. 791,7 2	25.42 9.785, 00	11.26 2.905, 31	16.809 .408,0 0	6.757. 284,16	7.857. 303,00	6.607. 754,33	4.215. 342,00	2.103. 941,71	1.509. 310,00	3.325. 953,13	5.296. 952,00	2.731. 231,11	9.790. 168,00	3.076. 724,25	9.821. 614,00	6.492. 865,21	11.415 .925,0 0	4.420. 574,39	
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ	Έσοδα της κατηγορίας (06) για τακτικές	29.46 9.000, 00	22.84 8.265, 66	28.02 7.000, 00	18.41 6.763, 14	19.396 .625,0 0	19.069 .761,1 4	18.090 .710,0 0	19.232 .019,2 8	19.761 .583,0 0	20.171 .201,3 6	18.900 .661,0 0	19.041 .113,8 3	19.029 .898,0 0	19.391 .338,7 7	9.647. 701,00	10.403 .560,4 3	8.772. 562,00	9.031. 673,84	9.234. 585,00	11.453 .151,3 5	
	Έσοδα της κατηγορίας (12 + 13) για έκτακτες	16.59 5.300, 00	6.720. 791,7 2	25.42 9.785, 00	11.26 2.905, 31	16.809 .408,0 0	6.757. 284,16	7.857. 303,00	6.607. 754,33	4.215. 342,00	2.103. 941,71	1.509. 310,00	3.325. 953,13	5.296. 952,00	2.731. 231,11	9.790. 168,00	3.076. 724,25	9.821. 614,00	6.492. 865,21	11.415 .925,0 0	4.420. 574,39	
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ	46.06 4.300, 00	29.56 9.057, 38	53.45 6.785, 00	29.67 9.668, 45	36.206 .033,0 0	25.827 .045,3 0	25.948 .013,0 0	25.839 .773,6 1	23.976 .925,0 0	22.275 .143,0 7	20.409 .971,0 0	22.367 .066,9 6	24.326 .850,0 0	22.122 .569,8 8	19.437 .869,0 0	13.480 .284,6 8	18.594 .176,0 0	15.524 .539,0 5	20.650 .510,0 0	15.873 .725,7 4	
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	Ομάδα (6.) Έξοδα	39.60 1.950, 00	28.25 5.064, 78	38.09 3.950, 00	26.29 1.208, 28	26.488 .717,0 0	23.840 .873,0 3	25.168 .795,0 0	23.053 .244,6 2	26.925 .694,0 0	23.852 .818,8 6	28.143 .146,0 0	26.041 .490,4 8	30.455 .701,9 2	26.508 .227,7 0	27.812 .066,0 0	20.371 .150,5 8	28.308 .035,0 0	20.290 .261,4 1	28.979 .934,0 0	23.440 .620,0 5	
	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	39.60 1.950, 00	28.25 5.064, 78	38.09 3.950, 00	26.29 1.208, 28	26.488 .717,0 0	23.840 .873,0 3	25.168 .795,0 0	23.053 .244,6 2	26.925 .694,0 0	23.852 .818,8 6	28.143 .146,0 0	26.041 .490,4 8	30.455 .701,9 2	26.508 .227,7 0	27.812 .066,0 0	20.371 .150,5 8	28.308 .035,0 0	20.290 .261,4 1	28.979 .934,0 0	23.440 .620,0 5	

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	Ομάδα (7.) Επενδύσεις	18.50 6.490, 00	2.719. 770,1 1	26.59 0.300, 00	6.059. 599,6 8	18.612 .365,0 0	5.599. 345,16	9.410. 772,00	6.695. 066,40	6.593. 017,00	2.334. 820,86	6.241. 785,00	2.463. 176,17	9.903. 834,08	3.224. 038,97	6.925. 940,00	2.815. 178,40	6.531. 009,00	3.381. 899,39	5.905. 181,00	2.933. 830,56
	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	18.50 6.490, 00	2.719. 770,1 1	26.59 0.300, 00	6.059. 599,6 8	18.612 .365,0 0	5.599. 345,16	9.410. 772,00	6.695. 066,40	6.593. 017,00	2.334. 820,86	6.241. 785,00	2.463. 176,17	9.903. 834,08	3.224. 038,97	6.925. 940,00	2.815. 178,40	6.531. 009,00	3.381. 899,39	5.905. 181,00	2.933. 830,56
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	Τακτικά έσοδα της κατηγορίας (06) υποκατηγορία (062)	15.94 0.000, 00	11.81 1.852, 58	14.92 5.000, 00	9.194. 194,4 5	10.803 .840,0 0	9.120. 861,47	8.655. 034,00	8.951. 432,89	8.993. 980,00	9.323. 745,26	9.308. 946,00	9.473. 113,39	9.438. 184,00	9.702. 388,50	0,00	400,00	0,00	0,00	332,00 0,00	335,25 8,03
	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	15.94 0.000, 00	11.81 1.852, 58	14.92 5.000, 00	9.194. 194,4 5	10.803 .840,0 0	9.120. 861,47	8.655. 034,00	8.951. 432,89	8.993. 980,00	9.323. 745,26	9.308. 946,00	9.473. 113,39	9.438. 184,00	9.702. 388,50	0,00	400,00	0,00	0,00	332,00 0,00	335,25 8,03
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	Έκτακτα έσοδα της κατηγορίας (13) υποκατηγορία (131 + 132)	16.30 4.300, 00	6.720. 791,7 2	25.41 4.785, 00	7.570. 066,9 7	16.809 .408,0 0	6.540. 153,00	7.836. 203,00	6.605. 070,33	4.180. 342,00	2.084. 589,55	1.484. 310,00	3.325. 953,13	5.171. 952,00	2.698. 433,30	9.441. 568,00	2.854. 496,45	9.481. 614,00	4.270. 048,37	10.745 .925,0 0	2.954. 146,26
	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	16.30 4.300, 00	6.720. 791,7 2	25.41 4.785, 00	7.570. 066,9 7	16.809 .408,0 0	6.540. 153,00	7.836. 203,00	6.605. 070,33	4.180. 342,00	2.084. 589,55	1.484. 310,00	3.325. 953,13	5.171. 952,00	2.698. 433,30	9.441. 568,00	2.854. 496,45	9.481. 614,00	4.270. 048,37	10.745 .925,0 0	2.954. 146,26
ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΠΟΡΟΙ	Τακτικά έσοδα της κατηγορίας (06) υποκατηγορία (061)	13.52 9.000, 00	11.03 6.413, 08	13.10 2.000, 00	9.222. 568,6 9	8.592. 785,00	9.948. 899,67	9.435. 676,00	10.280 .586,3 9	10.767 .603,0 0	10.847 .456,1 0	9.591. 715,00	9.568. 000,44	9.591. 714,00	9.688. 950,27	9.647. 701,00	10.403 .160,4 3	8.772. 562,00	9.031. 673,84	8.902. 585,00	11.117 .893,3 2
	ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΠΟΡΟΙ	13.52 9.000, 00	11.03 6.413, 08	13.10 2.000, 00	9.222. 568,6 9	8.592. 785,00	9.948. 899,67	9.435. 676,00	10.280 .586,3 9	10.767 .603,0 0	10.847 .456,1 0	9.591. 715,00	9.568. 000,44	9.591. 714,00	9.688. 950,27	9.647. 701,00	10.403 .160,4 3	8.772. 562,00	9.031. 673,84	8.902. 585,00	11.117 .893,3 2
ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	Τακτικά έσοδα της κατηγορίας (03) υποκατηγορία (031)	3.010. 000,0 0	3.482. 335,4 1	3.010. 000,0 0	2.860. 318,9 0	3.584. 000,00	2.786. 648,31	3.278. 360,00	3.373. 186,04	3.132. 000,00	3.306. 785,23	3.060. 000,00	2.611. 751,44	3.170. 000,00	3.151. 365,13	3.240. 000,00	3.618. 745,78	3.950. 000,00	3.599. 370,30	3.780. 000,00	3.761. 430,44
	ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	3.010. 000,0 0	3.482. 335,4 1	3.010. 000,0 0	2.860. 318,9 0	3.584. 000,00	2.786. 648,31	3.278. 360,00	3.373. 186,04	3.132. 000,00	3.306. 785,23	3.060. 000,00	2.611. 751,44	3.170. 000,00	3.151. 365,13	3.240. 000,00	3.618. 745,78	3.950. 000,00	3.599. 370,30	3.780. 000,00	3.761. 430,44
ΚΟΣΤΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	Αμοιβές & έξοδα προσωπικού κωδικός εξόδου (60) : 00.60+10.60+15.60+20.60+ 30.60+35.60+40.60+45.60+ 70.60-(60.60)	8.470. 050,0 0	6.645. 323,3 9	7.384. 850,0 0	6.812. 366,3 7	6.314. 154,00	6.476. 389,70	6.417. 200,00	6.040. 350,70	7.041. 670,00	5.894. 211,73	6.501. 100,00	6.901. 204,18	7.001. 445,00	6.046. 745,27	7.419. 055,00	7.163. 156,35	7.703. 950,00	7.270. 450,88	8.250. 000,00	8.092. 107,54
	ΚΟΣΤΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	8.470. 050,0 0	6.645. 323,3 9	7.384. 850,0 0	6.812. 366,3 7	6.314. 154,00	6.476. 389,70	6.417. 200,00	6.040. 350,70	7.041. 670,00	5.894. 211,73	6.501. 100,00	6.901. 204,18	7.001. 445,00	6.046. 745,27	7.419. 055,00	7.163. 156,35	7.703. 950,00	7.270. 450,88	8.250. 000,00	8.092. 107,54
ΚΟΣΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	Αμοιβές & έξοδα προσωπικού κωδικός εξόδου (60) : 00.60+10.60+15.60+20.60+ 30.60+35.60+40.60+45.60+ 70.60	8.470. 050,0 0	6.645. 323,3 9	7.384. 850,0 0	6.812. 366,3 7	6.314. 154,00	6.476. 389,70	6.417. 200,00	6.040. 350,70	7.041. 670,00	5.894. 211,73	6.501. 100,00	6.901. 204,18	7.001. 445,00	6.046. 745,27	7.419. 055,00	7.163. 156,35	7.703. 950,00	7.270. 450,88	8.250. 000,00	8.092. 107,54
	ΚΟΣΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	8.470. 050,0 0	6.645. 323,3 9	7.384. 850,0 0	6.812. 366,3 7	6.314. 154,00	6.476. 389,70	6.417. 200,00	6.040. 350,70	7.041. 670,00	5.894. 211,73	6.501. 100,00	6.901. 204,18	7.001. 445,00	6.046. 745,27	7.419. 055,00	7.163. 156,35	7.703. 950,00	7.270. 450,88	8.250. 000,00	8.092. 107,54

ΚΟΣΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ & ΑΙΡΕΤΩΝ	Αμοιβές & έξοδα προσωπικού κωδικός εξόδου (60) : 00.60+10.60+15.60+20.60+ 30.60+35.60+40.60+45.60+ 70.60	8.470. 050,0 0	6.645. 323,3 9	7.384. 850,0 0	6.812. 366,3 7	6.314. 154,00	6.476. 389,70	6.417. 200,00	6.040. 350,70	7.041. 670,00	5.894. 211,73	6.501. 100,00	6.901. 204,18	7.001. 445,00	6.046. 745,27	7.419. 055,00	7.163. 156,35	7.703. 950,00	7.270. 450,88	8.250. 000,00	8.092. 107,54
	Αμοιβές αιρετών & τρίτων κωδικός εξόδου (61) : 00.61+10.61+30.61+35.61+ 70.61	1.892. 900,0 0	722.6 51,17	2.216. 400,0 0	957.6 78,62	627.97 0,00	485.84 8,46	1.090. 770,00	614.83 9,54	960.52 0,00	602.11 7,48	967.92 0,00	615.45 0,14	1.029. 020,00	755.61 2,77	888.00 0,00	813.79 3,11	1.025. 557,00	742.26 4,67	866.52 0,00	832.16 4,99
	ΚΟΣΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ & ΑΙΡΕΤΩΝ	10.36 2.950, 00	7.367. 974,5 6	9.601. 250,0 0	7.770. 044,9 9	6.942. 124,00	6.962. 238,16	7.507. 970,00	6.655. 190,24	8.002. 190,00	6.496. 329,21	7.469. 020,00	7.516. 654,32	8.030. 465,00	6.802. 358,04	8.307. 055,00	7.976. 949,46	8.729. 507,00	8.012. 715,55	9.116. 520,00	8.924. 272,53
ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	Ομάδες (0) + (1) + (2) + (3) + (4) + (5)	67.80 1.050, 00	41.41 5.416, 26	72.88 0.795, 00	44.65 3.583, 02	62.159 .195,0 0	39.452 .172,6 5	52.638 .518,0 0	39.750 .876,0 6	50.539 .700,0 0	38.393 .221,8 0	51.007 .631,0 0	40.940 .862,4 0	57.103 .750,0 0	41.900 .792,4 1	52.883 .345,0 0	33.414 .216,4 5	52.295 .436,0 0	32.791 .661,3 7	53.559 .065,0 0	32.832 .250,8 4
	ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	67.80 1.050, 00	41.41 5.416, 26	72.88 0.795, 00	44.65 3.583, 02	62.159 .195,0 0	39.452 .172,6 5	52.638 .518,0 0	39.750 .876,0 6	50.539 .700,0 0	38.393 .221,8 0	51.007 .631,0 0	40.940 .862,4 0	57.103 .750,0 0	41.900 .792,4 1	52.883 .345,0 0	33.414 .216,4 5	52.295 .436,0 0	32.791 .661,3 7	53.559 .065,0 0	32.832 .250,8 4
ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	Ομάδες (6.) + (7.) + (8.)	67.75 6.440, 00	37.72 9.113, 54	72.87 3.250, 00	42.01 9.656, 99	62.113 .958,0 0	35.205 .183,3 1	52.593 .094,0 0	33.742 .091,8 8	50.183 .511,0 0	30.070 .291,7 5	50.987 .631,0 0	32.207 .227,3 5	57.003 .640,0 0	33.678 .741,6 3	52.633 .345,0 0	26.914 .392,9 6	52.005 .436,0 0	27.688 .071,3 6	53.359 .065,0 0	30.707 .282,1 1
	ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	67.75 6.440, 00	37.72 9.113, 54	72.87 3.250, 00	42.01 9.656, 99	62.113 .958,0 0	35.205 .183,3 1	52.593 .094,0 0	33.742 .091,8 8	50.183 .511,0 0	30.070 .291,7 5	50.987 .631,0 0	32.207 .227,3 5	57.003 .640,0 0	33.678 .741,6 3	52.633 .345,0 0	26.914 .392,9 6	52.005 .436,0 0	27.688 .071,3 6	53.359 .065,0 0	30.707 .282,1 1
	ΔΙΟΘΕΜΑΤΙΚΟ	44.61 0,00	0,00	7.545, 00	0,00	45.237 0,00	0,00	45.424 0,00	0,00	356.18 9,00	0,00	20.000 0,00	0,00	100.11 0,00	0,00	250.00 0,00	0,00	290.00 0,00	0,00	200.00 0,00	0,00
ΔΕΙΚΤΕΣ	ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ	59,56 %	71,41 %	52,75 %	57,84 %	48,43 %	63,55 %	54,69 %	66,06 %	65,53 %	81,94 %	69,10 %	78,40 %	65,58 %	76,91 %	50,99 %	67,79 %	48,45 %	61,00 %	46,32 %	63,86 %
	ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ	22,14 %	15,63 %	13,81 %	16,35 %	28,35 %	19,24 %	39,06 %	17,45 %	39,56 %	18,87 %	40,08 %	17,66 %	35,00 %	19,44 %	41,07 %	23,26 %	40,62 %	20,39 %	41,48 %	23,24 %
	ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ (ΔΑΝΕΙΑ- ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ)	67,94 %	71,40 %	73,35 %	66,47 %	58,25 %	65,46 %	49,29 %	65,00 %	47,44 %	58,02 %	40,01 %	54,63 %	42,60 %	52,80 %	36,76 %	40,34 %	36,57 %	47,34 %	39,55 %	48,35 %
	ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	43,46 %	55,17 %	38,46 %	41,24 %	31,20 %	48,34 %	34,37 %	48,38 %	39,10 %	52,54 %	37,05 %	46,51 %	33,33 %	46,28 %	18,24 %	31,14 %	16,78 %	27,54 %	17,24 %	34,88 %
	ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	24,48 %	16,23 %	34,89 %	25,22 %	27,04 %	17,13 %	14,93 %	16,62 %	8,34% %	5,48% %	2,96% %	8,12% %	9,28% %	6,52% %	18,51 %	9,21% %	18,78 %	19,80 %	21,31 %	13,46 %
	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ	24,79 %	19,84 %	23,39 %	26,01 %	33,69 %	22,62 %	35,77 %	23,38 %	31,62 %	20,60 %	30,33 %	18,87 %	28,53 %	19,53 %	41,82 %	28,87 %	45,43 %	31,37 %	47,80 %	31,67 %
	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΤΑ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	58,45 %	74,89 %	52,27 %	62,57 %	42,65 %	67,72 %	47,86 %	68,32 %	53,65 %	79,32 %	55,20 %	80,86 %	53,43 %	78,71 %	52,84 %	75,69 %	54,43 %	73,28 %	54,31 %	76,34 %
	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΑ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	27,31 %	7,21 %	36,49 %	14,42 %	29,96 %	15,90 %	17,89 %	19,84 %	13,14 %	7,76% %	12,24 %	7,65% %	17,37 %	9,57% %	13,16 %	10,46 %	12,56 %	12,21 %	11,07 %	9,55% %

	ΚΟΣΤΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	12,50 %	17,61 %	10,13 %	16,21 %	10,17 %	18,40 %	12,20 %	17,90 %	14,03 %	19,60 %	12,75 %	21,43 %	12,28 %	17,95 %	14,10 %	26,61 %	14,81 %	26,26 %	15,46 %	26,35 %
	ΚΑΛΥΨΗΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΑΠΟ ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	20,98 %	22,47 %	19,21 %	26,37 %	20,97 %	25,83 %	22,29 %	23,00 %	21,26 %	18,74 %	18,44 %	21,50 %	18,70 %	18,76 %	27,51 %	31,62 %	30,40 %	36,34 %	33,26 %	38,60 %
	ΚΑΛΥΨΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΑΠΟ ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	25,66 %	24,91 %	24,97 %	30,08 %	23,06 %	27,77 %	26,08 %	25,34 %	24,16 %	20,65 %	21,19 %	23,42 %	21,44 %	21,11 %	30,80 %	35,22 %	34,45 %	40,05 %	36,75 %	42,57 %
	ΚΑΛΥΨΗΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΑΠΟ ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	98,07 %	95,54 %	99,09 %	101,7 9%	87,99 %	95,09 %	87,43 %	87,79 %	81,30 %	75,82 %	79,84 %	81,13 %	81,32 %	82,26 %	103,13 %	89,93 %	111,72 %	101,43 %	116,82 %	111,81 %
	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΣΤΙΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	67,99 %	78,37 %	73,36 %	70,63 %	58,29 %	73,36 %	49,34 %	76,58 %	47,78 %	74,08 %	40,03 %	69,45 %	42,68 %	65,69 %	36,93 %	50,09 %	35,75 %	56,07 %	38,70 %	51,69 %